

International Federation of
Library Associations and Institutions

Κατευθυντήριες Οδηγίες της IFLA για τη Δημιουργία Προσβάσιμων Βιβλιοθηκών για Άτομα με Αναπηρίες

**Επιμέλεια: Julie Ann Winkelstein and Nancy Bolt Co-
authors: Nancy Bolt, Heidi Carlsson Asplund, Misako
Nomura, Maela Rakočević Uvodić**

Με τη συνεισφορά και την υποστήριξη της Ομάδας Εργασίας
για την Προσβασιμότητα του IFLA Equitable and Accessible
Library Services Section

Σεπτέμβριος 2024

Εγκρίθηκε από το IFLA Professional Council

IFLA Equitable and Accessible Library Services Section, 2024 by
Nancy Bolt, Heidi Carlsson Asplund, Misako Nomura, Maela Rakocevic Uvodic, Julie
Ann Winkelstein. International Federation of Library Associations and Institutions
(IFLA)

Greek Translation / Ελληνική μετάφραση

Μετάφραση από: **Ομάδα Προσβασιμότητας του Συνδέσμου Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών (ΣΕΑΒ)** [Ιωάννα Ζορμπά, Κωνσταντία Κακάλη, Ελπινίκη Κουρή, Μαρία Λιάρου, Χρυσάνθη Μηλιτσοπούλου, Ελβίρα Μπογιατζή, Μαρία-Ειρήνη Τσουράκη] σε συνεργασία με την **Παρασκευή Κοντού** (Βιβλιοθηκονόμο, Πανεπιστήμιο Αιγαίου).

Ανατέθηκε από την Ένωση Ελλήνων Βιβλιοθηκονόμων & Επιστημόνων Πληροφόρησης (ΕΕΒΕΠ)

Ημερομηνία μετάφρασης: **Αύγουστος 2025**

Το περιεχόμενο έχει μεταφραστεί στην ελληνική γλώσσα και ενδεχομένως υπάρχουν διαφορές σε σχέση με το πρωτότυπο κείμενο. Η μετάφραση αυτή παρέχεται μόνο για ενημερωτικούς σκοπούς.

Το πρωτότυπο είναι διαθέσιμο από την τοποθεσία:

<https://repository.ifla.org/handle/20.500.14598/3719>

© 2024 by Nancy Bolt, Heidi Carlsson Asplund, Misako Nomura, Maela Rakocovic Uvodic, Julie Ann Winkelstein. Το έργο αυτό διατίθεται υπό την άδεια Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0). Για να ενημερωθείτε σχετικά με την άδεια, επισκεφθείτε την τοποθεσία:

<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>

IFLA

P.O. Box 95312

2509 CH Den Haag

Netherlands

www.ifla.org

Συνοπτικά περιεχόμενα

Σημείωμα μεταφραστικής ομάδας

Κεφάλαιο 1: Πρόλογος και Σκοπός

Κεφάλαιο 2: Φιλοσοφία και Ανασκόπηση

Κεφάλαιο 3: Ηγεσία και διοικητική ευθύνη στην προσβασιμότητα της βιβλιοθήκης

Κεφάλαιο 4: Εκδηλώσεις

Κεφάλαιο 5: Πρόσβαση στο φυσικό περιβάλλον

Κεφάλαιο 6: Εξασφάλιση πρόσβασης στην πληροφορία

Κεφάλαιο 7: Προσβασιμότητα για συγκεκριμένες ομάδες

Παράρτημα Α: Γλωσσάρι

Παράρτημα Β: Ευχαριστίες

Σημειώσεις μεταφραστικής ομάδας

Σημείωμα μεταφραστικής ομάδας

Η Ομάδα Προσβασιμότητας¹ του Συνδέσμου Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών² (ΣΕΑΒ - HEAL-Link) σε συνεργασία με την Παρασκευή Κοντού προχώρησε σε μετάχραση του οδηγού λίγους μήνες μετά τη δημοσίευσή του στην αγγλική γλώσσα. Στοχεύουμε στην ευαισθητοποίηση, ενημέρωση αλλά και παρακίνηση της ελληνικής βιβλιοθηκονομικής κοινότητας στην εφαρμογή καλών πρακτικών που ενισχύουν την συμπερίληψη, άρα και την προσβασιμότητα για όλους.

Έχουμε προβεί σε ορισμένες πρωτοβουλίες κατά την απόδοση του οδηγού στην ελληνική γλώσσα:

- Ο όρος **Guideline** επιλέχθηκε να μην αποδοθεί ως «Κατευθυντήριες γραμμές», που είναι δάνειο από την αγγλική και χρησιμοποιείται συνήθως σε τεχνικά κείμενα διοικητικού χαρακτήρα. Αποδίδεται ως «**Κατευθυντήριες οδηγίες**» τονίζοντας τον συμβουλευτικό ρόλο του Οδηγού αυτού και αναγνωρίζεται ως πιο φυσικός στην ελληνική σύνταξη.
- Ο όρος «**disability community**» αποδίδεται περιφραστικά ως «κοινότητα ατόμων με αναπηρίες», αντί για τον όρο «αναπηρική κοινότητα», ακολουθώντας το πρότυπο της [ανθρωποκεντρικής γλώσσας](#), θέτοντας πρώτα το άτομο και μετά την αναπηρία ως ένα από τα χαρακτηριστικά του.
- Επιλέχθηκε το γλωσσικό ύφος της απόδοσης του αγγλικού κειμένου να είναι περισσότερο προτρεπτικό, παρά καθοδηγητικό. Για αυτό και **αποφεύγουμε** τη χρήση του **δεύτερου προσώπου**, για παράδειγμα αντί το «αναζητήστε» το αποδίδουμε σε «αναζητάμε» ή «αναζητά» (ο βιβλιοθηκονόμος). Επίσης, αποφεύγουμε αποδόσεις που στηρίζονται στο «**πρέπει να**» και τις αντικαθιστούμε με φράσεις του τύπου «προτείνεται να».
- Επειδή γίνονται αναφορές σε δομές - όπως το School Library Advisory Committee - και νομικό πλαίσιο - όπως το U.S. Assistive Technology Act- που **δεν απαντώνται στα ελληνικά ή και ευρωπαϊκά δεδομένα**, σε ορισμένα σημεία έχουμε προσθέσει είτε ενημερωτικό υπερσύνδεσμο, είτε σηματοδοτημένα σχόλια της

μεταφραστικής ομάδας, όπου συνήθως κάνουμε αναγωγή ή επισημαίνουμε τις διαφοροποιήσεις.

- Με βάση την ανθρωποκεντρική προσέγγιση που βάζει πρώτα το βίωμα του ατόμου, που απομακρύνεται από μια τεχνοκρατική ή οικονομική προσέγγιση, όροι όπως **user** (χρήστης) και **customer** (πελάτης) αποδίδονται ανάλογα με το εννοιολογικό πλαίσιο της πρότασης με όρους όπως **επισκέπτης/επισκέπτρια, μέλος, επωφελούμενοι πολίτες, χειριστής** αμαξιδίου.
- Για την αποφυγή σεξιστικής γλώσσας, αναφερόμαστε και στα δύο γραμματικά γένη (θηλυκό/αρσενικό), παραθέτοντάς τα με βάση την αλφαβητική τους σειρά κάθε φορά, έτσι δεν δίνεται συστηματικά προτεραιότητα στο ένα από τα δύο γένη (για παράδειγμα, **όλες και όλοι**, οι διευθυντές/διευθύντριες). Επίσης, όπου είναι εφικτό, εφαρμόζουμε γλωσσική **ουδετεροποίηση**, για αυτό και θα αξιοποιήσουμε τη λέξη «άτομο» από «άνθρωπος», το «προσωπικό» από τη/τον «βιβλιοθηκονόμο».
- Στο πλαίσιο της λογικής του Καθολικού σχεδιασμού, **συντομογραφίες**, όπως «e.g.», «n.d.» μεταφράστηκαν ολογράφως ή περιγραφικά: «Για παράδειγμα» και «χωρίς χρονολογία, αντί για «π.χ.» και «χ.χ.» αντίστοιχα.
- Στο πρωτότυπο κείμενο διαπιστώθηκαν ορισμένοι **μη λειτουργικοί υπερσύνδεσμοι** (404 error / dead links), τα οποία επισημαίνονται και αντικαθίστανται, όταν αυτό είναι εφικτό με λειτουργικά URL.
- **Εναλλακτικοί** προσβάσιμοι μορφότυποι σε **pdf** και **epub** διατίθενται μέσω της [Ανοικτής Πρόσβασης](#)

[ψηφιακή τράπεζα υλικών](#)³ της Ομάδας Προσβασιμότητας του ΣΕΑΒ.

Κεφάλαιο 1: Πρόλογος και Σκοπός

Αυτές οι κατευθυντήριες οδηγίες αποτελούν αναθεώρηση του «[Access to libraries for persons with disabilities - CHECKLIST](#)»⁴, που δημοσιεύθηκε το 2005. Οι αρχικές κατευθυντήριες οδηγίες (guidelines) εξακολουθούν να είναι χρήσιμες στις βιβλιοθήκες, αλλά το κλίμα σχετικά με τα άτομα με αναπηρίες παγκοσμίως έχει αλλάξει σημαντικά από την αρχική δημοσίευση. Έχει σημειωθεί αξιοσημείωτη πρόοδος στον τομέα των υπηρεσιών βιβλιοθήκης για άτομα με αναπηρίες, ιδιαίτερα στους τομείς της υποστηρικτικής τεχνολογίας (assistive technology), των ηλεκτρονικών μορφότυπων και των εργαλείων διαδικτυακής επικοινωνίας, όπως:

- Η γλώσσα που σχετίζεται με τη ζωή των ατόμων με αναπηρίες έχει εξελιχθεί αυτή την περίοδο· για παράδειγμα, η γλώσσα που θέτει πρώτα την εμπειρία του προσώπου (people-first language) έναντι της γλώσσας που θέτει πρώτα την ταυτότητα (identity-first language).
- Οι ομάδες πολιτών με νοητικές αναπηρίες δεν συμπεριλαμβάνονταν στις προηγούμενες κατευθυντήριες οδηγίες.

- Έχουν υπάρξει πολυάριθμες καινοτομίες στις υποστηρικτικές πρακτικές από το 2005, και οι νέες οδηγίες πρέπει να αντικατοπτρίζουν αυτές τις αλλαγές.

1.1 Σκοπός

Ο σκοπός αυτών των ενημερωμένων οδηγιών είναι να:

- Παρέχουν **βασικές ιδέες** και **στρατηγικές** για το πώς να καταστήσουν τις βιβλιοθήκες προσβάσιμες. Για παράδειγμα, περιλαμβάνουν Καθολικό σχεδιασμό (Universal design - UD), υποστηρικτική τεχνολογία, και φυσική και πληροφοριακή προσβασιμότητα, ώστε όλες και όλοι να μπορούν να χρησιμοποιούν τους πόρους μιας βιβλιοθήκης.
- Παρέχουν μια προσέγγιση βασισμένη στο **δικαίωμα** όλων των ατόμων με αναπηρίες σε υπηρεσίες βιβλιοθήκης, με βάση τους νόμους που σχετίζονται με τα ανθρώπινα δικαιώματα, όπως η UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities⁵. Ενώ οι συγγραφείς του οδηγού προτείνουν μια «προσέγγιση βασισμένη στα δικαιώματα», αυτό δεν είναι πάντα εφικτό σε κάθε βιβλιοθήκη. Δείτε την Επιφύλαξη παρακάτω.
- Εστιάζουν συγκεκριμένα **στην ηγεσία και στη διοίκηση των βιβλιοθηκών**, καθώς η κατεύθυνση των πολιτικών των βιβλιοθηκών πιθανότατα βρίσκεται υπό την καθοδήγηση και τον έλεγχό τους.
- **Εκπαιδεύουν** το προσωπικό των βιβλιοθηκών σχετικά με το ευρύ φάσμα των ατόμων με ειδικές ανάγκες, ώστε να μπορούν να παρέχουν κατάλληλες και φιλικές υπηρεσίες για την κάλυψη αυτών των αναγκών.

- Παρέχουν ενημερώσεις σχετικά με χρήσιμες **τεχνολογίες** για την προώθηση της προσβασιμότητας μέσω πολυάριθμων νέων πρακτικών και καινοτομιών των βιβλιοθηκών.
- Παρέχουν εύκολα **κατανοητές οδηγίες**, ώστε οι βιβλιοθηκονόμοι χωρίς σχετική εκπαίδευση ή εμπειρίες να μπορούν να ξεκινήσουν να εξυπηρετούν ικανοποιητικά όλα τα μέλη της κοινότητας.
- Συμβάλλουν στους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (**Sustainable Development Goals – SDGs**) του ΟΗΕ για το 2030 ([The 2030 Agenda for Sustainable Development](#))⁶, όπως στη μείωση των ανισοτήτων, για την καλή υγεία και ευημερία, την ποιοτική εκπαίδευση, την αξιοπρεπή εργασία και την οικονομική ανάπτυξη.

Ελπίζουμε ότι αυτές οι κατευθυντήριες οδηγίες θα επιτρέψουν στις βιβλιοθήκες, τις ομάδες αναπηρίας και τους οργανισμούς υποστήριξης να συνεργαστούν, ώστε να παρέχονται αποτελεσματικές υπηρεσίες βιβλιοθηκών στα άτομα με αναπηρίες. Επιπλέον, αυτές οι συνεργασίες θα βοηθήσουν στην προώθηση προσβάσιμων βιβλιοθηκών στην κοινότητα.

Το EALS (Equitable and Accessible Library Services Section) έχει αναπτύξει πιο συγκεκριμένες κατευθυντήριες οδηγίες για ορισμένα άτομα με αναπηρίες. Στον ιστότοπο του [EALS](#)⁷ διατίθενται πιο λεπτομερείς οδηγίες σχετικά με την εξυπηρέτηση ομάδων αναπηρίας.

Δύο σημαντικές επιφυλάξεις

Δυνατότητα εφαρμογής αυτών των οδηγιών

- Αν και η Επιτροπή προτείνει μια προσέγγιση που θεμελιώνεται στα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, αυτές οι κατευθυντήριες οδηγίες μπορεί να εκληφθούν ως **φιλόδοξες** για πολλές βιβλιοθήκες λόγω περιορισμένης χρηματοδότησης και στελέχωσης. Ενώ το προσωπικό των βιβλιοθηκών σε αστικές περιοχές μπορεί να έχει το χρόνο, την εξειδίκευση και τα κεφάλαια για να αντιμετωπίσει πολλαπλές πτυχές της προσβασιμότητας, το προσωπικό μικρότερων βιβλιοθηκών και βιβλιοθηκών σε αγροτικές περιοχές μπορεί να μην έχει. Όπως και με οποιαδήποτε από τις προτάσεις σε αυτό το έγγραφο, **οι βιβλιοθήκες καλούνται να πράξουν ό,τι είναι εφικτό**, γνωρίζοντας ότι οποιαδήποτε ενέργεια συνιστά βελτίωση. Ένα φιλόξενο και φιλικό περιβάλλον και μια ειλικρινής προσπάθεια να βοηθήσουν είναι σημαντικά. Οι αναγνώστες καλούνται να ανατρέξουν στα Κεφάλαια 1, 2 και 3 για μια εισαγωγή και επισκόπηση. Επίσης, προτρέπονται να μελετήσουν ενότητες αυτού του οδηγού που σχετίζονται με τις ξεχωριστές αναπηρικές κοινότητες της βιβλιοθήκης τους.

Χρήση ορολογίας

- Το Παράρτημα Α περιλαμβάνει ένα **Γλωσσάρι Όρων** που χρησιμοποιούνται στο κείμενο αυτό. Οι όροι και οι ορισμοί των αναπηριών διαφέρουν από χώρα σε χώρα. Η διαφορά στον ορισμό δεν θα πρέπει να επηρεάζει τη δέσμευση και την αποφασιστικότητα μιας βιβλιοθήκης να ανταποκριθεί στα άτομα με αναπηρίες στην κοινότητά τους. Οι αναγνώστες προτρέπονται να ανατρέξουν για βοήθεια και κατανόηση σε συνεργαζόμενους οργανισμούς.

1.2 Σχετικά με τις «ειδικές ανάγκες»

Δημιουργώντας αυτήν την ενημερωμένη έκδοση της «[Access to Libraries for Persons with Disabilities Checklist](#)⁸», οι συγγραφείς της θέλουν να αναγνωρίσουν την καθολική αλήθεια ότι η **γλώσσα συνεχώς εξελίσσεται**. Ακόμη και καθώς γράφονται αυτές τις κατευθυντήριες οδηγίες, γνωρίζουμε ότι αυτή η γλώσσα θα θεωρηθεί ξεπερασμένη και ακόμη και προσβλητική δέκα χρόνια από τώρα ή ακόμα και νωρίτερα. Έχει γίνει ό,τι καλύτερο μπορούσε να γίνει για να χρησιμοποιηθεί γλώσσα που σέβεται τις ευαισθησίες της κοινότητας και να είναι ενημερωμένη. Για αυτό και **επανεξετάστηκε ο όρος «ειδικές ανάγκες»**.

Ενώ υπάρχουν ομάδες που συνεχίζουν να χρησιμοποιούν αυτόν τον όρο, τα περισσότερα άτομα με αναπηρίες **αμφισβητούν** την ιδέα ότι οι ανάγκες τους είναι «ειδικές». Αντίθετα, θεωρούν τις ανάγκες τους φυσιολογικές και απορρίπτουν την ιδέα ότι η ανάγκη για σχετικές πληροφορίες και πόρους σε προσβάσιμη μορφή και σε ένα φιλόξενο και υποστηρικτικό περιβάλλον είναι κάτι «ειδικό». Απλά, δεν είναι «ειδικές υπηρεσίες» η εξυπηρέτηση ατόμων με αναπηρίες. Πιστεύουμε ότι η βιβλιοθήκη είναι υπεύθυνη για την άρση όλων των εμποδίων που αποτρέπουν τα άτομα από την αξιοποίηση των υπηρεσιών και παροχών βιβλιοθήκης. Είναι κρίσιμο να ακούμε τη γλώσσα που χρησιμοποιούν οι άνθρωποι για τον εαυτό τους. Λόγω αυτής της ανησυχίας, αποφεύγεται η χρήση του όρου «ειδικές ανάγκες» σε αυτό το έγγραφο.

1.3 Πρώτα το άτομο έναντι της ταυτότητας

- Η γλώσσα που αφορά τις αναπηρίες είναι περίπλοκη. Στις Ηνωμένες Πολιτείες έχει αναπτυχθεί ένα κίνημα υπέρ της χρήσης της «γλώσσας που βάζει τον άνθρωπο πρώτο» (**«people-first» language**). Ένα παράδειγμα αυτής της γλώσσας είναι η επιλογή της φράσης «άτομο με αναπηρία» έναντι του «ανάπηρο άτομο». Η λογική πίσω από αυτή τη γλώσσα είναι ότι η **έμφαση πρέπει να δίνεται στο άτομο και όχι στην αναπηρία**. Αλλά, όπως επισημαίνει η Cara Leibowitz, «Η αναπηρία είναι αρνητική μόνο επειδή η κοινωνία την κάνει έτσι» ([The Body is Not an Apology, 2015](#)). Με άλλα λόγια, η μετατόπιση της προσοχής από την αναπηρία μπορεί να είναι ένας τρόπος άρνησης του ποιος είναι κάποιος και πώς αυτοπροσδιορίζεται.
- Ορισμένες ομάδες προτιμούν τη γλώσσα που θέτει πρώτα τον άνθρωπο, και άλλες προτιμούν πρώτα την ταυτότητα, δηλώνοντας ότι η αναπηρία τους είναι μέρος της ταυτότητάς τους. Αυτές οι συζητήσεις για τη γλώσσα θα συνεχιστούν, και οι απόψεις και οι προτιμήσεις θα αλλάξουν με την πάροδο του χρόνου. Ο **καλύτερος τρόπος για να μαθαίνουμε τι προτιμά κάποιο άτομο είναι να το ρωτάμε** ή να προσέχουμε πώς αυτοπροσδιορίζεται. Εάν χρησιμοποιήσουμε έναν όρο που το κάνει να νιώθει άβολα, ζητάμε συγγνώμη και υποσχόμαστε να τα πάμε καλύτερα την επόμενη φορά. Και μετά κάνουμε ακριβώς αυτό.
- Στο παρόν έγγραφο, γίνεται εναλλαγή μεταξύ των δύο προσεγγίσεων.

Αναφορές

- Cara Leibowitz (2015). «I am disabled: On identify-first versus people-first language.» *The Body is Not an Apology*. <https://dfwhcfoundation.org/wp-content/uploads/2018/10/I-am-Disabled.-On-Identity-First-Versus-People-First-Language-TBISNAA.pdf>

1.4 Στοχευόμενο κοινό

Αυτές οι κατευθυντήριες οδηγίες προορίζονται για **όλους τους τύπους βιβλιοθηκών**: δημόσιες, ακαδημαϊκές, σχολικές, παιδικές, νεανικές, ειδικές, πανεπιστημιακές και βιβλιοθήκες κολεγίων, και ενώσεις βιβλιοθηκών.

Απευθύνονται επίσης σε ομάδες ατόμων με αναπηρίες, καθώς και σε οργανισμούς που παρέχουν υποστήριξη σε άτομα με διάφορες αναπηρίας. Αυτές οι Κατευθυντήριες οδηγίες θα επιτρέψουν στις βιβλιοθήκες, τις ομάδες αναπηρίας και τους οργανισμούς υποστήριξης να **συνεργαστούν** για την παροχή αποτελεσματικών υπηρεσιών βιβλιοθηκών προς άτομα με αναπηρίες και να προωθήσουν στην κοινότητα τις προσβάσιμες βιβλιοθήκες.

Οι Κατευθυντήριες οδηγίες έχουν αναπτυχθεί έτσι ώστε το προσωπικό των βιβλιοθηκών και τα μέλη της κοινότητας να μπορούν να επωφεληθούν από το έργο που γίνεται και τον διαμοιρασμό τεχνογνωσίας. Ο ιστότοπος του [Equitable and Accessible Library Services Section \(LSN\)](#)⁹ διαθέτει πιο λεπτομερείς οδηγίες σχετικά με την εξυπηρέτηση συγκεκριμένων ομάδων αναπηρίας.

Κεφάλαιο 2: Φιλοσοφία και Ανασκόπηση

2.1 Προσέγγιση βασισμένη στα ανθρώπινα δικαιώματα

Η **προσβασιμότητα** αναγνωρίστηκε από την κοινότητα των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), ξεκινώντας από τη [World Summit on the Information Society \(WSIS\)](#)¹⁰, που πραγματοποιήθηκε στη Γενεύη το 2003. Εισηγήθηκε από την κοινότητα ατόμων με αναπηρίες, η έννοια ενσωματώθηκε στη Διακήρυξη των Αρχών που υιοθετήθηκε από τη Διάσκεψη Κορυφής, η οποία στην Παράγραφο 25 αναφέρει: «Η ανταλλαγή και ενίσχυση της παγκόσμιας γνώσης για την ανάπτυξη μπορεί να ενισχυθεί με την άρση των εμποδίων στην ισότιμη πρόσβαση στην πληροφορία για οικονομικές, κοινωνικές, πολιτικές, υγειονομικές, πολιτιστικές, εκπαιδευτικές και επιστημονικές δραστηριότητες, και με τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε πληροφορίες δημόσιου τομέα, συμπεριλαμβανομένου του Καθολικού σχεδιασμού και της χρήσης υποστηρικτικών τεχνολογιών.» ([WSIS, 2003](#)).

Η προσβασιμότητα είναι βασική για την ανεξάρτητη διαβίωση και την κοινωνική ένταξη για όλους, ειδικά για τα άτομα με αναπηρίες. Η άρση υπαρχόντων εμποδίων και η πρόληψη εμφάνισης νέων αποτελούν κεντρικούς στόχους της [Convention on the Rights of Persons with Disabilities \(CRPD\)](#)¹¹, που υιοθετήθηκε από τα Ηνωμένα Έθνη το 2006.

Η CRPD δεν θεωρεί πλέον την αναπηρία ως προσωπική κατάσταση ή ατομικό έλλειμμα, αλλά μάλλον ως το αποτέλεσμα «της αλληλεπίδρασης μεταξύ ατόμων με

αναπηρίες και συμπεριφορικών και περιβαλλοντικών εμποδίων που παρεμποδίζουν την πλήρη και αποτελεσματική συμμετοχή τους στην κοινωνία σε ίση βάση με τους άλλους» (Εισαγωγή). Η προσβασιμότητα, με βάση αυτήν την μετατόπιση στο μοντέλο ερμηνείας, είναι μία από τις κεντρικές αρχές της CRPD.

Η προσβασιμότητα είναι μια **θεμελιώδης προϋπόθεση** για τα άτομα με αναπηρίες, ώστε να απολαμβάνουν τα **ανθρώπινα δικαιώματά** τους. Χωρίς προσβασιμότητα, τα άτομα με αναπηρίες δεν μπορούν να ζήσουν **ανεξάρτητα** και να συμμετέχουν **πλήρως** και **ισότιμα** στην κοινωνία.

Καθώς η πρόσβαση στην πληροφορία και τη γνώση είναι ένας κρίσιμος παράγοντας για την κοινωνική και πολιτική ένταξη, οι βιβλιοθήκες έχουν καθοριστικό ρόλο να διαδραματίσουν στην εφαρμογή των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρίες που καθορίζονται στη Σύμβαση. Αναλυτικά:

- **Το δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης και γνώμης και την πρόσβαση στην πληροφορία.** Προσφέροντας πληροφορίες και βιβλιογραφία σε προσβάσιμους μορφότυπους, Οι βιβλιοθήκες επιτρέπουν στα άτομα με συγκεκριμένες αναπηρίες να αναπτύξουν καλά ενημερωμένες απόψεις, να τις μοιραστούν σε προσβάσιμες δημόσιες συζητήσεις και να οργανωθούν με άτομα που έχουν παρόμοιες απόψεις, σύμφωνα με το δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης και γνώμης που καθορίζεται στο Άρθρο 21 της CRPD.
- **Το δικαίωμα στην εκπαίδευση.** Σε πολλές χώρες, οι βιβλιοθήκες αποτελούν μέρος της εκπαιδευτικής υποδομής. Ως εκ τούτου, μπορούν να συμβάλουν στην

υλοποίηση του δικαιώματος στην εκπαίδευση που κατοχυρώνεται στο Άρθρο 24 της Σύμβασης. Με τη συνεργασία με σχολεία και πανεπιστήμια, οι βιβλιοθήκες μπορούν, για παράδειγμα, να παρέχουν εκπαιδευτικό υλικό σε προσβάσιμες μορφές που απαιτείται για την υποστήριξη μαθητών με αναπηρίες.

- **Το δικαίωμα συμμετοχής στην πολιτιστική ζωή.** Το Άρθρο 30 της CRPD αναφέρει ρητά την προσβασιμότητα των βιβλιοθηκών ως δικαίωμα συμμετοχής στην πολιτιστική ζωή. Αφαιρώντας τα εμπόδια πρόσβασης στα κτίριά τους, τους πόρους και τις υπηρεσίες τους, οι βιβλιοθήκες επιτρέπουν την ενεργό συμμετοχή των ατόμων με αναπηρίες στην πολιτιστική ζωή. Αυτό βελτιώνει σημαντικά τη ζωή των ατόμων με αναπηρίες και αυξάνει την κοινωνική τους ένταξη.

Αναφορές

- WSIS (world summit on the information society). 12 December 2003. «Declaration of principles.» <https://www.itu.int/net/wsis/docs/geneva/official/dop.html>

Πηγές

- Convention on the Rights of Persons with Disabilities. 2006. <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CRPD/Pages/ConventionRightsPersonsWithDisabilities.aspx>
- UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities: General Comment No 2 on Article 9: Accessibility. 2014. <https://www.un.org/development/desa/disabilities/conve>

[ntion-on-the- rights-of-persons-with-disabilities.html](#)

- WSIS (World Summit on the Information Society). 12 December 2003. «Declaration of principles.»
<https://www.itu.int/net/wsis/docs/geneva/official/dop.htm>

↓

2.2 Τίποτα για εμάς χωρίς εμάς: συνεργασία με την κοινότητα ατόμων με αναπηρίες

Μια φράση που χρησιμοποιείται από την κοινότητα ατόμων με αναπηρίες είναι «**τίποτα για εμάς, χωρίς εμάς**». Προέκυψε από την πολύ συχνή ανάπτυξη υπηρεσιών από επιχειρήσεις και οργανισμούς που ισχυρίζονταν ότι εξυπηρετούν άτομα με αναπηρίες, αλλά παραλείπουν σημαντικά στοιχεία.

Οι υπηρεσίες των βιβλιοθηκών προς οποιαδήποτε ομάδα αναπηρίας θα πρέπει να **ξεκινούν με την επικοινωνία** με τη σχετική κοινότητα ατόμων με αναπηρίες ή δημόσια υπηρεσία. Όλος ο σχεδιασμός της βιβλιοθήκης θα πρέπει να περιλαμβάνει εκτεταμένη συμβολή από αυτές τις ομάδες. Συγκεκριμένα, μια βιβλιοθήκη προτείνεται:

- Να συμπεριλαμβάνει οργανώσεις κοινοτήτων ατόμων με αναπηρίες σε οποιαδήποτε **αξιολόγηση αναγκών** για τον προσδιορισμό των καταλληλότερων υπηρεσιών.
- Να ζητά από τις ομάδες αναπηρίας να βοηθούν στην **αναθεώρηση των πολιτικών** της βιβλιοθήκης για εκούσιες ή ακούσιες προκαταλήψεις.
- Να ζητά από ομάδες αναπηρίας που εκπροσωπούν διαφορετικές αναπηρίες να εξετάζουν και να παρέχουν μια ειλικρινή **αξιολόγηση** της φυσικής οργάνωσης και των

εγκαταστάσεων, των επικοινωνιών και των υπηρεσιών της βιβλιοθήκης.

- Να συμπεριλαμβάνει μέλη κοινοτήτων ατόμων με αναπηρίες σε οποιεσδήποτε προσπάθειες σχεδιασμού.
- Να συμπεριλαμβάνει άτομα με αναπηρίες σε οποιεσδήποτε ομάδες μελών της ή συμβουλευτικές ομάδες της κοινότητας.

2.3 Καθολικός σχεδιασμός

Ο «Καθολικός σχεδιασμός» (**Universal design**) ορίζεται ως: ο σχεδιασμός προϊόντων και περιβαλλόντων, ώστε να μπορούν να χρησιμοποιηθούν από όλες και όλους, στον μεγαλύτερο δυνατό βαθμό, χωρίς την ανάγκη για προσαρμογή ή εξειδικευμένο σχεδιασμό.

Ο Καθολικός σχεδιασμός στοχεύει στην υποστήριξη μιας **συμπεριληπτικής κοινωνίας** όπου όλες και όλοι έχουν ίσες ευκαιρίες συμμετοχής, ανεξάρτητα από την κατάσταση αναπηρίας ή την ηλικία. Ο ορισμός απαιτεί τα προϊόντα, τα περιβάλλοντα, τα προγράμματα και οι υπηρεσίες να σχεδιάζονται έτσι ώστε όλες και όλοι να μπορούν να τα χρησιμοποιούν στον μεγαλύτερο δυνατό βαθμό, **χωρίς να χρειάζεται προσαρμογή ή εξειδικευμένος σχεδιασμός**. Στον σχεδιασμό νέων ή ανακαινισμένων χώρων, οι αρχές του Καθολικού σχεδιασμού προτείνεται να χρησιμοποιούνται για να διασφαλίζεται ότι καλύπτονται όλες οι ανάγκες. Ο Καθολικός σχεδιασμός **επικεντρώνεται στο περιβάλλον** και όχι στο άτομο.

Ο Καθολικός σχεδιασμός δεν είναι απαραίτητα μια λύση για την επίλυση όλων των προβλημάτων και τη δημιουργία ενός

κόσμου συμπεριληπτικού και προσβάσιμου για όλους. Ωστόσο, προτείνεται να εξετάζεται σε **συνδυασμό με λύσεις** για συγκεκριμένες ανάγκες. Για παράδειγμα, σε μια βιβλιοθήκη, άτομα με ακουστική αναπηρία (hard of hearing) μπορεί να χρειάζονται επαγωγικό βρόγχο, ενώ άτομα με οπτική αναπηρία (visual impairment) μπορεί να χρειάζονται απτικές διαδρομές. Ενώ αυτές μπορεί να είναι ειδικές λύσεις που στοχεύουν σε ομάδες, ταυτόχρονα, καθιστούν τη βιβλιοθήκη προσβάσιμη για όλες και όλους και μπορούν να χρησιμοποιηθούν και από άλλα άτομα που τις προτιμούν. Το κύριο σημείο του Καθολικού σχεδιασμού είναι ότι **παρέχει ένα περιβάλλον στο οποίο τα εμπόδια στην πρόσβαση αίρονται ή μειώνονται ριζικά** χωρίς να δημιουργούνται νέα εμπόδια. Δεν είναι δόκιμο να αναφερόμαστε στον Καθολικό σχεδιασμό χωρίς να είναι προσβάσιμος για «όλες και όλους». Αυτό είναι το κρίσιμο σημείο που υπογραμμίζει τον Καθολικό Σχεδιασμό: η **καθολική πρόσβαση**.

Μια εξαιρετική σύνοψη των πτυχών των αρχών του Καθολικού σχεδιασμού μπορεί να βρεθεί στην ιστοσελίδα της [Association of Government, Cooperative, and Library Associations \(ASGCLA\)](#)¹².

Οι επτά αρχές περιλαμβάνουν:

- **ισότιμη χρήση** από άτομα με διάφορες αναπηρίες,
- **ευελιξία στη χρήση** για ένα ευρύ φάσμα ατομικών επιλογών και ικανοτήτων,
- **απλή και φιλική χρήση** ανεξάρτητα από την εμπειρία ή τις δεξιότητες του ατόμου,
- **αντιληπτή πληροφορία** που μεταδίδει αποτελεσματικά τις απαραίτητες πληροφορίες στο άτομο,

- **ανοχή σφάλματος** που ελαχιστοποιεί τους κινδύνους και τις δυσμενείς συνέπειες των τυχαίων ή ακούσιων σφαλμάτων,
- **ήπια απαιτούμενη σωματική προσπάθεια** για αποδοτικότητα και άνεση με ελάχιστο κόπο και
- **μέγεθος και χώρος για προσέγγιση και χρήση** ανεξάρτητα από το μέγεθος σώματος, τη στάση, τον εξοπλισμό ή την κινητικότητα του ατόμου.

Επιπλέον, επισημαίνεται η σημασία της **ολιστικής θεώρησης της ζωής** των ανθρώπων, συμπεριλαμβανομένων παραγόντων, όπως της οικονομικής κατάστασης, του φύλου, της κουλτούρας και των περιβαλλοντικών ανησυχιών. Όπως και με άλλες πτυχές της προσβασιμότητας, είναι απαραίτητο να έχουμε μια πλήρη εικόνα του τι χρειάζεται και πώς μπορούν να καλυφθούν αυτές οι ανάγκες.

Ο όρος «Universal Design» επινοήθηκε στα μέσα της δεκαετίας του 1980 από τον Αμερικανό αρχιτέκτονα [Ronald L. Mace](#)¹³, και αυτός είναι ο ορισμός του Mace.

Αναφορές

- National Disability Authority, Centre of Excellence in Universal Design, «What is Universal Design» from the University of North Carolina, Center for Universal Design. 1997. <https://nda.ie/about/what-we-do/centre-for-excellence-in-universal-design>
- Brown, R., Wellhouse, Z., & Wolfe, A. (χωρίς χρονολογία). «Keeping up with...universal design for learning.» ACRL.

- https://www.ala.org/acrl/publications/keeping_up_with/udi
- North Carolina State University College of Design: «Universal Design of Instruction (UDI): Definition, Principles, Guidelines, and Examples.» 2020
<https://doit-prod-backend.parallelpublicworks.com/media/283>¹⁴

Πηγές

- American Library Association, Association of College and Academic Libraries. «Academic Library Building Design: Πηγές for Planning: Accessibility/ Universal Design.» 2020
<https://acrl.libguides.com/c.php?g=459032&p=7152730>
- DO-IT. «Disabilities, Opportunities, Internetworking, and Technology, Equal Access: Universal Design of Libraries.» Updated, 2023.
<https://www.washington.edu/doit/equal-access-universal-design-libraries>¹⁵
- CAST. «Universal Design for Learning (UDL).» 2023.
<https://udlguidelines.cast.org/>
- WAVE. «Web Accessibility Evaluation Tool.» 2023.
<https://wave.webaim.org/>
- Spina, Carli. «How Universal Design Will Make Your Library More Inclusive.» Library Journal, May 2015.
<https://www.lislelibrary.org/sites/default/files/assets/7slj.com-How%20Universal%20Design%20Will%20Make%20Your%20Library%20More%20Inclusive.pdf>¹⁶

- Polgar, Mark Aaron. «Show and Tell, Library Signage and Wayfinding Design.» American Libraries, September/October 2022.
<https://americanlibrariesmagazine.org/2022/09/01/show-and-tell/>
- Nygaardf, Knutt M. «What is Universal Design - Theories, Terms, and Trends.» Semantic Scholar, 2017.
<https://library.ifla.org/id/eprint/2250/1/094-nygaard-en.pdf>
- Copeland, Clayton A. «Universal Design for Learning (UDL) for Inclusive Teaching and Learning.» 23, September, 2021. IFLA Webinar: «Using Universal Design for Learning to Enhance Information Literacy Programs: Online and in the Library.»
<https://www.ifla.org/events/using-universal-design-for-learning-to-enhance-information-literacy-programs-online-and-in-the-library-webinar-ii/>¹⁷

2.4 Υποστηρικτική τεχνολογία

Ο όρος «Υποστηρικτική Τεχνολογία» χρησιμοποιήθηκε επίσημα για πρώτη φορά στον [U.S. Assistive Technology Act](#)¹⁸ το 1988. Η υποστηρικτική τεχνολογία είναι «οποιοδήποτε αντικείμενο, στοιχείο εξοπλισμού, υπηρεσία ή σύστημα προϊόντος, συμπεριλαμβανομένου λογισμικού, που χρησιμοποιείται για την αύξηση, διατήρηση, υποκατάσταση ή βελτίωση των λειτουργικών ικανοτήτων των ατόμων με αναπηρίες. Αυτές οι τεχνολογίες έχουν τον σημαντικό ενδυναμωτικό ρόλο της ανεξαρτησίας και της πλήρους συμμετοχής των ατόμων με αναπηρίες στην κοινωνία» (Article 3 of [the European Accessibility Act](#)). Η Ευρωπαϊκή

Πράξη Προσβασιμότητας αναγνωρίζει τη σημασία των υποστηρικτικών τεχνολογιών και υπογραμμίζει την ανάγκη συμβατότητας με διάφορες συσκευές και λογισμικό, όπως προγράμματα ανάγνωσης οθόνης (screen readers), μεγεθυντικούς φακούς και εργαλεία αναγνώρισης φωνής.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, η **υποστηρικτική τεχνολογία αποτελεί μια πτυχή του Καθολικού σχεδιασμού**. Ο Καθολικός σχεδιασμός αναφέρεται στον σχεδιασμό προϊόντων, περιβαλλόντων, προγραμμάτων και υπηρεσιών ώστε να μπορούν να χρησιμοποιηθούν από όλους τους ανθρώπους, και περιλαμβάνει ατομικές προσαρμογές, όπως η υποστηρικτική τεχνολογία.

Η υποστηρικτική τεχνολογία βοηθά άτομα με δυσκολία στην ομιλία, πληκτρολόγηση, γραφή, απομνημόνευση, υπόδειξη, όραση, ακοή, μάθηση, βάδιση και άλλες ενέργειες. Για παράδειγμα, κάποιος που είναι τυφλός ή έχει περιορισμένη κινητικότητα του άνω μέρους του σώματος μπορεί να χρησιμοποιήσει ένα πρόγραμμα ανάγνωσης οθόνης υπολογιστή για να λάβει τις απαραίτητες πληροφορίες. Άλλοι μπορεί να βρίσκουν μια μπάλα παρακολούθησης (trackball) ή ένα χειριστήριο (joystick) ευκολότερα στη χρήση από ένα ποντίκι. Διαφορετικές αναπηρίες απαιτούν διαφορετική υποστηρικτική τεχνολογία.

Το προσωπικό της βιβλιοθήκης χρειάζεται να γνωρίζει πώς να προσφέρει υποστηρικτικές τεχνολογίες για να καλύψει τις ανάγκες των μελών της βιβλιοθήκης με αναπηρίες. Είναι κρίσιμο να σημειωθεί ότι η υποστηρικτική τεχνολογία μπορεί να μην είναι χρήσιμη εάν δεν διατίθενται **οδηγίες χρήσης** και μάλιστα προσβάσιμες από κάθε ενδιαφερόμενο άτομο.

Παραδείγματα υποστηρικτικής τεχνολογίας, που μπορούν να προσφέρουν οι βιβλιοθήκες, περιλαμβάνουν:

- υπολογιστές και iPad/tablets,
- παραμετροποιήσεις προσβασιμότητας σε υπολογιστές, συσκευές πληκτρολόγησης όπως διακόπτες και καλύμματα πληκτρολογίου για προσαρμογή των ρυθμίσεων του υπολογιστή,
- συσκευές Ενισχυτικής και Εναλλακτικής Επικοινωνίας (Augmentative and Alternative Communication - AAC), για παράδειγμα, πίνακες επικοινωνίας που βοηθούν τους ανθρώπους να επικοινωνούν,
- βοηθήματα γραφής όπως λαβές μολυβιών και έξυπνα στυλό,
- μονάδες περιβαλλοντικού ελέγχου (Environmental Control Units - ECUs), που περιλαμβάνουν αντικείμενα όπως διακόπτες, χειριστήρια, κουμπιά και φωνητικές εντολές για τον έλεγχο φώτων, τηλεοράσεων και τηλεφώνων,
- αναγνώστες οθόνης,
- Braille και εκτύπωση σε κώδικα Braille,
- πληκτρολόγια μεγάλης γραμματοσειράς και απτικά πληκτρολόγια και
- ενισχυμένος τηλεφωνικός εξοπλισμός.

Περισσότερες λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με την υποστηρικτική τεχνολογία βρίσκονται στο [Κεφάλαιο 7](#).

Αναφορές

- European Accessibility Act. Article 3.
<https://www.hurix.com/what-is-the-european-accessibility-act/>

2.5 Συνθήκη του Μαρακές

Η Συνθήκη του Μαρακές (Marrakesh Treaty)¹⁹ για τη Διευκόλυνση της Πρόσβασης σε Δημοσιευμένα Έργα για Άτομα που είναι Τυφλά, με Προβλήματα Όρασης ή με μορφές εντυποαναπηρίας υιοθετήθηκε από τα Κράτη Μέλη του Παγκόσμιου Οργανισμού Διανοητικής Ιδιοκτησίας (World Intellectual Property Organization - WIPO) στις 17 Ιουνίου 2013. Ένας πλήρης κατάλογος των χωρών που έχουν επικυρώσει τη συνθήκη, συμπεριλαμβανομένων των ημερομηνιών επικύρωσης και εφαρμογής, είναι διαθέσιμος στην ιστοσελίδα του [WIPO](#)²⁰. Η Συνθήκη παρουσιάζει μια άνευ προηγουμένου ευκαιρία για τα τυφλά άτομα και άλλα άτομα με εντυποαναπηρία να αποκτήσουν πρόσβαση στο περιεχόμενο έντυπων έργων.

Ο στόχος της Συνθήκης είναι να **αυξήσει την πρόσβαση** σε βιβλία, περιοδικά και άλλα έντυπα υλικά για άτομα με εντυποαναπηρία. Στοχεύει στην επίτευξη αυτού του στόχου διευκολύνοντας τη δημιουργία και την **κοινή χρήση** προσβάσιμων αντιγράφων **πέρα από τα διεθνή σύνορα**.

Κάθε χώρα που υιοθετεί τη Συνθήκη του Μαρακές υποχρεούται να δημιουργήσει έναν ή περισσότερους περιορισμούς ή εξαιρέσεις στη νομοθεσία περί πνευματικών δικαιωμάτων. Αυτοί οι περιορισμοί και οι εξαιρέσεις

σημαίνουν ότι διάφορες πράξεις επιτρέπονται **χωρίς να παραβιάζονται τα πνευματικά δικαιώματα**.

Η συνθήκη καλύπτει οποιαδήποτε άτομα (ή δικαιούχους, όπως ορίζεται στο νόμο) με εντυποαναπηρία (print disability), όπως:

- τύφλωση ή χαμηλή όραση,
- αναπτυξιακή ή μαθησιακή αναπηρία όπως δυσλεξία (dyslexia) ή αυτισμό,
- σωματική αναπηρία που καθιστά δύσκολο το κράτημα ενός βιβλίου, όπως η νόσος του Πάρκινσον ή η παράλυση,
- μη μόνιμη αναπηρία όπως σπασμένο χέρι ή προσωρινή τύφλωση όσο υπάρχει η αναπηρία και
- τυφλοκώφωση (Deafblindness) (αν και άλλες αναπηρίες όπως η κώφωση που δεν σχετίζονται με την ικανότητα ανάγνωσης δεν καλύπτονται).

Η προσβάσιμη μορφή (συμπεριλαμβανομένης της ψηφιακής) επιτρέπει σε ένα δικαιούχο πρόσωπο να διαβάζει ή να έχει πρόσβαση στο περιεχόμενο τόσο εφικτά και άνετα όσο κάποιος που δεν έχει εντυποαναπηρία. Όπως αναφέρει το έγγραφο της IFLA «[Navigating Copyright for Libraries](#)²¹», «η συνθήκη παρέχει μια ευκαιρία στις βιβλιοθήκες όλων των τύπων να ενισχύσουν τις υπηρεσίες τους σε άτομα με εντυποαναπηρία, βοηθώντας τους να εκπληρώσουν καλύτερα την αποστολή τους ως δημόσιες υπηρεσίες διάθεσης γνώσεων και πληροφοριών σε όλες και όλους σε ισότιμη και συμπεριληπτική βάση.»

Αυτή η συνθήκη αυξάνει τις ευκαιρίες για τις βιβλιοθήκες να παρέχουν προσβάσιμα βιβλία σε χρήστες πέρα από τα σύνορα χωρίς παραβίαση πνευματικών δικαιωμάτων. Η IFLA και η EIFL (Electronic Information for Libraries) έχουν δημιουργήσει το «[Getting Started: Implementing the Marrakesh Treaty for Persons with Print Disabilities](#)²²» για να βοηθήσουν τις τοπικές βιβλιοθήκες να εφαρμόσουν τη **Συνθήκη του Μαρακές** προς όφελος των μελών και επισκεπτών τους.

Το «Getting Started» **απευθύνεται στο προσωπικό** όλων των τύπων βιβλιοθηκών και παρέχει πρακτικά βήματα για τη διάθεση υλικού στους αναγνώστες με εντυποαναπηρία. Είναι ένας χρήσιμος οδηγός για τους βιβλιοθηκονόμους, ώστε να χρησιμοποιούν τη Συνθήκη του Μαρακές και να αξιοποιούν πλήρως τα νέα τους δικαιώματα. Απευθύνεται σε βιβλιοθήκες όλων των τύπων και μεγεθών, από εξειδικευμένες βιβλιοθήκες που ήδη παρέχουν υπηρεσίες σε άτομα με αναπηρίες έως βιβλιοθήκες που επιθυμούν να ξεκινήσουν τέτοιες υπηρεσίες.

Προτρέπουμε κάθε επαγγελματία να επικοινωνήσει με έναν ειδικό / μία ειδική βιβλιοθηκονόμο σε θέματα πνευματικών δικαιωμάτων ή άλλης ειδικότητας για να επαληθεύσει το πώς εφαρμόζεται η Συνθήκη στη χώρα του. Για ειδικότερες ή περαιτέρω συμβουλές, συστήνεται το εθνικό γραφείο διανοητικής ιδιοκτησίας ή πνευματικών δικαιωμάτων: <http://www.wipo.int/directory/en/urls.jsp>²³.

Αναφορές

- WIPO. «The Marrakesh Treaty.» https://www.wipo.int/marrakesh_treaty/en/

- IFLA. «Navigating Copyright for Libraries». 2022, <https://doi.org/10.1515/9783110732009>²⁴

Πηγές

IFLA. «Getting Started: Implementing the Marrakesh Treaty for Persons with Print Disabilities.» 2018.

<https://repository.ifla.org/handle/20.500.14598/443>²⁵

Κεφάλαιο 3: Ηγεσία και διοικητική ευθύνη στην προσβασιμότητα της βιβλιοθήκης

Μια κρίσιμη προϋπόθεση για να γίνει μια βιβλιοθήκη προσβάσιμη είναι ο **υποστηρικτικός ρόλος** της ηγεσίας και της διοίκησης της βιβλιοθήκης. Η αποτελεσματική ηγεσία είναι αποφασιστική προϋπόθεση για την ποιότητα της υποστήριξης που λαμβάνουν τα άτομα με αναπηρίες και οι οικογένειές τους. Οι προϊστάμενες/προϊστάμενοι και οι διευθυντές/διευθύντριες μπορούν να καθορίσουν το ύψος, να επιδείξουν δέσμευση και να αναλάβουν πρωτοβουλία στην καθιέρωση του τι θεωρείται σημαντικό. Είναι υποστηρικτές/συνήγοροι μαζί με τη διοικούσα αρχή και τους χρηματοδότες της βιβλιοθήκης, και αποτελούν παράδειγμα για το προσωπικό. Δεν υπάρχει κανένα στέλεχος πιο καταλυτικό στο να καταστήσει μια βιβλιοθήκη προσβάσιμη από τα στελέχη της διοίκησης.

Με την αφοσιωμένη υποστήριξη της διοίκησης και των διοικητικών οργάνων, η δέσμευση στην προσβασιμότητα ενσωματώνεται στις πολιτικές, στην εκπαίδευση και στις αντιλήψεις. Ενώ μεμονωμένα μέλη του προσωπικού μπορούν σίγουρα να είναι επαρκή, εάν η συνεισφορά τους, όπως συνεργασίες και προγράμματα, **δεν θεσμοθετηθεί** με την

ενεργό υποστήριξη της διοίκησης, **αυτή η συνεισφορά μπορεί να χαθεί**, όταν αυτά τα μέλη του προσωπικού δεν βρίσκονται πλέον στη βιβλιοθήκη.

3.1 Ανάπτυξη πολιτικών βιβλιοθήκης

Για τη διαμόρφωση πολιτικής στις βιβλιοθήκες, οι πρακτικές θεωρούνται αποτελεσματικές όταν:

- **Επικοινωνείται** από τη διοίκηση ότι όλοι οι άνθρωποι έχουν αξία, είναι σεβαστοί και ανοιχτά καλοδεχούμενοι, με δικαίωμα σε ίση εξυπηρέτηση.
- Διασφαλίζουν ότι η **ενσωμάτωση** (inclusion) είναι σκόπιμη επιλογή σε κάθε στάδιο, και όχι απλώς μια υπόθεση ή μια προσθήκη της τελευταίας στιγμής. Η συμπερίληψη όλων των ανθρώπων είναι βασικό συστατικό των πολιτικών, προϋπολογισμών, στελέχωσης, πρόσληψης και σχεδιασμού.
- Χρησιμοποιούν **Καθολικό σχεδιασμό** για να σχεδιάσουν και να εξασφαλίσουν το φυσικό χώρο, τους πόρους και τα προγράμματα της βιβλιοθήκης.
- Είναι **κατηγορηματικοί** σχετικά με τη σημασία της πλήρους ενσωμάτωσης των ατόμων με αναπηρία, όχι ως πρόσθετο βάρος ή εξαίρεση, αλλά ως status quo.
- **Συνεργάζονται** με τις κοινότητες ομάδες -στόχου και τους υποστηρικτικούς τους φορείς για να τους βοηθήσουν στην αναγνώριση πολιτικών που οδηγούν σε διακρίσεις και να αναπτύξουν πολιτικές συμμετοχικότητας, ποικιλομορφίας, ισότητας και ισονομίας.

3.2 Αξιολόγηση αναγκών και συνεργασιών

Κατά την αναγνώριση αναγκών και συνεργασιών, οι βιβλιοθήκες προτρέπονται:

- Να **συνεργάζονται** με ομάδες για την αναπηρία και τα ανθρώπινα δικαιώματα ώστε να αξιολογούν την ανάγκη για υπηρεσίες βιβλιοθηκών προς τα άτομα με διάφορες αναπηρίες.
- Να **θεωρούν ως δεδομένο** ότι υπάρχουν άτομα με αναπηρίες στην κοινότητα της βιβλιοθήκης και να καθορίζουν τον καλύτερο τρόπο κάλυψης αυτών των αναγκών.
- Να διασφαλίζουν ότι τα άτομα με αναπηρίες **συμπεριλαμβάνονται** σε όλο τον σχεδιασμό. Να υποστηρίζουν το σύνθημα: «Τίποτα για εμάς χωρίς εμάς».

3.3 Πρόσληψη και εκπαίδευση προσωπικού και εθελοντών βιβλιοθήκης

Κατά τη συνεργασία και την εκπαίδευση του προσωπικού και των εθελοντών της βιβλιοθήκης, οι βιβλιοθήκες προτρέπονται:

- Να τονίζουν ότι οι οργανισμοί **λειτουργούν βέλτιστα** όταν καλωσορίζουν, σέβονται και εμπλέκουν ανθρώπους με διαφορετικό υπόβαθρο και εμπειρίες ζωής, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρίες.
- Να εντάσσουν στον σχεδιασμό την **πρόσληψη και τη διατήρηση** εργαζομένων με αναπηρίες και να συνεργάζονται με προμηθευτές που κάνουν το ίδιο.

- Να είναι **συμπεριληπτικές** πάντα. Να προσκαλούν άτομα με αναπηρίες να προσφέρουν εθελοντική εργασία στη βιβλιοθήκη και να διασφαλίζουν την εκπαίδευση και την ένταξή τους.
- Να τονίζουν ότι όλο το προσωπικό της βιβλιοθήκης πρέπει να αντιμετωπίζει τα μέλη, τις επισκέπτριες / τους επισκέπτες της βιβλιοθήκης και τις συναδέλφισσες / τους συναδέλφους τους με **κατανόηση** και **σεβασμό** σύμφωνα με [UN Convention of Human Rights](#)²⁶.
- Να διασφαλίζουν ότι το προσωπικό γνωρίζει ότι θα **αξιολογείται** για την εξυπηρέτηση όλων των επωφελούμενων πολιτών, συμπεριλαμβανομένων εκείνων με αναπηρίες.
- Να σχεδιάζουν **εκπαιδευτικά προγράμματα** για άτομα με αναπηρίες που ανταποκρίνονται στις εξατομικευμένους τους ανάγκες.
- Να παρέχουν **εκπαίδευση ευαισθητοποίησης** σε θέματα αναπηρίας στους υπάρχοντες υπαλλήλους για να τους βοηθήσουν να υποστηρίξουν καλύτερα συναδέλφους με αναπηρίες.
- Να παρέχουν **απαραίτητες διευκολύνσεις** για την υποστήριξη προσωπικού και εθελοντών με αναπηρίες.

3.4 Υπεύθυνοι επαγγελματικών ενώσεων και εθνικών/περιφερειακών βιβλιοθηκών

Οι υπεύθυνοι επαγγελματικών ενώσεων και εθνικών /περιφερειακών βιβλιοθηκών προτρέπονται:

- Να αποδέχονται την ευθύνη να **βοηθούν** τις δημόσιες/δημοτικές βιβλιοθήκες της περιοχής τους ώστε να γίνουν πιο προσβάσιμες και συμπεριληπτικές.

- Να **συνεργάζονται** με εθνικές και περιφερειακές ομάδες κοινοτήτων ατόμων με αναπηρίες για την ανάπτυξη κατευθυντήριων οδηγιών προς τις τοπικές βιβλιοθήκες ώστε να υποστηρίζουν άτομα με αναπηρίες.
- Να προσφέρουν εργαστήρια και **συνεχιζόμενη εκπαίδευση** σχετικά με τις κατευθυντήριες οδηγίες και να εμπλέκουν άτομα με αναπηρίες για να βοηθήσουν στην εκπόνηση των εργαστηρίων.
- Να αναζητούν **χρηματοδότηση** για προγράμματα επίδειξης με σκοπό την καθοδήγηση των τοπικών βιβλιοθηκών.
- Να **προσλαμβάνουν** ειδικούς σε θέματα αναπηρίας ως συμβούλους για τις τοπικές βιβλιοθήκες.
- Να καταστούν όλες τις ενώσεις, τις εθνικές και περιφερειακές βιβλιοθήκες και τις εκδόσεις τους προσβάσιμες και συμπεριληπτικές ως **πρότυπο** για τις τοπικές βιβλιοθήκες.

Αναφορές

- National Center on Disability and Journalism (August 2021). «Disability language style guide.» <https://ncdj.org/style-guide/>

Πηγές

- RespectAbility. Much of this section comes from the article «How to Include People with Disabilities.» Χωρίς χρονολογία. <https://www.respectability.org/inclusive-philanthropy/how-to-include-people-with-disabilities/>
- Sherbin, L. & Kennedy, J. T. «The Case for Improving Work for People with Disabilities Goes Way Beyond

Compliance.» Harvard Business Review. (2017)
<https://hbr.org/2017/12/the-case-for-improving-work-for-people-with-disabilities-goes-way-beyond-compliance>²⁷

- Bibliotakeni I Malmo. «A Library Without Obstacles: A Guide to Accessibility.» 2020.
<https://malmo.Se/download/18.1063fd118de5108924902/1709204283971/A%20Library%20Without%20Obstacles%20v2.1.pdf>
- National Center on Disability and Journalism (August 2021). «Disability language style guide.»
<https://ncdj.org/style-guide/>

Κεφάλαιο 4: Εκδηλώσεις

Όλοι οι άνθρωποι, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρίες, μπορούν να συμμετέχουν σε όλες τις εκδηλώσεις που διοργανώνονται για τους επισκέπτες της βιβλιοθήκης. Οι εκδηλώσεις μπορεί να είναι διά ζώσης, απαιτώντας προσβάσιμο φυσικό χώρο, ή διαδικτυακές, απαιτώντας προσβάσιμη τεχνολογία. Όλο και περισσότερο, η διοργάνωση προγραμμάτων αποτελεί σημαντικό μέρος των υπηρεσιών βιβλιοθήκης. Η βιβλιοθήκη πρέπει να είναι πλήρως προσβάσιμη, ώστε όλοι να μπορούν να επωφεληθούν.

4.1 Σχεδιασμός δια ζώσης εκδήλωσης

Είναι απαραίτητο ο σχεδιασμός μιας εκδήλωσης να γίνεται προσεκτικά από την αρχή μέχρι το τέλος. Προτεινόμενα βήματα για το σχεδιασμό μιας εκδήλωσής μας:

- Ξεκινάμε **αξιολογώντας** πόσο προσβάσιμη είναι η βιβλιοθήκη μας για τη διοργάνωση εκδηλώσεων και τι πρέπει να γίνει για την αύξηση της προσβασιμότητας.

Ποια είναι τα εμπόδια στην προσβασιμότητα και πώς μπορούν να αντιμετωπιστούν; **Συμβουλευόμαστε** το προσωπικό της βιβλιοθήκης και τις οργανώσεις ατόμων με αναπηρίες για να ακούσουμε τη γνώμη τους.

- Απευθυνόμαστε σε πιθανούς **συνεργάτες** στην κοινότητα που μπορούν να παρέχουν στη βιβλιοθήκη σχετική γνώση και ιδέες, καθώς και προτάσεις για κατάλληλα προγράμματα. Τα συνεργατικά προγράμματα έχουν τη δυνατότητα να εξυπηρετούν ένα ευρύτερο φάσμα μελών της κοινότητας.
- Καταρτίζουμε ένα σχέδιο που βοηθά το προσωπικό της βιβλιοθήκης να **προσδιορίζει τις συγκεκριμένες ανάγκες** των μελών της βιβλιοθήκης σε θέματα προσβασιμότητας.
- Αποφασίζουμε εάν το πρόγραμμα θα είναι αποκλειστικά για άτομα με αναπηρίες (για παράδειγμα, μια ώρα ιστορίας για παιδιά με αυτισμό) ή για όλα τα άτομα. Ένα πρόγραμμα για όλες και όλους **φέρνει κοντά τα μέλη της κοινότητας**, συμπεριλαμβάνοντας τις ζωές και τις ανάγκες εκείνων των ατόμων με αναπηρίες.
- Επιλέγουμε την ημέρα και την ώρα, σε συνεννόηση με τα συνεργαζόμενα άτομα (εάν έχουμε), για να **καλύψουμε καλύτερα τις ανάγκες** του στοχευόμενου κοινού μας. Θα πραγματοποιηθεί η εκδήλωσή μας όταν η βιβλιοθήκη είναι ανοιχτή ή κλειστή; Εάν το στοχευόμενο κοινό είναι ηλικιωμένοι και άτομα με αναπηρίες, μπορεί να θέλουν να είναι στο σπίτι πριν σκοτεινιάσει. Εάν το στοχευόμενο κοινό είναι εργαζόμενοι ενήλικες, ένα πρόγραμμα με κατάλληλες διευκολύνσεις μπορεί να χρειαστεί να πραγματοποιηθεί

το βράδυ. Διοργανώνουμε προγράμματα για νέους σε συνδυασμό με το σχολικό πρόγραμμα.

- Παρέχουμε **στοιχεία επικοινωνίας** ή διευθύνσεις ηλεκτρονικού ταχυδρομείου του υπεύθυνου προσωπικού εάν απαιτείται βοήθεια.

4.2 Επιλογή τοποθεσιών για φυσικές εκδηλώσεις

- Οι βιβλιοθήκες μπορεί να έχουν **ειδικούς χώρους** για εκδηλώσεις. Μια προσέγγιση για τις βιβλιοθήκες -χωρίς ειδικό χώρο- είναι να έχουν ράφια με ρόδες για να τα μετακινούν εύκολα. Η διοργάνωση μιας εκδήλωσης στο κεντρικό τμήμα της βιβλιοθήκης είναι εποικοδομητική, αν και μπορεί να προϋποθέτει σημαντική εργασία πριν και μετά.
- Βεβαιωνόμαστε ότι δεν υπάρχουν **ενοχλητικοί θόρυβοι**, όπως άλλοι επισκέπτες που μιλούν, εξαερισμός, φωτοτυπικά μηχανήματα, ή οποιεσδήποτε άλλες διακοπές ή περισπασμοί.
- Εάν γνωρίζουμε ότι η εκδήλωσή μας θα πραγματοποιηθεί σε έναν χώρο με οποιεσδήποτε **προκλήσεις**, βεβαιωνόμαστε ότι συμπεριλαμβάνουμε αυτές τις πληροφορίες σε κάθε σχετική ανακοίνωση.
- Παρέχουμε συγκεκριμένη **διαδρομή** ή σήμανση με αντιθέσεις (όπως οδηγοί όδευσης) που οδηγεί στον χώρο της εκδήλωσης.
- Παρέχουμε **βρόγχο ακοής** (hearing loop), χρησιμοποιούμε **μικρόφωνο** και, αν είναι δυνατόν, εγκαθιστούμε ένα πρόγραμμα για μεταγραφή ομιλίας σε κείμενο ή υπότιτλους.

- Βεβαιωνόμαστε ότι υπάρχει **αρκετός χώρος** για συμμετέχοντες που χειρίζονται αναπηρικά αμαξίδια ή περιπατητήρες.
- Διαχειριζόμαστε **εμπόδια** που μπορούν να προκαλέσουν παραπάτημα, όπως χαλαρά καλώδια ή προσωπικά αντικείμενα στους διαδρόμους.
- Φροντίζουμε να επισημάνουμε τις **εξόδους κινδύνου**.
- Φροντίζουμε να υπάρχει **προσωπικό στην είσοδο της βιβλιοθήκης** για να καθοδηγεί τους συμμετέχοντες στην εκδήλωση.

4.3 Σχεδιασμός διαδικτυακών εκδηλώσεων

Οι διαδικτυακές εκδηλώσεις μπορούν να προσφέρουν **εναλλακτική προσβασιμότητα** για μέλη της κοινότητας με προβλήματα κινητικότητας και εκείνους που δεν αισθάνονται άνετα να παρακολουθούν εκδηλώσεις με φυσική παρουσία (δια ζώσης). Εάν προσφέρουμε διαδικτυακές εκδηλώσεις:

- Χρησιμοποιούμε πρότυπα διαδικτυακής προσβασιμότητας - περισσότερα στο [Κεφάλαιο 7](#).
- Θυμόμαστε ότι μπορεί να υπάρχουν μέλη της κοινότητας που δεν έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο ή κατάλληλες συσκευές. Εάν είναι δυνατόν, παρέχουμε φορητούς υπολογιστές/ταμπλέτες και σημεία πρόσβασης στο διαδίκτυο, ώστε όλα τα μέλη της κοινότητας να μπορούν να έχουν πρόσβαση στις διαδικτυακές εκδηλώσεις μας και σε άλλους πόρους. Εάν είναι διαθέσιμοι, οι συνεργάτες μπορούν να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τις ανάγκες και τους απαιτούμενους πόρους.

4.4 Προώθηση προσβάσιμων εκδηλώσεων βιβλιοθήκης

- Στα υλικά, την επικοινωνία και τις πληροφορίες σχετικά με την εκδήλωση, αναφερόμαστε με τρόπο εύκολα ορατό και προσβάσιμο στις **λεπτομέρειες για την προσβασιμότητα του χώρου**.
- **Συνεργαζόμαστε** με την κοινότητα ατόμων με αναπηρίες για την προώθηση της εκδήλωσής μας, ώστε να ωφεληθούν όσο το δυνατόν περισσότερα μέλη της κοινότητας. Παρέχουμε πληροφορίες σε όλους τους οργανισμούς που συμμετέχουν στο πρόγραμμα.
- Για μια ευρύτερη προσέγγιση, η προώθηση μπορεί να περιλαμβάνει:
 - εφημερίδες και ραδιόφωνο,
 - προσβάσιμο κείμενο και βίντεο στην ιστοσελίδα,
 - φυλλάδια και έντυπα εντός και εκτός της βιβλιοθήκης,
 - Facebook, Instagram και άλλες δημοφιλείς πλατφόρμες κοινωνικών δικτύων,
 - εάν είναι δυνατόν, μια λίστα αλληλογραφίας εκδηλώσεων ή ομαδικής αποστολής SMS (Υπηρεσία Σύντομων Μηνυμάτων) και
 - απλή και εύκολα κατανοητή γλώσσα.
- Διασφαλίζουμε ότι τα εισιτήρια (εφόσον υπάρχουν) είναι διαθέσιμα μέσω **πολλαπλών καναλιών** συμπεριλαμβανομένων της βιβλιοθήκης, του ταχυδρομείου, του τηλεφώνου και του διαδικτύου.
- Βεβαιωνόμαστε ότι όλα τα υλικά που χρησιμοποιούνται στις εκδηλώσεις είναι σε **προσβάσιμη μορφή**, όπως

ψηφιακοί μορφότυποι με κλειστό υποτιτλισμό (Captioning).

4.5 Βοήθεια σε ομιλητές/παρουσιαστές με προσβάσιμες παρουσιάσεις

Πολλοί ιστότοποι έχουν οδηγίες για την προετοιμασία και δημιουργία προσβάσιμων παρουσιάσεων PowerPoint²⁸. Για παράδειγμα, στις παρουσιάσεις PowerPoint θα πρέπει να χρησιμοποιούνται γραμματοσειρές και φόντο υψηλής αντίθεσης, γραμματοσειρές sans serif, και να αποφεύγονται διαφάνειες με πυκνό περιεχόμενο και μικρά μεγέθη γραμματοσειράς. Οι οδηγίες παρουσίασης περιλαμβάνουν την αργή και καθαρή ομιλία, την περιγραφή όλων των εικόνων, την ανάγνωση όλων των λέξεων σε μια διαφάνεια, και, αν είναι δυνατόν, την αποστολή των διαφανειών στον διοργανωτή εκ των προτέρων.

4.6 Καθιστώντας τα συνέδρια βιβλιοθήκης προσβάσιμα

Για να διασφαλιστεί ότι όλα τα συνέδρια βιβλιοθήκης είναι πλήρως προσβάσιμα, είτε με φυσική παρουσία (δια ζώσης) είτε διαδικτυακά, οι ενώσεις προτρέπονται να:

- Συμπεριλαμβάνουν στα υλικά, τις πληροφορίες και την επικοινωνία σχετικά με την εκδήλωση, **πληροφορίες για την προσβασιμότητά** της.
- Επιλέγουν **εγκαταστάσεις** που είναι προσβάσιμες, και αν είναι δυνατόν, σε **πόλεις** που είναι προσβάσιμες.
- Διασφαλίζουν ότι όλα τα **υλικά του συνεδρίου** είναι προσβάσιμα σε πολύμορφες εκδόσεις και ότι όσα είναι διαδικτυακά είναι προσβάσιμα.

- Ζητούν από άτομα με αναπηρίες να **αξιολογήσουν** όλες τις μεθόδους ηλεκτρονικής επικοινωνίας για να διασφαλιστεί ότι λειτουργούν με τον προβλεπόμενο τρόπο.
- Διαθέτουν ένα **γραφείο προσβασιμότητας** για τη διαχείριση οποιωνδήποτε ζητημάτων προσβασιμότητας προκύπτουν.
- Αποστέλλουν **οδηγίες** στις ομιλήτριες / στους ομιλητές σχετικά με το πώς να κάνουν τις παρουσιάσεις προσβάσιμες και να ενσωματώνουν το κριτήριο της προσβασιμότητας στην αξιολόγηση του ομιλητή. Εάν δεν υπάρχουν συνέπειες (αρνητική αξιολόγηση), υπάρχει μικρό κίνητρο για τους ομιλητές να βελτιώσουν τις παρουσιάσεις τους ώστε να τις κάνουν πιο προσβάσιμες.
- **Προσκαλούν ομιλητές που έχουν αναπηρία** στο πρόγραμμα και να ζητούν από άτομα με αναπηρίες να μιλήσουν για θέματα που δεν σχετίζονται με την αναπηρία τους. Να προσφέρουν προγράμματα για όλα τα μέλη σχετικά με διάφορες πτυχές της προσβασιμότητας και της συμπερίληψης.
- Φροντίζουν να συμπεριλαμβάνουν την αξιολόγηση προσβασιμότητας στο πλαίσιο **αξιολόγησης του συνεδρίου** που να καλύπτει τις εγκαταστάσεις, τους ομιλητές και τον σχεδιασμό του συνεδρίου.

Κεφάλαιο 5: Πρόσβαση στο φυσικό περιβάλλον

Η φυσική / επιτόπια πρόσβαση αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο των υπηρεσιών της βιβλιοθήκης. Χρησιμοποιώντας τις αρχές του Καθολικού σχεδιασμού, είναι σημαντικό να ληφθούν υπόψη και να αναγνωριστούν πιθανοί παράγοντες

που μπορεί να επηρεάσουν το επίπεδο **φυσικής πρόσβασης** στις βιβλιοθήκες. Αυτό το κεφάλαιο συνοψίζει τα βασικά σημεία που προτείνονται να ληφθούν υπόψη κατά το σχεδιασμό ενός νέου ή ανακαινισμένου κτιρίου βιβλιοθήκης.

Οι βιβλιοθήκες είναι για όλους. Όλοι θα πρέπει να μπορούν να χρησιμοποιούν τις εγκαταστάσεις της βιβλιοθήκης και τους πληροφοριακούς πόρους της. Ο περιβάλλον χώρος της βιβλιοθήκης, η είσοδος, οι τουαλέτες, οι σκάλες, οι ανελκυστήρες και κάθε αίθουσα απαιτείται να είναι προσβάσιμα σε άτομα με αναπηρία. Τα άτομα που χρησιμοποιούν αναπηρικό αμαξίδιο θα πρέπει να μπορούν να κινούνται εύκολα με ελιγμούς στη βιβλιοθήκη. Τα άτομα με οπτική αναπηρία θα πρέπει να μπορούν να βρίσκουν το δρόμο τους χωρίς να συναντούν εμπόδια. Τα άτομα με προβλήματα ακοής θα πρέπει να μπορούν να επικοινωνούν με το προσωπικό της βιβλιοθήκης. Τα άτομα με νοητική αναπηρία θα πρέπει να είναι σε θέση να κατανοούν τις διαδικασίες της βιβλιοθήκης και να χρησιμοποιούν εύκολα τους πόρους της.

5.1 Εξωτερικός χώρος και είσοδος της βιβλιοθήκης

Τα άτομα με αναπηρία θα πρέπει να έχουν **πρόσβαση** στο κτίριο της βιβλιοθήκης **εύκολα, γρήγορα** και με **ασφάλεια**. Για παράδειγμα, εάν η κύρια είσοδος δεν μπορεί να γίνει προσβάσιμη, τότε σε αυτή την περίπτωση, θα πρέπει να παρέχεται μια δευτερεύουσα προσβάσιμη είσοδος εξοπλισμένη με μηχανισμό αυτόματου ανοίγματος, ράμπα, τηλέφωνο και προσωπικό εξυπηρέτησης πρόθυμο και άμεσα διαθέσιμο να βοηθήσει. Τα άτομα που χρησιμοποιούν αναπηρικό αμαξίδιο, πατερίτσες ή περιπατητές θα πρέπει να

μπορούν να εισέρχονται από την πόρτα και να περνούν από σημεία ελέγχου ασφαλείας. Τα άτομα με απώλεια όρασης που χρησιμοποιούν λευκό μπαστούνι ή σκύλο-οδηγό θα πρέπει να μπορούν να εισέλθουν χωρίς να συναντήσουν εμπόδια.

Οι ακόλουθοι παράγοντες θα πρέπει να εφαρμόζονται εάν είναι εφικτό:

- επαρκείς θέσεις στάθμευσης κοντά στην είσοδο με το διεθνές σύμβολο για άτομα με αναπηρία,
- καθαρή και ευανάγνωστη σήμανση, με χρήση γραμματοσειρών sans-serif (χωρίς ακρόμους) μεγάλου μεγέθους και με χρώματα υψηλής αντίθεσης,
- διάδρομοι πρόσβασης στην είσοδο που είναι ελεύθεροι από εμπόδια και καλά φωτισμένοι,
- λεία και αντιολισθητική επιφάνεια στην είσοδο,
- αντιολισθητική και με ελαφρά κλίση ράμπα με κάγκελα και στις δύο πλευρές,
- τηλέφωνο εισόδου προσβάσιμο για κωφούς χρήστες με περιορισμένη κινητικότητα,
- μη ύπαρξη σκαλοπατιών που να οδηγούν στην πόρτα, καθώς δεν είναι προσβάσιμα σε όλους,
- γυάλινες πόρτες με εμφανή σήμανση ώστε να προειδοποιούνται τα άτομα με αναπηρία όρασης και
- εύκολη διέλευση από σημεία ελέγχου ασφαλείας με χρήση αναπηρικού αμαξιδίου / περιπατητή.

5.2 Στον εσωτερικό χώρο της βιβλιοθήκης

Όλοι οι χώροι της βιβλιοθήκης πρέπει να είναι προσβάσιμοι στο κοινό και στο προσωπικό. Οι βιβλιοθήκες προτρέπονται να λαμβάνουν υπόψη τα ακόλουθα σημεία για να βελτιώσουν την προσβασιμότητα:

- Παροχή **πληροφοριών** σχετικά με την προσβασιμότητα των υπηρεσιών, των αιθουσών της βιβλιοθήκης και των κτιριακών εγκαταστάσεων. Θα πρέπει να γίνεται σαφής αναφορά για το ποιες υπηρεσίες και εγκαταστάσεις είναι προσβάσιμες και ποιες όχι.
- Παροχή **πολλαπλών επιλογών** για πρόσβαση σε όλες τις περιοχές της βιβλιοθήκης.
- **Εκπαίδευση του προσωπικού**, ώστε να είναι σε θέση να βοηθά τις επισκέπτριες και τους επισκέπτες σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης, και διασφάλιση του ότι είναι άμεσα διαθέσιμο.
- Παροχή τουλάχιστον μιας **τουαλέτας** με διευκολύνσεις για άτομα με αναπηρία.
- Τοποθέτηση μιας **κάτοψης** των ορόφων και γραφείου εξυπηρέτησης κοντά στην είσοδο.
- Οι χειριστές αναπηρικών αμαξιδίων θα πρέπει να μπορούν να κινούνται μέσα σε ολόκληρη τη βιβλιοθήκη. Χρειάζεται να εξασφαλίζεται **επαρκής χώρος για ελεύθερη κίνηση** που να επιτρέπει ελιγμούς αναπηρικού αμαξιδίου, για παράδειγμα περιστροφή του.
- Εάν η βιβλιοθήκη έχει περισσότερα από ένα επίπεδα ή η είσοδος είναι πάνω από το επίπεδο του δρόμου, πρέπει να παρέχεται **ανελκυστήρας** ή **ράμπα** για χειριστές αναπηρικών αμαξιδίων και άλλα άτομα με περιορισμένη κινητικότητα.
- Δεν πρέπει να υπάρχουν σκαλοπάτια μεταξύ των δωματίων και όλες οι πόρτες πρέπει να έχουν μηχανισμούς **αυτόματου ανοίγματος**.
- Οι σκάλες και τα σκαλοπάτια πρέπει να σημαίνονται με **χρώμα υψηλής αντίθεσης**.

- Παροχή **σήμανσης** που να είναι **σαφής, συνεπής και ευανάγνωστη**. Χρήση εικονογραμμάτων όταν κρίνεται σκόπιμο, όπως στους ανελκυστήρες και στις τουαλέτες.
- Τα **κουμπιά του ανελκυστήρα** πρέπει να είναι προσβάσιμα από άτομα που χρησιμοποιούν αναπηρικό αμαξίδιο ή από άτομα με περιορισμένη κινητικότητα. Τα μεγάλα κουμπιά που μπορούν να ενεργοποιηθούν από το ίδιο το αναπηρικό αμαξίδιο είναι εξαιρετικά.
- Παροχή **τραπεζιών και θέσεων εργασίας** υπολογιστή για άτομα που χειρίζονται αναπηρικό αμαξίδιο.
- Εξοπλισμός - όπως γραφεία, τραπέζια και καρέκλες - πρέπει να είναι **ρυθμιζόμενος**.
- Οι **υπολογιστές** πρέπει να είναι εύκολα προσβάσιμοι.
- Τοποθέτηση των γραφείων και των υπολογιστών σε μια **κεντρική τοποθεσία**, ώστε να μπορεί εύκολα να ζητηθεί βοήθεια.
- Εξασφάλιση ότι οι διάδρομοι ανάμεσα στα ράφια και τις βιβλιοθήκες είναι **απαλλαγμένοι από εμπόδια**.
- Εάν είναι δυνατόν, εξασφάλιση ότι τα **ράφια** είναι προσβάσιμα από άτομα που χειρίζονται αναπηρικό αμαξίδιο ή άτομα με περιορισμένη κινητικότητα.
- Παροχή **άνετων καθισμάτων** με γερά υποβραχιόνια, διάφορα σχέδια, χρώματα, μεγέθη και ρυθμιζόμενο φωτισμό.
- Εξασφάλιση ότι ο **συναγερμός** πυρκαγιάς είναι **οπτικός** (για παράδειγμα αναβοσβήνει για άτομα με ακουστική αναπηρία) και **ηχητικός** (για άτομα με οπτική αναπηρία).

5.3 Τουαλέτες

- Ευκρινείς **πινακίδες** με εικονογράμματα που υποδεικνύουν τη θέση της τουαλέτας.
- Πόρτα με αρκετά φαρδύ άνοιγμα για να εισέλθει ένας χειριστής αναπηρικού αμαξιδίου και **επαρκής χώρος** για να περιστραφεί.
- Αρκετά **μεγάλος χώρος** για έναν χειριστή αναπηρικού αμαξιδίου ώστε να μπορεί να έχει πρόσβαση στο κάθισμα της τουαλέτας.
- **Λαβές και μοχλοί έκπλυσης** που είναι προσβάσιμοι για άτομα που χειρίζονται αναπηρικό αμαξίδιο ή έχουν περιορισμένη κινητικότητα στο πάνω μέρος του σώματός τους.
- Προσβάσιμο **κουμπί συναγερμού** για άτομα που χειρίζονται αναπηρικό αμαξίδιο ή έχουν περιορισμένη κινητικότητα στο πάνω μέρος του σώματός τους.
- Νιπτήρας και καθρέφτης στο **κατάλληλο ύψος**.

5.4 Γραφεία εξυπηρέτησης

Τα **γραφεία εξυπηρέτησης με προσωπικό** προτείνεται να περιλαμβάνουν:

- ρυθμιζόμενο γραφείο ή ένα γραφείο σε προσβάσιμο ύψος,
- σύστημα επαγωγικού βρόγχου για άτομα με αναπηρία ακοής,
- οργανωμένο «σύστημα διαχείρισης σειράς προτεραιότητας» στον χώρο αναμονής και
- επαρκής φυσική απόσταση.

Τα **γραφεία αυτό-εξυπηρέτησης** προτείνεται να περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

- εφαρμογές και συσκευές υποστηρικτικής τεχνολογίας,
- καρέκλες διαφόρων μεγεθών και σχεδίων και ρυθμιζόμενα τραπέζια,
- προσωπικό άμεσα διαθέσιμο για παροχή βοήθειας και
- προσβάσιμοι σταθμοί αυτοεξυπηρέτησης για δανεισμό και επιστροφή υλικού.

Πηγές

- Bibliotakeni I Malmo. «A Library Without Obstacles: A Guide to Accessibility.» 2020.
<https://malmo.Se/download/18.1063fd118de5108924902/1709204283971/A%20Library%20Without%20Obstacles%20v2.1.pdf>

Κεφάλαιο 6: Εξασφάλιση πρόσβασης στην πληροφορία

Η πρόσβαση στην πληροφορία αποτελεί ένα ουσιαστικό μέρος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων όλων των ανθρώπων. Η πληροφορία σε προσβάσιμες μορφές είναι ζωτικής σημασίας για την ανεξάρτητη συμμετοχή στη ζωή της κοινότητας και τον εμπλουτισμό της ζωής κάποιου. Για άτομα που αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην ανάγνωση και κατανόηση λόγω αναπηρίας, αυτό το κεφάλαιο επικεντρώνεται στους τρόπους με τους οποίους η βιβλιοθήκη μπορεί να διασφαλίσει ότι η πληροφορία παρέχεται με προσβάσιμο τρόπο και μπορεί να αξιοποιηθεί.

6.1 Κάνοντας την πληροφορία προσβάσιμη

- Αναγνωρίζουμε τις **εναλλακτικές μορφές** πληροφοριακών πόρων και την **υποστηρικτική τεχνολογία** που έχει σχεδιαστεί για να καλύψει τις πληροφοριακές ανάγκες αναγνωστών με διάφορες αναπηρίες (περισσότερες πληροφορίες στην [Ενότητα 7](#). Προσβασιμότητα για συγκεκριμένες ομάδες).
 - **Λαμβάνουμε συμβουλές** από μέλη της κοινότητας ατόμων με αναπηρίες και τις οργανώσεις τους για να προσδιορίσουμε τις πληροφοριακές τους ανάγκες και ποιες μορφές θα ήταν καλύτερες ώστε να επιτυγχάνεται η φιλικότερη πρόσβαση.
 - Χρησιμοποιούμε **σαφής και εστιασμένη γλώσσα** με το άτομο που έχουμε απέναντί μας. Αποφεύγουμε ειδική ορολογία και τεχνικούς όρους. Εναρμονιζόμαστε με το γλωσσικό ύφος των μελών της βιβλιοθήκης μας.
 - Αναπτύσσουμε **ευανάγνωστη πληροφορία** (περισσότερα στην [υποενότητα 6.3](#)) σε έντυπη και ψηφιακή μορφή φιλική προς άτομα με γνωστικές αναπηρίες.
 - Ελέγχουμε τη **νομοθεσία περί πνευματικών δικαιωμάτων** της χώρας μας, όταν τροποποιούμε ή μετατρέπουμε την πρωτότυπη μορφή της πληροφορίας σε προσβάσιμες εκδοχές της.
 - Ελέγχουμε αν η χώρα μας²⁹ έχει επικυρώσει τη **Συνθήκη του Μαρακές**.
 - Διασφαλίζουμε ότι όλη η πληροφορία σχετικά με την πρόσβαση, τις υπηρεσίες, το υλικό και τα

προγράμματα στις βιβλιοθήκες είναι διαθέσιμα σε **εναλλακτικές μορφές**.

- Παρέχουμε στο προσωπικό και τα μέλη της βιβλιοθήκης **προγράμματα κατάρτισης** σχετικά με τη χρήση της υποστηρικτικής τεχνολογίας.
- Παρέχουμε υπολογιστές εξοπλισμένους με το **απαραίτητο λογισμικό**, όπως αναγνώστες οθόνης για άτομα με ειδικές μαθησιακές ανάγκες ή άτομα τυφλά ή με χαμηλή όραση και προσαρμοσμένα εργαλεία σχεδιασμένα για άτομα με σωματικές αναπηρίες. (Περισσότερα στην [υποενότητα 2.4](#) σχετικά με την υποστηρικτική τεχνολογία).
- Διασφαλίζουμε ότι το προσωπικό της βιβλιοθήκης γνωρίζει πώς να παρέχει **προσβάσιμες πληροφορίες**, συμπεριλαμβανομένης της νοηματικής γλώσσας, αν είναι εφικτό. Εάν δεν είναι εφικτό, πρέπει να παρέχεται στο προσωπικό το κατάλληλο λογισμικό για την υποστήριξη των μελών της κοινότητας που είναι Κωφά.
- Δημιουργούμε **συνεργασίες με εξειδικευμένες βιβλιοθήκες** για την παροχή πληροφοριακών πόρων σε προσβάσιμους μορφότυπους, όπως ηχητικά αρχεία ή αρχεία εκτυπωμένα σε κώδικα Braille.

6.2 Διασφάλιση της δέσμευσης του προσωπικού της βιβλιοθήκης

Το προσωπικό της βιβλιοθήκης είναι απαραίτητο να **δεσμεύεται** για την προσβασιμότητα όλων των μελών της κοινότητας. Η διοίκηση των βιβλιοθηκών προτρέπεται να:

- **Διευκολύνει** ενεργά την αποδοχή του προσωπικού ως προς την αναγκαιότητα πρόσβασης για τα άτομα με

αναπηρία, να καθορίζει τους στόχους της παροχής προσβασιμότητας στο προσωπικό και να διευκολύνει την απόκτηση πόρων που σχετίζονται με την προσβασιμότητα.

- **Προσλαμβάνει** προσωπικό για τη βιβλιοθήκη, συμπεριλαμβανομένων εκείνων με αναπηρία, διασφαλίζοντας την προσβασιμότητα. Να χρησιμοποιεί εργαλεία πρόσληψης, όπως προσβάσιμους ιστότοπους και ηλεκτρονικά συστήματα αίτησης εργασίας, τα οποία είναι προσβάσιμα από όλα τα καταρτισμένα άτομα, συμπεριλαμβανομένων εκείνων με αναπηρία.
- **Εκπαιδεύει** το προσωπικό της βιβλιοθήκης στη χρήση προσβάσιμης τεχνολογίας και περιεχομένου χωρίς αποκλεισμούς, συμπεριλαμβανομένης της τεχνολογίας που μπορεί να χρησιμοποιηθεί χωρίς πρόσθετη υποστηρικτική τεχνολογία και της τεχνολογίας που είναι συμβατή με υποστηρικτική τεχνολογία.

6.3 Διασφάλιση ότι η πληροφορία είναι ευανάγνωστη

«Ευανάγνωστη» είναι μια μορφή προσβάσιμης πληροφορίας. Βοηθά να διασφαλιστεί ότι η γραπτή και η ψηφιακή πληροφορία είναι **πιο εύκολη στην κατανόηση** και πιο προσιτή σε άτομα με μαθησιακές ή γνωστικές αναπηρίες ή άτομα που μαθαίνουν ανάγνωση. Προτείνεται:

- Να χρησιμοποιούμε γλώσσα που είναι σύντομη, απλή, συνοπτική και συγκεκριμένη.
- Να συμπεριλαμβάνουμε εικόνες στην ίδια σελίδα με το συνοδευτικό κείμενο.

- Να αποφεύγουμε τις περίπλοκες λέξεις, ενώ εξακολουθούμε να χρησιμοποιούμε τη γλώσσα των ενηλίκων και την κατάλληλη για την ηλικία γλώσσα.
- Να εξηγούμε ή να περιγράφουμε περίπλοκες σχέσεις συγκεκριμένα και λογικά.
- Να χρησιμοποιούμε ένα λογικό χρονολογικό πλαίσιο για την περιγραφή γεγονότων.
- Πριν από τη δημοσίευση, να αξιολογούμε την πληροφορία και το υλικό με άτομα της ομάδας-στόχου.
- Να ακολουθούμε τις [IFLA Guidelines for Easy-to-Read Materials](#)³⁰ (IFLA Report, Nomura).

6.4 Χρήση ηλεκτρονικής τεχνολογίας

Εκτός από τη διευκόλυνση της κατανόησης των έντυπων δημοσιεύσεων, υπάρχει ένα ευρύ φάσμα μεθόδων για την **παρουσίαση** προσβάσιμων πληροφοριών σε ηλεκτρονική μορφή. Ακολουθούν μερικά παραδείγματα:

- συστήματα που χρησιμοποιούν σαρωτές εγγράφων για μεγέθυνση, ανάγνωση και μετατροπή σε κώδικα Braille,
- υποστηρικτική/προσαρμοσμένη τεχνολογία, όπως συσκευές ανάγνωσης με μεγέθυνση και αναγνώστες οθόνης,
- αρχεία πολυμέσων με υποτιτλισμό,
- εφαρμογές υπολογιστών και λογισμικά,
- εκπομπές, όπως ραδιοφωνικές, και
- βιβλία σε μορφές DAISY (Digital Access Information System) και EPUB.

6.5 Χρήση υπηρεσιών κοινωνικής δικτύωσης (social networking services- SNS, μέσα κοινωνικής δικτύωσης)

Πολλές βιβλιοθήκες χρησιμοποιούν μέσα **κοινωνικής δικτύωσης**, όπως το Facebook, το Instagram και το X (παλαιότερα γνωστό ως Twitter), για να προωθήσουν τα προγράμματα και τις υπηρεσίες τους. Εξασφαλίζουμε ότι η πληροφορία είναι προσβάσιμη για άτομα με εντυποαναπηρία. Χρειάζεται να λαμβάνεται υπόψη το **ύφος γραφής** και να χρησιμοποιείται **εναλλακτικό κείμενο** και ακριβείς **υπότιτλους** στα βίντεο.

Αναφορές

- Nomura, Misako, Skat Nielsen, Gyda, Tronbacke, Bror. «Guidelines for Easy-to- Read Materials.» 2010. <https://repository.ifla.org/handle/20.500.14598/636>³¹

6.6 Συστάσεις για εξωστρέφεια

Είναι σημαντικό να ενημερώνονται τα μέλη της κοινότητας ότι η βιβλιοθήκη παρέχει διαδικτυακή πρόσβαση στους πόρους της τόσο εντός όσο και εκτός των εγκαταστάσεών της. Το προσωπικό της βιβλιοθήκης μπορεί να προτείνει ιστότοπους και να προσφέρει βοήθεια εάν κάποιος δεν έχει πρόσβαση στην πληροφορία. Παρακάτω προτείνονται μερικές πρακτικές:

- Στην ενότητα της επικοινωνίας στον κύριο ιστότοπο (web site) της βιβλιοθήκης, να παρέχονται **πληροφορίες** σχετικές με την προσβασιμότητα των πληροφοριών που αφορούν εκδηλώσεις, προγράμματα και το ίδιο το κτίριο της βιβλιοθήκης.

- Να παρέχονται σύνδεσμοι για πιο αναλυτικές περιγραφές ή στοιχεία επικοινωνίας με **προσωπικό αρμόδιο** σε θέματα προσβασιμότητας ή εκδηλώσεων.
- Να διασφαλίζεται ότι οι ιστότοποι και τα άλλα μέσα δικτύωσης επικοινωνούν με σαφή τρόπο το **μήνυμα** ότι η συμπερίληψη των ατόμων με αναπηρία αποτελεί μέρος του οράματος, της αποστολής και των αξιών του οργανισμού.
- Να διασφαλίζεται ότι οι διάφοροι **τρόποι επικοινωνίας** είναι προσβάσιμοι. Να χρησιμοποιείται υποτιτλισμός σε όλα τα αρχεία πολυμέσων ήχου και εικόνας και να εξασφαλίζεται ότι οι ιστότοποι συνεργάζονται με προγράμματα ανάγνωσης οθόνης. Αυτό επιτρέπει σε εκατομμύρια κωφούς, βαρήκοους και άτομα με περιορισμένη όραση να έχουν πρόσβαση σε πληροφοριακά υλικά και πόρους.
- Να **εμφανίζονται άτομα με αναπηρία** σε φωτογραφίες, γραφήματα και άλλες εικόνες στον ιστότοπό της βιβλιοθήκης, στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και σε άλλο υλικό. Εάν σχετίζεται με εκδήλωση ή δραστηριότητα, να συμπεριλαμβάνονται άτομα με μη ορατές αναπηρίες (invisible disabilities). Σημαντικό είναι η βιβλιοθήκη μας να συμπεριλαμβάνει σε γραφικά και υλικά προβολής άτομα με αναπηρία μόνο εάν τα συμπεριλαμβάνει πραγματικά και τα σέβεται. Αυτό δεν πρέπει να είναι απλά μια εικονική αναπαράσταση.
- Να χρησιμοποιείται ενδεδειγμένη **ορολογία**. Να γίνεται αναφορά στους ανθρώπους χρησιμοποιώντας τους χαρακτηρισμούς και τη γλώσσα που προτιμούν. Για βοήθεια μπορούμε να αξιοποιήσουμε οδηγούς όπως,

[Disability Language Style Guide](#)³² και άλλους σχετικούς πόρους.

6.7 Διαδικτυακή προσβασιμότητα

Η διαδικτυακή προσβασιμότητα αφορά τον σχεδιασμό ιστοτόπων ή εφαρμογών για φορητές συσκευές για όλους, ανεξάρτητα από το ποιοι είναι ή πώς έχουν πρόσβαση στο Διαδίκτυο. Εξασφαλίζει **αποδεκτή ευχρηστία** για όλα τα επίπεδα δεξιοτήτων. Καλύπτει «ιστοτόπους και εφαρμογές για φορητές συσκευές που ανήκουν ή λειτουργούν από ιδιωτικό φορέα, για τη θέσπιση προτύπων συμμόρφωσης προσβασιμότητας στον ιστό για τέτοιους ιστότοπους και εφαρμογές για φορητές συσκευές και για άλλους σκοπούς» (essential accessibility, 2020). Ο στόχος της διαδικτυακής προσβασιμότητας είναι να κάνει το **περιεχόμενο** του ιστού και των εφαρμογών για φορητές συσκευές **αντιληπτό, λειτουργικό και κατανοητό** από το μεγαλύτερο δυνατό εύρος ατόμων, συμπεριλαμβανομένων ατόμων με αναπηρίες όρασης, κινητικές, ακοής και νοητικές. Επιπλέον, η διαδικτυακή επικοινωνία θα πρέπει να είναι **συμβατή με ένα ευρύ φάσμα υποστηρικτικών τεχνολογιών**.

6.7.1 Συμμόρφωση με την προσβασιμότητα

Οι ιστότοποι ή οι εφαρμογές για φορητές συσκευές θα πρέπει να **συμμορφώνονται** ουσιαστικά με το Πρότυπο WCAG (Οδηγίες προσβασιμότητας περιεχομένου Παγκόσμιου Ιστού) 2.0 Επίπεδο A και Επίπεδο AA που έχει θεσπιστεί από την [Accessibility Guidelines Working Group](#)³³ ή με οποιαδήποτε μεταγενέστερη ενημέρωση, αναθεώρηση ή αντικατάσταση του WCAG 2.0 Επίπεδο A και Επίπεδο AA που δημοσιεύεται από

τον World Wide Web Consortium (W3C) ή διάδοχο οργανισμό.

Οι βιβλιοθήκες προτρέπονται να παρέχουν **εναλλακτικά** μέσα πρόσβασης για ιστότοπους ή εφαρμογές για φορητές συσκευές που **δεν συμμορφώνονται** ουσιαστικά με τις κατευθυντήριες οδηγίες που ορίζονται στο Πρότυπα WCAG 2.0 Επίπεδο A και Επίπεδο AA. Τα εναλλακτικά μέσα πρόσβασης για άτομα με αναπηρίες θα πρέπει να είναι ισοδύναμα με το περιεχόμενο που διατίθεται σε ιστότοπους ή εφαρμογές για φορητές συσκευές για άτομα χωρίς αναπηρία.

Τα άτομα με αναπηρία ενδέχεται να βασίζονται σε ιστότοπους και εφαρμογές για φορητές συσκευές στην καθημερινή τους ζωή. Εκτός από την παροχή της απαραίτητης πρόσβασης, η δημιουργία ενός προσβάσιμου ιστότοπου και η παροχή εφαρμογών για κινητά μπορούν να εξοικονομούν χρήματα δημιουργώντας απλούστερους ιστότοπους για συντήρηση και χρήση με διαφορετικά προγράμματα περιήγησης και συσκευές. Όπως και με άλλες προσπάθειες προσβασιμότητας, αυτές βελτιώνουν τη **γενική ευχρηστία** για όλα τα άτομα.

6.7.2 Κύρια σημεία

Ενώ το προσωπικό της βιβλιοθήκης μπορεί να μην είναι σε θέση να διασφαλίσει ότι όλοι οι ιστότοποι είναι προσβάσιμοι (όπως οι συνδρομητικές βάσεις δεδομένων), είναι σημαντικό να αντιλαμβάνεται τα ενδεχόμενα εμπόδια. Είναι επίσης σημαντικό να επισημανθούν οι διαφορές μεταξύ των βιβλιοθηκών. Ενώ το προσωπικό σε μεγάλες βιβλιοθήκες, όπως σε αστικά κέντρα, μπορεί να έχει το χρόνο, την τεχνογνωσία και τα κεφάλαια να αντιμετωπίσει πολλαπλές

πτυχές της προσβασιμότητας, αντίστοιχα το προσωπικό σε μικρότερες βιβλιοθήκες, όπως συμβαίνει σε αγροτικές περιοχές, μπορεί να μην τα έχει. Όπως συμβαίνει με οποιαδήποτε από τις προτάσεις και τις οδηγίες σε αυτό το έγγραφο, οι βιβλιοθήκες καλούνται να πράξουν ό,τι είναι εφικτό, γνωρίζοντας ότι οποιαδήποτε ενέργεια συνιστά βελτίωση.

Ακολουθούν τρία στοιχεία που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για την υποστήριξη της **διαδικτυακής προσβασιμότητας**:

- Υποτιτλισμός. Σημείωση: προτείνεται ο ζωντανός υποτιτλισμός από άνθρωπο (και όχι από μηχανή), επειδή είναι πολύ πιο ακριβείς από τον αυτόματο μηχανικό υποτιτλισμό³⁴. Αν και οι αυτόματα παραγόμενοι υπότιτλοι μπορεί να είναι παραπλανητικοί ή συγκεχυμένοι, είναι καλύτερη συνθήκη από την πλήρη απουσία υποτιτλισμού. Οι εφαρμογές μηχανικά αυτόματου υποτιτλισμού βελτιώνονται συνεχώς και οι βιβλιοθήκες προτρέπονται να επενδύουν στις επικαιροποιημένες εκδόσεις λογισμικών.
- Ηχητική περιγραφή ή εναλλακτικά μέσα (όπως εναλλακτικό κείμενο).
- Εξασφάλιση ότι οι πληροφορίες είναι με συνέπεια διαθέσιμες μέσω ενός φάσματος υποστηρικτικών συσκευών.

Αναφορές

- LEVEL access. «The Online Accessibility Act: What it is and what it could mean.» 14 October 2020.
<https://www.essentialaccessibility.com/blog/the-online-accessibility-act>³⁵

- Web Accessibility Initiative (WAI). «Making the Web Accessible for All.» 2020. <https://www.w3.org/WAI/>
- Web Accessibility Initiative (WAI). «W3C Accessibility Standards Overview.» Updated, 29 June 2022. <https://www.w3.org/WAI/standards-guidelines/>
- National Center on Disability and Journalism (August 2021). «Disability language style guide.» <https://ncdj.org/style-guide/>. Αν και είναι έγγραφο που εκπονήθηκε στις ΗΠΑ, έχει μεταφραστεί σε πολλές γλώσσες. Ενημερωνόμαστε από την τοπική κοινότητα ατόμων με αναπηρίες για τη σχετική μετάφραση στη γλώσσα μας³⁶.

Πηγές

- Web Accessibility Initiative (WAI). «Introduction to Web Accessibility.» 6 October 2021. <https://www.w3.org/WAI/fundamentals/accessibility-intro/>
- Web Accessibility Initiative (WAI). «Web Content Accessibility Guidelines (WCAG.)» 6 December 2021. <https://www.w3.org/WAI/standards-guidelines/wcag/>
- OGCIO. «Web Accessibility Handbook.» December 2019. https://www.ogcio.gov.hk/en/our_work/community/web_mobileapp_accessibility/promulgating_resources/handbook/doc/Web_Accessibility_Handbook.pdf

Κεφάλαιο 7: Προσβασιμότητα για συγκεκριμένες ομάδες

Αυτό το κεφάλαιο περιλαμβάνει τρόπους με τους οποίους οι βιβλιοθήκες μπορούν να εξυπηρετούν άτομα με **διάφορες αναπηρίες**. Μπορεί να διαβαστεί ολόκληρο ή μετά από αναγνώριση των αναγκών της τοπικής κοινότητας ατόμων με αναπηρίες η αξιοποίησή του να γίνει στοχευμένα.

Ωστόσο, ορισμένες συστάσεις ισχύουν για όλες τις αναπηρίες. Προτείνεται η ενσωμάτωσή τους και η εστιασμένη μελέτη συγκεκριμένων κεφαλαίων, ώστε να καλυφθούν οι ανάγκες της κοινότητάς μας.

7.1 Γενικές συστάσεις για την παροχή υπηρεσιών σε άτομα με κάθε είδους αναπηρία

Φιλόξενη ατμόσφαιρα

Παρέχουμε **φιλοξενία προς όλους** τους επισκέπτες της βιβλιοθήκης. Είναι ιδιαίτερα σημαντική η υποδοχή ατόμων με αναπηρίες χωρίς επικριτική στάση, με κατανόηση και υπομονή. Η σήμανση της βιβλιοθήκης αναμένεται ότι θα επιτρέπει στους ανθρώπους να περιηγούνται στον χώρο της και να λαμβάνουν τις υπηρεσίες της όσο πιο ανεξάρτητα επιθυμούν.

Εκπαίδευση προσωπικού

Διασφαλίζουμε όλο το **προσωπικό να είναι καταρτισμένο** σχετικά με τις ανάγκες της κοινότητας και τους πόρους που μπορεί να προσφέρει η βιβλιοθήκη. Εφόσον υπάρχει αρμόδιο στέλεχος που είναι υπεύθυνο για την επαγγελματική

ανάπτυξη του προσωπικού³⁷ θα κληθεί να προγραμματίζει εκπαιδεύσεις σχετικά με τις ανάγκες των βασικών ομάδων αναπηρίας και τις υπηρεσίες που προσφέρει ή μπορεί να αναπτύξει η βιβλιοθήκη για την κάλυψη αυτών των αναγκών.

Συμβουλευτική Επιτροπή

Οργανώνουμε μια **Συμβουλευτική Επιτροπή** αποτελούμενη από μέλη του προσωπικού και της κοινότητας ατόμων με αναπηρίες για συζητήσεις, συμπεριλαμβανομένης της ανταλλαγής εμπειριών, πληροφοριών και γνώσεων. Μπορεί επίσης να βοηθήσει στον προγραμματισμό σχετικών εκδηλώσεων της βιβλιοθήκης. Είναι σημαντικό να γνωρίζουμε τις απόψεις και τις ανάγκες των μελών και των επισκεπτών της βιβλιοθήκης με αναπηρίες.

Προσωπική/ός Βιβλιοθηκονόμος

Η Προσωπική /ο Προσωπικός Βιβλιοθηκονόμος (**Personal Librarian**) είναι μια υπηρεσία που μπορεί να προσφέρει η βιβλιοθήκη, διευκολύνοντας τα άτομα με αναπηρίες. Οι βιβλιοθηκονόμοι αυτοί έχουν επιπλέον προσόντα που σχετίζονται με συγκεκριμένες αναπηρίες. Με έναν Προσωπικό / μία Προσωπικό Βιβλιοθηκονόμο, οι επισκέπτες της βιβλιοθήκης δεν χρειάζεται κάθε φορά να εξηγούν τις ανάγκες τους και να ενημερώνονται με ποιον πρέπει να έρθουν σε επαφή. Μπορεί να υπάρχουν ερωτήσεις σχετικά με το πώς μπορούν να έχουν πρόσβαση στις υπηρεσίες βιβλιοθήκης ή τον διαθέσιμο εξοπλισμό και πόρους. Η ύπαρξη ενός Προσωπικού Βιβλιοθηκονόμου μπορεί να επηρεάσει την απόφαση ενός ατόμου με αναπηρίες για το αν θα αξιοποιήσει ή όχι τις υπηρεσίες βιβλιοθήκης.

Ανάπτυξη συλλογών

Προμηθευόμαστε πληροφοριακούς πόρους που ενδιαφέρουν ιδιαίτερα τα άτομα με διάφορες αναπηρίες της κοινότητά μας. Οι πόροι αυτοί θα πρέπει να συμπεριλαμβάνουν έντυπο και ψηφιακό υλικό τόσο μυθοπλασίας όσο και μη μυθοπλασίας, που έχει δημιουργηθεί από άτομα με αναπηρίες και αφορά άτομα με αναπηρίες.

Κοινοτικοί πόροι

Εντοπίζουμε φορείς που απευθύνονται ειδικά σε άτομα με αναπηρίες. Ενδεικτικά: κρατικούς φορείς, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ), οργανισμούς υγείας, απασχόλησης και κατάρτισης.

Εξωστρέφεια

Συνδεόμαστε και συμμετέχουμε με την ευρύτερη κοινότητα και σε εκδηλώσεις εκτός της βιβλιοθήκης. Σε όλες τις εκδηλώσεις, τονίζουμε ότι η βιβλιοθήκη είναι προσβάσιμη σε άτομα με αναπηρίες.

Επικοινωνία

Διασφαλίζουμε ότι όλοι οι **τρόποι επικοινωνίας** είναι προσβάσιμοι και καλύπτουν τις ανάγκες ατόμων με οποιαδήποτε αναπηρία. Επιλέγουμε να χρησιμοποιούμε ευανάγνωστες γραμματοσειρές και μεγέθη γραμματοσειρών και βεβαιωνόμαστε ότι όλα τα βίντεο έχουν υπότιτλους.

Συνεργασία

Επικοινωνούμε με οργανισμούς που εκπροσωπούν και εξυπηρετούν άτομα με αναπηρίες στην κοινότητά μας.

Εντάσσουμε αυτούς τους οργανισμούς στην αξιολόγηση των υπηρεσιών και των πολιτικών της βιβλιοθήκης μας. **Ζητάμε** από αυτούς να κοινοποιούν πληροφορίες σχετικά με τις υπηρεσίες της βιβλιοθήκης στα μέλη τους.

Συνηγορία

Λειτουργούμε ως **Συνήγορος υπεράσπισης** των υπηρεσιών για άτομα με αναπηρίες. Διευκολύνουμε «community conversations³⁸» που επιτρέπουν στους ανθρώπους να συζητούν για αυτό το θέμα.

7.2 Υπηρεσίες δημόσιας βιβλιοθήκης για παιδιά με αναπηρίες

Η [The United Nations Convention on the Rights of the Child \(UNCRC\)](#)³⁹ ορίζει το παιδί ως «κάθε ανθρώπινο ον κάτω των δεκαοκτώ ετών, εκτός αν, σύμφωνα με τον ισχύοντα για το παιδί νόμο, η ενηλικίωση επιτυγχάνεται νωρίτερα» ([UNICEF](#)⁴⁰, χωρίς χρονολογία). Αυτό σημαίνει ότι οι βιβλιοθήκες θα πρέπει να περιλαμβάνουν υπηρεσίες και πόρους για ένα ευρύ φάσμα σταδίων ανάπτυξης, από βρέφη και νήπια έως παιδιά και νέους ενήλικες.

Η βιβλιοθήκη και οι υπηρεσίες της θα πρέπει να είναι ανοιχτές και χωρίς αποκλεισμούς, υποστηρίζοντας την **πρόσβαση κάθε παιδιού στη λογοτεχνία και στην πληροφορία**. Θα πρέπει να υπάρχουν ευκαιρίες για εκπαιδευτική υποστήριξη, διά βίου μάθηση και ψυχαγωγία. Η

βιβλιοθήκη θα πρέπει να προσφέρει πρόσβαση σε μια εκτεταμένη επιλογή κατάλληλων μέσων σε διαφορετικές μορφές για να καλύψει αυτές τις ποικίλες ανάγκες.

7.2.1 Προσωπικό της βιβλιοθήκης

Το προσωπικό της βιβλιοθήκης χρειάζεται να:

- **Εξειδικεύεται** στη σωματική και ψυχολογική ανάπτυξη των παιδιών, ώστε όλα τα παιδιά να μπορούν να βιώνουν τη βιβλιοθήκη ως έναν ασφαλή και φιλόξενο χώρο.
- **Προσφέρει** στα μέλη του προσωπικού τα **εργαλεία** που χρειάζονται για να παρέχουν υπηρεσίες που περιλαμβάνουν όλα τα παιδιά.
- **Χρησιμοποιεί γλώσσα** με έμφαση στο άτομο και όχι στην αναπηρία, εκτός εάν το ίδιο το άτομο ζητήσει διαφορετική προσέγγιση.

7.2.2 Υλικό και μέσα βιβλιοθήκης

Προτείνεται η προσφορά **ποικιλίας διαφορετικών μέσων**, που περιλαμβάνουν:

- προσαρμοσμένα, κατάλληλα για την ηλικία μέσα και υλικά σε πολλαπλές μορφές, όπως ευανάγνωστα γραφικά, εικονογράμματα, μεγαλογράμματη εκτύπωση και ψηφιακό περιεχόμενο,
- πληροφοριακούς πόρους βιβλιοθήκης που μπορούν να διαβαστούν με τα μάτια, τα αυτιά και τα δάχτυλα,
- υλικά και πόρους που υποστηρίζουν τη συγκέντρωση και την ηρεμία των παιδιών και

- εξοπλισμό και χώρους που έχουν σχεδιαστεί με βάση τις αρχές του Καθολικού σχεδιασμού.

7.2.3 Υποστηρικτική/προσαρμοσμένη τεχνολογία (Assistive/adaptive technology)

Προτείνεται να προσφέρουμε ενδεικτικά:

- εναλλακτικά πληκτρολόγια και αναγνώριση οπτικών χαρακτήρων (OCR),
- ηχητικά βιβλία και εκδόσεις - περιλαμβάνονται τα DAISY, που συνδυάζουν πλήρες κείμενο και ήχο,
- εφαρμογές όπως ηλεκτρονικά φύλλα εργασίας μαθηματικών, λογισμικό πρόβλεψης λέξεων και ορθογραφικός έλεγχος,
- οργανωτές γραφικών (Graphic Organizers) και outliners (περιγράμματα) και
- συνθέτης ομιλίας (speech synthesizer) / πρόγραμμα ανάγνωσης οθόνης (screen reader).

7.2.4 Δικτύωση

Προτείνεται να:

- **Επικοινωνούμε** με ΜΚΟ, κυβερνητικούς φορείς και γονεϊκές ομάδες που εξυπηρετούν παιδιά με αναπηρίες και αναζητάμε συμβουλές και συνεργατικές δραστηριότητες.
- Ερχόμαστε σε επαφή με τα προγράμματα ειδικής αγωγής των σχολείων για παιδιά με αναπηρίες και να διερευνούν το πώς μπορούν να υποστηρίξουν τα **σχολικά προγράμματα** μέσω της βιβλιοθήκης.

- Προσφέρουμε προγράμματα για παιδιά **εκτός του χώρου της βιβλιοθήκης** (σε τοπικά πάρκα, φεστιβάλ κοινότητας, τοπικά σχολεία), δίνοντας έμφαση στις υπηρεσίες που παρέχει η βιβλιοθήκη για παιδιά με αναπηρίες.

7.2.5 Προγράμματα, δραστηριότητες και υπηρεσίες

Προτείνεται να:

- Σχεδιάζουμε **στοχευμένες εκδηλώσεις και προγράμματα ένταξης** για παιδιά με συγκεκριμένες αναπηρίες (για παράδειγμα, αυτισμό). Και οι δύο προσεγγίσεις έχουν πλεονεκτήματα. Τα ειδικά προγράμματα για αναπηρίες επιτρέπουν στους διοργανωτές να επικεντρωθούν σε δραστηριότητες που μπορεί να μην ενδιαφέρουν ένα ευρύτερο κοινό. Τα προγράμματα ένταξης δίνουν την ευκαιρία σε όλα τα παιδιά, με ή χωρίς αναπηρίες, να αλληλεπιδράσουν. Ωστόσο, τα προγράμματα ένταξης μπορεί να απαιτούν επιπλέον προσωπικό ή τη συμμετοχή των γονέων στον σχεδιασμό και την υλοποίηση.
- Παρέχουμε σχετικές **πληροφορίες εκ των προτέρων** σε ενδιαφερόμενες ομάδες, γονείς και φροντιστές.
- Οργανώνουμε προγράμματα και εργαστήρια για γονείς και φροντιστές, δίνοντάς τους την ευκαιρία να **μοιραστούν εμπειρίες** και παράλληλα επιτρέποντας στο προσωπικό της βιβλιοθήκης να **κατανοήσει** καλύτερα τις **ανάγκες της ομάδας στόχου**.
- Για να διασφαλίσουμε ότι η επίσκεψη του παιδιού στη βιβλιοθήκη και η αξιοποίηση των υπηρεσιών της είναι

θετική εμπειρία, είμαστε **ευέλικτοι** και **προσαρμοζόμαστε στις ανάγκες** του κάθε παιδιού.

Αναφορές

- UNICEF. «Convention on the rights of the child: text.» 1989. <https://www.unicef.org/child-rights-convention/convention-text>

Πηγές

- WETA Reading Rockets. «Assistive Technology for Kids with Learning Disabilities: An Overview» 2009. <https://www.readingrockets.org/article/assistive-technology-kids-learning-disabilities-overview>

7.3 Υπηρεσίες σχολικής βιβλιοθήκης για μαθητές και μαθήτριες με αναπηρίες

Στις ΗΠΑ οι μαθητές και μαθήτριες με αναπηρίες δικαιούνται δωρεάν και κατάλληλη δημόσια εκπαίδευση, εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις, από την ηλικία των 3 έως 21 ετών ([IES NCES, 2021](#)).

Οι μαθητές και μαθήτριες «ενδέχεται να λαμβάνουν εύλογες προσαρμογές στο σχολείο, όπως πρόσβαση σε ανελκυστήρες, επιπλέον χρόνο στις εξετάσεις και το δικαίωμα να φέρουν μαζί τους συσκευή εισπνοής για άσθμα. Πολλά παιδιά φοιτούν σε σχολεία σε ειδικές αίθουσες με άλλους μαθητές και μαθήτριες με αναπηρίες. Κάποια παιδιά παρακολουθούν ξεχωριστά μαθήματα, ενώ άλλα ενσωματώνονται στις γενικές σχολικές τάξεις. Υπάρχουν επίσης παιδιά που διδάσκονται στο σπίτι» (RUSA, 2021).

7.3.1 Προσωπικό βιβλιοθήκης

- Όλο το προσωπικό της βιβλιοθήκης χρειάζεται να **γνωρίζει ποιες υπηρεσίες** μπορεί να προσφέρει η βιβλιοθήκη σε μαθητές και μαθήτριες με αναπηρίες, ώστε να ανταποκρινόμαστε στις ανάγκες τους. Προτείνεται η **καταγραφή των θεμάτων** που ενδιαφέρουν κάθε άτομο με αναπηρία.
- Ένα καλά **ενημερωμένο και προετοιμασμένο προσωπικό** είναι απαραίτητο για τη επιτυχημένη υποστήριξη των μαθητών και μαθητριών με αναπηρίες. Σε πολλά σχολεία, όλο το προσωπικό της βιβλιοθήκης λαμβάνει εκπαίδευση για την υποστήριξη ατόμων με αναπηρίες. Λόγω της αυξανόμενης δυσaráσκειας για τον όρο «ειδικές ανάγκες», οι συγγραφείς του παρόντος οδηγού συνιστούν τη χρήση του όρου «**παιδιά με αναπηρίες**» όταν γίνεται άμεση αναφορά σε παιδιά· αντί για «παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» (SEN -Special Educational Needs) .
- Μια **Συμβουλευτική Επιτροπή της Σχολικής βιβλιοθήκης** (School Library Advisory Committee), που αποτελείται από εκπαιδευτικούς, βιβλιοθηκονόμους, σχολικούς βοηθούς και διοικητικούς υπαλλήλους, προτρέπεται να παρέχει εκπαίδευση σε όλο το προσωπικό της σχολικής βιβλιοθήκης και στους εκπαιδευτικούς σχετικά με τους διαθέσιμους πόρους και το πώς μπορούν να χρησιμοποιηθούν από παιδιά με αναπηρίες. Ο στόχος είναι να **υποστηριχθεί κάθε άτομο** με αναπηρία στα σχολικά του καθήκοντα, στις αναγνωστικές του προτιμήσεις και στη συλλογή πληροφοριών που το ενδιαφέρουν.

- Υπό την καθοδήγηση ενός εξειδικευμένου **δασκάλου-βιβλιοθηκονόμου**, η Επιτροπή της Σχολικής βιβλιοθήκης σχεδιάζει κατάλληλες συλλογές, υπηρεσίες, δραστηριότητες και προγράμματα για παιδιά με αναπηρίες σε όλα τα σχολικά μαθήματα, με τη συνεργασία όλων των ενδιαφερόμενων σχολικών φορέων. Εκτός από τον ετήσιο προγραμματισμό, η Επιτροπή μπορεί να εξετάζει θέματα που σχετίζονται με τη βιβλιοθήκη και να ενημερώνει τη σχολική κοινότητα μέσω διαφόρων καναλιών επικοινωνίας, όπως ενημερωτικά δελτία, σχολική τηλεόραση και ραδιόφωνο, πίνακες ανακοινώσεων, Facebook, Instagram και άλλα κατάλληλα μέσα.
- Οι σχολικές βιβλιοθήκες χρειάζεται να σχεδιάζονται με βάση τις αρχές του **Καθολικού σχεδιασμού για τη Μάθηση** (Universal Design for Learning - UDL).
- Παρέχουμε **προτεραιότητα** στην εξυπηρέτηση παιδιών με αναπηρίες σε όλα τα σημεία εξυπηρέτησης της βιβλιοθήκης.
- Η σχολική/ ο σχολικός βιβλιοθηκονόμος (**Teacher-librarian**) και το υπόλοιπο προσωπικό της σχολικής βιβλιοθήκης προτρέπονται να χρησιμοποιούν **απλή και κατανοητή γλώσσα** σε κάθε μορφή επικοινωνίας, είτε πρόκειται για διαπροσωπικές συνομιλίες, είτε για διαδικτυακό περιεχόμενο, φυλλάδια, ενημερωτικά έντυπα, email, σημειώσεις ή οποιοδήποτε άλλο κείμενο.
- Βεβαιώνεται ότι τόσο οι έντυπες όσο και οι ψηφιακές **συλλογές** είναι **προσβάσιμες**. Για παράδειγμα, τα βίντεο χρειάζεται να διαθέτουν υποτιτλισμό (captioning) και ηχητική περιγραφή.

- **Συμμετέχει στις συναντήσεις** του Ατομικού Εκπαιδευτικού Προγράμματος (Individual Educational Plan-IEP) ώστε το προσωπικό της βιβλιοθήκης να γνωρίζει τις αναπηρίες κάθε παιδιού και να μπορεί να παρέχει την απαιτούμενη υποστήριξη.
- Σχεδιάζει και οργανώνει ένα τακτικό **πρόγραμμα επισκέψεων** των παιδιών με αναπηρίες στη σχολική βιβλιοθήκη.

7.3.2 Υλικό και μέσα βιβλιοθήκης

Ενδεικτικά:

- **εύκολα** αναγνώσιμα, κατάλληλα για την ηλικία μέσα και υλικά σε **πολλαπλές μορφές**, τόσο έντυπα όσο και ψηφιακά,
- εναλλακτικές μορφές, όπως **μεγάλη γραμματοσειρά, γραφικά, εικονογράμματα και απτικά μέσα,**
- υλικά στη βιβλιοθήκη που μπορούν να διαβαστούν με **τα μάτια, τα αυτιά ή τα δάχτυλα** και
- πόροι και υλικά που βοηθούν τα παιδιά στη **συγκέντρωση** και στην **ηρεμία** με διάφορους τρόπους αποτελούν εξαιρετικό συμπλήρωμα των μέσων ενημέρωσης.

7.3.3 Υποστηρικτική/προσαρμοστική τεχνολογία

Ενδεικτικά:

- ηχητικά βιβλία και ομιλούντα βιβλία,
- DAISY – ομιλούντα βιβλία με πλήρες κείμενο και ήχο,

- ηλεκτρονικά βιβλία (eBooks) με λειτουργία προσβασιμότητας με προγράμματα ανάγνωσης οθόνης και χρήση πληκτρολογίου,
- στυλό ανάγνωσης και μεγεθυντικοί φακοί,
- μεγεθυντής κλειστού κυκλώματος τηλεόρασης (CCTV),
- οπτικοακουστικός εξοπλισμός,
- λογισμικό και εφαρμογές, όπως διαδραστικές πλατφόρμες κουίζ για την ανάγνωση και
- συνθέτες ομιλίας και εφαρμογές υπαγόρευσης κειμένου.

7.3.4 Εξωστρέφεια

Οι σχολικές/σχολικοί βιβλιοθηκονόμοι προτρέπονται να:

- Δημιουργήσουν **μια συμβουλευτική ομάδα** με κοινωνικούς λειτουργούς, σχολικούς ψυχολόγους, εργοθεραπευτές και άλλους σχετικούς επαγγελματίες για να παρέχουν εκπαίδευση, υποστήριξη, χρηματοδότηση και συνηγορία υπέρ των μαθητών με αναπηρίες.
- Παρέχουν **συμβουλές** και **καθοδήγηση** για τον σχεδιασμό και την αξιολόγηση των προγραμμάτων και υπηρεσιών της βιβλιοθήκης.
- **Συνεργάζονται** με σχολεία, συλλόγους και οργανισμούς που υποστηρίζουν παιδιά με αναπηρίες.
- Υποστηρίζουν **χρηματοδότηση** και να αξιοποιούν κονδύλια από κρατικούς και μη κυβερνητικούς οργανισμούς για τη βελτίωση των υπηρεσιών προς μαθητές με αναπηρίες.

- **Διαδίδουν** τις υπηρεσίες της βιβλιοθήκης σε μαθητές με αναπηρίες σε κάθε πλαίσιο, εντός και εκτός σχολείου, διαδικτυακά και σε φυσικούς χώρους.

7.3.5 Προγράμματα, δραστηριότητες και υπηρεσίες

Οι σχολικές/σχολικοί βιβλιοθηκονόμοι προτρέπονται να:

- Δημιουργούν **ποικίλες δραστηριότητες** για μαθητές με αναπηρίες. Να παρέχουν ευκαιρίες ώστε οι μαθητές να συναντούν άτομα με παρόμοιες αναπηρίες και να μοιράζονται δεξιότητες και εμπειρίες με εκείνους που δεν ανήκουν στην ίδια ομάδα.
- Προσφέρουν **ομαδική ανάγνωση μεταξύ μαθητών**. Σε ένα ενταξιακό εκπαιδευτικό περιβάλλον, οι μεγαλύτεροι μαθητές μπορούν να βοηθούν τους μικρότερους με αναπηρίες να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιό τους και να βελτιώσουν τις αναγνωστικές τους δεξιότητες.
- Παρέχουν **εκπαίδευση σε γονείς και εκπαιδευτικούς** σχετικά με τις διαφορετικές αναγνωστικές ανάγκες των μαθητών με αναπηρίες.
- Διοργανώνουν **σεμινάρια** για τις υπηρεσίες της βιβλιοθήκης προς μαθητές με αναπηρίες και επισκέψεις στις σχολικές βιβλιοθήκες της κοινότητας. Να προβάλλουν αυτές τις υπηρεσίες μέσω διαδικτυακών κοινωνικών δικτύων.
- Προσκαλούν **διασημότητες με αναπηρίες** να παρέχουν σχολικά σεμινάρια για όλους τους ενδιαφερόμενους.
- Παρέχουν διαδικτυακή ή μη διαδικτυακή **τεχνολογική υποστήριξη**. Για παράδειγμα, ένα drop-in café για

αλληλεπίδραση πρόσωπο με πρόσωπο και ένα chat box συνομιλίας για εικονικά μέσα μάθησης.

Αναφορές

- Reference and User Services Association (RUSA) (2021). «Children with Disabilities.» 1996.
<https://www.ala.org/rusa/children-disabilities>

Πηγές

- IFLA Equitable and Accessible Library Services Section (EALS). «Using Universal Design for Learning to Enhance Information Literacy Programs: Online and in the library (Webinar II).» 2020.
<https://www.ifla.org/node/93260>
- Institute of Educational Sciences: National Center for Educational Statistics (IES NCES). «Students with disabilities.» 2022.
<https://nces.ed.gov/programs/coe/indicator/cgg>

7.4 Φοιτητές και φοιτήτριες με αναπηρίες στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

Οι φοιτητές και φοιτήτριες των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων μπορεί να έχουν ένα ευρύ φάσμα αναπηριών. Οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες οφείλουν ηθικά και υπηρεσιακά με βάση το νομικό και διοικητικά ρυθμιστικό πλαίσιο να είναι προετοιμασμένες να εξυπηρετούν όλα τα άτομα με αναπηρίες ή να γνωρίζουν πού να τους παραπέμψουν για τις υπηρεσίες που χρειάζονται.

7.4.1 Προσωπικό της βιβλιοθήκης

Προτρέπεται να:

- Αναζητά **εναλλακτικές προσβάσιμες μορφές** για το εκπαιδευτικό υλικό που έχει ανατεθεί ή απαιτείται από τα προγράμματα σπουδών.
- Διασφαλίζει ότι οι **χώροι μελέτης** είναι διαθέσιμοι και προσβάσιμοι για άτομα με διαφορετικές αναπηρίες.
- Συνεργάζεται με **δομή/υπηρεσία υποστήριξης ατόμων με αναπηρίες** του ιδρύματος για να αναγνωρίζει τα άτομα με αναπηρίες και να τα υποστηρίζει εξατομικευμένα.

7.4.2 Φυσικός χώρος της βιβλιοθήκης σύμφωνα με τις αρχές του Καθολικού σχεδιασμού

Προτρέπεται να παρέχονται:

- διαφορετικά **ηχητικά περιβάλλοντα**, ώστε οι φοιτητές να μπορούν να επιλέξουν το επίπεδο ησυχίας που προτιμούν,
- **αίθουσα** με προσβάσιμη τεχνολογία διαθέσιμη για εκ των προτέρων κράτηση,
- **ρυθμιζόμενα** σε ύψος **γραφεία** για να καλύπτουν διαφορετικές ανάγκες,
- σαφής **σήμανση** και πινακίδες Braille (Braille Display) και
- προσβάσιμη είσοδος και δυνατότητα **ελεύθερης μετακίνησης** μέσα στη βιβλιοθήκη χωρίς βοήθεια.

7.4.3 Υλικό και μέσα βιβλιοθήκης

Προτείνονται:

- ομιλούντα βιβλία (**Talking books**),
- **DAISY** – Ομιλούντα βιβλία με πλήρες κείμενο και αναλυτική περιγραφή,
- βιβλία σε κώδικα **Braille**,
- ηλεκτρονικά βιβλία (**e-books**) και ψηφιοποιημένα βιβλία και
- η βιβλιοθήκη να **προβαίνει σε ερευνά** μέσα στην ακαδημαϊκή της κοινότητα για το ποιες μορφές πληροφοριακών πόρων είναι βοηθητικές για τις φοιτήτριες και τους φοιτητές με αναπηρίες και να ενεργεί για τη διάθεσή τους.

7.4.4 Υποστηρικτική/προσαρμοσμένη τεχνολογία

Ενδεικτικά:

- συνθέτες ομιλίας, λογισμικό πρόβλεψης λέξεων και ορθογραφικού ελέγχου.
- αναγνώστης και οθόνη Braille.
- προγράμματα ανάγνωσης οθόνης, μεγεθυντικούς φακούς, σαρωτές και λογισμικό OCR και
- η βιβλιοθήκη προτρέπεται να **ρωτά** τις φοιτήτριες και τους φοιτητές με αναπηρίες για το ποιες υποστηρικτικές και προσαρμοσμένες τεχνολογίες είναι βοηθητικές και να ενεργεί για τη **διάθεσή** τους.

7.4.5 Εξωστρέφεια

Προτείνεται η βιβλιοθήκη να:

- **Παρέχει εκπαίδευση και πόρους** στο διδακτικό και διοικητικό προσωπικό του ιδρύματος για την καλύτερη υποστήριξη φοιτητριών και φοιτητών με αναπηρίες, συμπεριλαμβανομένων των προσαρμογών στις υπηρεσίες της βιβλιοθήκης.
- **Ενημερώνει** τις νέες και τις υποψήφιας φοιτήτριες και αντίστοιχα τους νέους και τους υποψήφιους φοιτητές για τη διάθεση και αξιοποίηση των πόρων της βιβλιοθήκης.
- **Παρέχει πληροφορίες** στο προσωπικό του πανεπιστημίου σχετικά με τις διαθέσιμες υπηρεσίες για φοιτητές και φοιτήτριες με αναπηρίες.
- **Συνεργάζεται** με το γραφείο υπηρεσιών αναπηρίας και τους φοιτητικούς συμβούλους.
- **Συνεργάζεται** με εθνικούς παρόχους προσβάσιμων μέσων⁴¹.

7.4.6 Προγράμματα, δραστηριότητες και υπηρεσίες

Η βιβλιοθήκη προτρέπεται να:

- Πραγματοποιεί **ατομικές συναντήσεις** με τις φοιτήτριες και τους φοιτητές με αναπηρία, για την προσαρμογή των υπηρεσιών στις ανάγκες τους, συμπεριλαμβανομένης της παρουσίασης της διαθέσιμης υποστηρικτικής τεχνολογία.
- Προσφέρει **επαναληπτικές συναντήσεις** με τις φοιτήτριες και τους φοιτητές με αναπηρία, για να διασφαλιστεί ότι η τεχνολογία που χρησιμοποιούν

λειτουργεί και να αντιμετωπίζονται τυχόν αλλαγές στις ανάγκες τους (για παράδειγμα, στο πλαίσιο συγγραφής εργασιών).

- **Οργανώνει** εργαστήρια σχετικά με προσβάσιμο λογισμικό.

Πηγές

- American Council on Education, Higher Education Today. «Higher Education’s Challenge: Disability Inclusion on Campus.» 19 Οκτωβρίου 2022.
<https://www.higheredtoday.org/2020/10/19/higher-educations-challenge-disability-inclusion-campus/>

7.5 Άτομα με σωματικές αναπηρίες ή κινητική αναπηρία

Η **κινητική αναπηρία** είναι η αδυναμία ενός ατόμου να χρησιμοποιήσει ένα ή περισσότερα από τα άκρα του ή η έλλειψη δύναμης ώστε να περπατήσει, να πιάσει ή να σηκώσει αντικείμενα. Για τη διευκόλυνση της κινητικότητας μπορεί να χειριστεί αναπηρικό αμαξίδιο, πατερίτσες ή περιπατητήρα. Η κινητική αναπηρία μπορεί να προκληθεί από κάποια ασθένεια, ατύχημα ή συγγενή διαταραχή και μπορεί να είναι αποτέλεσμα νευρομυϊκών και ορθοπεδικών βλαβών. ([Acessibility.com](https://www.accessibility.com))

7.5.1 Προσωπικό της βιβλιοθήκης

- Κάθε άτομο με σωματική αναπηρία είναι διαφορετικό και μπορεί να χρειάζεται διαφορετικό επίπεδο βοήθειας. **Συναντιόμαστε** με κάθε άτομο **ξεχωριστά** για να κατανοήσουμε τις εξατομικευμένες του ανάγκες και να

παρέχουμε πληροφορίες σχετικά με τις υπηρεσίες της βιβλιοθήκης που μπορούν να το βοηθήσουν.

- Εάν ένας επισκέπτης / μία επισκέπτρια της βιβλιοθήκης χρησιμοποιεί βοηθήματα βάδισης, όπως περιπατητήρες ή πατερίτσες, **λαμβάνουμε υπόψη** την ταχύτητα και την αντοχή του στο περπάτημα.
- **Χρησιμοποιούμε την κρίση μας** όταν παρέχουμε βοήθεια. Αποφεύγουμε να αγγίζουμε κάποιο άτομο χωρίς πρώτα να το ρωτήσουμε αν χρειάζεται βοήθεια. Βοηθάμε εάν είναι απαραίτητο, για παράδειγμα φέρνοντας ένα βιβλίο από ένα ψηλό ράφι.
- Η μετακίνηση από και προς τη βιβλιοθήκη μπορεί να είναι περιορισμένη. Η βιβλιοθήκη προτρέπεται να εξετάσει το ενδεχόμενο κατ' **οίκον παράδοσης** ή να επιτρέψει στις/στους **φροντιστές** να παραλαμβάνουν υλικό εκ μέρους των ατόμων με αναπηρία.
- Σχεδιάζουμε ένα σύστημα **επικοινωνίας εντός του κτιρίου** της βιβλιοθήκης με τα άτομα με αναπηρία, ώστε να μπορούν να ζητούν βοήθεια εάν βρίσκονται σε απομακρυσμένο σημείο της βιβλιοθήκης.
- Οι επισκέπτες και οι επισκέπτριες της βιβλιοθήκης με σωματική αναπηρία ενδέχεται να συνοδεύονται από φροντιστή. Είναι σημαντικό να εξακολουθούμε να **απευθυνόμαστε απευθείας** στο ίδιο το άτομο με αναπηρία.

7.5.2 Υλικό και μέσα βιβλιοθήκης

Ενδεικτικά:

- Βεβαιωνόμαστε ότι η βιβλιοθήκη διαθέτει κατάλληλα έπιπλα και εξοπλισμό για να εξυπηρετεί άτομα με σωματικές αναπηρίες.

7.5.3 Υποστηρικτική/προσαρμοσμένη τεχνολογία

Ενδεικτικά, προσφέρουμε:

- λογισμικό αναγνώρισης ομιλίας και
- βοηθήματα πληκτρολόγησης που δεν απαιτούν κίνηση των χεριών.

7.5.4 Εξωστρέφεια

Ενδεικτικά:

- Επικοινωνούμε με εξειδικευμένους οργανισμούς για σωματικές αναπηρίες, ώστε να λαμβάνουμε συμβουλές σχετικά με τις πιο απαραίτητες υπηρεσίες.
- Αναπτύσσουμε προγράμματα στη βιβλιοθήκη που ενθαρρύνουν τη συμμετοχή ατόμων με σωματικές αναπηρίες.
- Ζητάμε πρώτα τη γνώμη του ατόμου με αναπηρία και στη συνέχεια της/του φροντιστή του.
- Παρέχουμε εκπαιδευτικές συνεδρίες για τη χρήση τεχνολογίας που έχει σχεδιαστεί για άτομα με σωματικές αναπηρίες.
- Ζητάμε από άτομα με σωματικές αναπηρίες να περιηγηθούν στη βιβλιοθήκη και να προτείνουν βελτιώσεις για την προσβασιμότητα.

Αναφορές

- [Accessibility.com](https://www.accessibility.com/disabilities/mobility-physical). «Mobility and Physical Disabilities,» χωρίς χρονολογία.
<https://www.accessibility.com/disabilities/mobility-physical>

7.6 Άτομα τυφλά ή με χαμηλή όραση

Οπτική αναπηρία ή χαμηλή όραση είναι η μείωση της όρασης που δεν μπορεί να διορθωθεί με τα συνηθισμένα γυαλιά ή φακούς επαφής και περιορίζει την ικανότητα ενός ατόμου να εκτελεί συγκεκριμένες ή όλες τις δραστηριότητες.

Περιλαμβάνει ([World Health Organization](#)⁴²):

1. αδυναμία του ατόμου να δει εικόνες καθαρά και με ευκρίνεια·
2. απώλεια οπτικού πεδίου·
3. αδυναμία ανίχνευσης μικρών αλλαγών στη φωτεινότητα·
4. αχρωματοψία (ανικανότητα διάκρισης χρωμάτων)
5. ευαισθησία στο φως. Ο όρος «ολική τύφλωση» αναφέρεται στην ολική απώλεια όρασης.

7.6.1 Προσωπικό της βιβλιοθήκης

- Όλα τα μέλη του προσωπικού θα πρέπει να είναι **ενημερωμένα** σχετικά με τις οπτικές αναπηρίες, τον τρόπο με τον οποίο μέλη της βιβλιοθήκης ή ακόμη και μέλη του προσωπικού βιώνουν την τύφλωση ή την οπτική αναπηρία, καθώς και πώς να αλληλεπιδρούν και να εξυπηρετούν άτομα με οπτικές αναπηρίες.
- Θυμόμαστε να χρησιμοποιούμε πάντα **καθαρές και μεγεθυμένες γραμματοσειρές, αντίθεση χρωμάτων** και

απλή γλώσσα σε όλες τις μορφές επικοινωνίας: στον ιστότοπο, στα φυλλάδια, στα ενημερωτικά έντυπα, στην αλληλογραφία, στις σημειώσεις και κάθε άλλο κείμενο.

- Παρέχουμε **σήμανση** στις σκάλες και ένα **απτικό σύστημα καθοδήγησης** προσαρμοσμένο για τυφλά άτομα που επισκέπτονται τη βιβλιοθήκη.
- **Πρωθούμε** εκδηλώσεις, δραστηριότητες και υπηρεσίες σε προσβάσιμες μορφές. Βεβαιωνόμαστε ότι το ηλεκτρονικό υλικό είναι προσβάσιμο και ότι κάθε βίντεο διαθέτει ηχητική περιγραφή.
- Οι πληροφορίες που **απεικονίζονται** μέσω γραφικών μέσων χρειάζεται να **επαναλαμβάνονται λεκτικά**. Όταν παρουσιάζονται γραφήματα, οι ομιλητές θα πρέπει να λένε, «Το γράφημα δείχνει ότι η ανάγνωση αυξήθηκε κατά 20%», αντί για «Κοιτάξτε αυτό το γράφημα».

7.6.2 Υλικό και μέσα βιβλιοθήκης

Ενδεικτικά, προτείνονται:

- ηχητικά βιβλία, βιβλία **EPUB** και ηλεκτρονικά βιβλία (e-books),
- **απτικά** βιβλία,
- βιβλία έντυπα σε κώδικα **Braille** και ηλεκτρονικά σε έτοιμο μορφότυπο Braille (BRF - Electronic Braille Format) και
- βιβλία σε μεγεθυμένη μορφή (**Large print books**).

7.6.3 Υποστηρικτική/προσαρμοσμένη τεχνολογία

Ενδεικτικά, προτείνονται:

- λογισμικό ανάγνωσης οθόνης,

- ομιλούντα βιβλία DAISY με πλήρες κείμενο και ήχο,
- λογισμικό μεγέθυνσης και φορητοί μεγεθυντές,
- μεγεθυντές βίντεο ή συστήματα κλειστού κυκλώματος τηλεόρασης (CCTVs),
- λογισμικό υπαγόρευσης (dictation software),
- εκτυπωτές Braille και ανανεώσιμες πινακίδες Braille,
- συστήματα OCR και
- έξυπνες συσκευές αναπαραγωγής ηχητικών βιβλίων σε έξυπνα κινητά τηλέφωνα.

7.6.4 Εξωστρέφεια

Ενδεικτικά, προτείνεται να:

- **Συνεργαζόμαστε** με έναν σύμβουλο / μία σύμβουλο για άτομα με τύφλωση για να μας συμβουλευτεί κατά την οργάνωση υπηρεσιών και εκδηλώσεων για τα μέλη της κοινότητας που είναι τυφλά.
- **Συνεργαζόμαστε** με συλλόγους για τυφλούς και άτομα με οπτική αναπηρία, υπηρεσίες απασχόλησης, σχολεία, υγειονομικές υπηρεσίες και άλλους σχετικούς φορείς.
- **Ρωτάμε** τα μέλη της κοινότητας που είναι τυφλά ή έχουν οπτική αναπηρία για τις ανάγκες τους όσον αφορά τις υπηρεσίες της βιβλιοθήκης.
- **Προσκαλούμε** σχετικούς οργανισμούς που εξυπηρετούν άτομα με τύφλωση ή οπτική αναπηρία να περιηγηθούν στη βιβλιοθήκη και να προτείνουν τρόπους για τη βελτίωση της προσβασιμότητάς της.

- **Προσφερόμαστε** να μιλήσουμε για τη βιβλιοθήκη σε ενώσεις και οργανισμούς που εξυπηρετούν άτομα με οπτικές αναπηρίες.
- Εάν υπάρχει περιφερειακή ή εθνική βιβλιοθήκη ομιλούντων βιβλίων, **παραπέμπουμε** τα ενδιαφερόμενα άτομα με οπτικές αναπηρίες σε αυτήν.
- **Βεβαιωνόμαστε** ότι το ηλεκτρονικό υλικό είναι προσβάσιμο και ότι τα βίντεο διαθέτουν ακριβείς υπότιτλους και περιγραφές ήχου.

7.6.5 Προγράμματα, δραστηριότητες και υπηρεσίες

Ενδεικτικά, προτείνεται να:

- Βεβαιωνόμαστε ότι η **διάταξη του χώρου** συνάντησης είναι σταθερή. Τα άτομα με οπτική αναπηρία τείνουν να αισθάνονται πιο άνετα σε ένα γνώριμο περιβάλλον. Ένα απρόβλεπτο περιβάλλον μπορεί να προκαλέσει δυσκολία στην κίνηση και μερικές φορές άγχος.
- Οργανώνουμε μια **ομάδα μελέτης** με θέμα την προσβασιμότητα της πληροφορίας για άτομα με τύφλωση και οπτική αναπηρία.
- Δημιουργούμε μια **λέσχη βιβλίου** για τα μέλη της κοινότητας που είναι τυφλά ή έχουν οπτική αναπηρία.
- **Προσκαλούμε** άτομα που είναι τυφλά ή έχουν οπτική αναπηρία να συζητήσουν την κατάστασή τους στο σχολείο, στη δουλειά και στην κοινωνία.
- **Προσκαλούμε** διασημότητες με οπτική αναπηρία στη βιβλιοθήκη για να μιλήσουν για τις ζωές τους.

- **Μοιραζόμαστε** τακτικά πληροφορίες για επαγγελματίες μέσω του ιστοτόπου της βιβλιοθήκης και των κοινωνικών δικτύων και χρησιμοποιούμε το ιστολόγιο της βιβλιοθήκης για να αναδείξουμε τι μπορεί να βρει κάποιο ενδιαφερόμενο άτομο στη βιβλιοθήκη σχετικά με την τύφλωση και την οπτική αναπηρία.
- **Επικοινωνούμε** με άτομα που είναι τυφλά ή έχουν οπτική αναπηρία μέσω του ιστοτόπου και των κοινωνικών δικτύων της βιβλιοθήκης, προκειμένου να προσεγγίσουμε το κοινό που χρησιμοποιεί υπολογιστές και κοινωνικά δίκτυα. Για να προσεγγίσουμε τα τυφλά άτομα που δεν έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο ή δεν διαθέτουν τις κατάλληλες δεξιότητες, το προσωπικό της βιβλιοθήκης παροτρύνεται να παρακολουθεί συναντήσεις ή εκδηλώσεις οργανισμών που εξυπηρετούν άτομα με οπτικές αναπηρίες.
- **Οργανώνουμε εκπαιδευτικές δράσεις** για τα άτομα με οπτική αναπηρία σχετικά με τη χρήση των τεχνολογιών.
- **Οργανώνουμε περιηγήσεις** στη βιβλιοθήκη για επισκέπτες και επισκέπτριες με οπτική αναπηρία. Κατά τη διάρκεια των περιηγήσεων, δίνουμε την ευκαιρία να αγγίξουν όλες τις γωνιές και να εξοικειωθούν με τους χώρους. Έτσι, θα είναι πιο εύκολο για αυτούς να επισκεφτούν τη βιβλιοθήκη χωρίς οδηγό και θα ενισχύσουμε την ανεξαρτησία και την αυτοπεποίθησή τους στη βιβλιοθήκη.

7.7 Κωφοί, άτομα με βαρηκοΐα ή τυφλοκωφοί

Η κώφωση ή η απώλεια ακοής, ανάλογα με το πότε συνέβη, συχνά αποκαλείται «**αόρατη αναπηρία**». Με απλή

παρατήρηση δεν μπορεί να γίνει αντιληπτό από την πρώτη επαφή αν κάποιο άτομο είναι **κωφό**, έχει βαρηκοΐα ή είναι τυφλοκωφό (deafblind). Ένα άτομο που δεν ακούει, καθώς και κάποιο άτομο που είναι στο όριο ακοής 20 dB ή μάλιστα αν αυτό ισχύει και για τα δύο αυτιά, θεωρείται ότι έχει απώλεια ακοής. Η απώλεια ακοής μπορεί να είναι ήπια, μέτρια, σοβαρή ή βαριά. Μπορεί να επηρεάζει το ένα ή και τα δύο αυτιά, οδηγώντας σε δυσκολία στην ακρόαση της ομιλίας ή των δυνατών ήχων.

Ο όρος «**βαρηκοΐα**» αναφέρεται σε άτομα με απώλεια ακοής από ήπια έως σοβαρή. Τα άτομα με βαρηκοΐα συνήθως επικοινωνούν μέσω της ομιλούμενης γλώσσας και μπορούν να επωφεληθούν από ακουστικά βαρηκοΐας, κοχλιακά εμφυτεύματα, υποτιτλισμό και άλλες υποστηρικτικές συσκευές.

Τα άτομα με κώφωση έχουν βαριά απώλεια ακοής, με πολύ περιορισμένη ή καθόλου ακοή. Συχνά χρησιμοποιούν τη νοηματική γλώσσα για την επικοινωνία.

Ο όρος «**τυφλοκωφοί**» χρησιμοποιείται για να περιγράψει άτομα με μια ξεχωριστή κατάσταση που συνδυάζει, σε διάφορους βαθμούς, τόσο την ακουστική όσο και την οπτική αναπηρία. Οι δύο αισθητηριακές αναπηρίες αλληλοεπικαλύπτονται και εντείνονται, δημιουργώντας μια σοβαρή αναπηρία που είναι μοναδική σε σχέση με την κάθε αναπηρία ξεχωριστά. Εκτός από τις δυσκολίες στην επικοινωνία, μπορεί να υπάρχουν και προκλήσεις στην κίνηση χωρίς οδηγό.

Είναι εξαιρετικά σημαντικό να κατανοήσουμε τη διαφορά μεταξύ αυτών των αναπηριών και να χρησιμοποιούμε τη

σωστή ορολογία. (World Health Organization, [Senses Australia](#))

7.7.1 Προσωπικό της βιβλιοθήκης

Το προσωπικό της βιβλιοθήκης χρειάζεται να:

- Διαθέτει **γενικές γνώσεις** σχετικά με την κώφωση. Για παράδειγμα, να γνωρίζει τη σημασία της χρονικής στιγμής έναρξης της απώλειας ακοής, τις διαφορές στην επικοινωνία που αφορούν την απώλεια ακοής και τις διαφορές μεταξύ κωφών, ατόμων με βαρηκοΐα ή τυφλοκωφών καθώς και την κουλτούρα των Κωφών.
- Λαμβάνει υπόψη την **ποιότητα των υπηρεσιών** που παρέχονται σε όλους τα μέλη της βιβλιοθήκης, διασφαλίζοντας ότι το επίπεδο των υπηρεσιών είναι το ίδιο για όλα τα άτομα, συμπεριλαμβανομένων αυτών που είναι κωφά, με βαρηκοΐα ή τυφλοκωφά.
- **Συμβουλευέται** τοπικούς συλλόγους και ομάδες που παρέχουν υπηρεσίες σε άτομα που είναι κωφά, με βαρηκοΐα ή τυφλοκωφά, ώστε να ευαισθητοποιηθούν στις ανάγκες των μελών τους.
- Όταν **επιλέγεται** για την παροχή υπηρεσιών σε άτομα που είναι κωφά, με βαρηκοΐα ή τυφλοκωφά, χρειάζεται να είναι ευαίσθητο, προσιτό και ιδανικά να έχει ήδη την απαιτούμενη εκπαίδευση, καθώς και προηγούμενη εμπειρία.
- Όταν **επικοινωνεί** με μέλη της βιβλιοθήκης που είναι κωφοί, με βαρηκοΐα ή τυφλοκωφοί, χρειάζεται να γνωρίζει τα εξής:
 - Να μιλά με φυσική ταχύτητα.

- Να μην υπερτονίζει τις κινήσεις των χειλιών.
- Να είναι προσεκτικό με τους ήχους που παράγονται από τα φωτιστικά – οι ήχοι υψηλής συχνότητας από τα φώτα μπορεί να επηρεάσουν τις συσκευές ακοής, ενώ οι χώροι με ανεπαρκή φωτισμό μπορεί να δυσκολεύουν την ανάγνωση των χειλιών.
- Να χρησιμοποιεί χαρτί και στυλό για να διευκολύνει την επικοινωνία.
- Το πώς να χρησιμοποιεί τις διαθέσιμες ηλεκτρονικές συσκευές για επικοινωνία (κινητά τηλέφωνα, υπολογιστές, ταμπλέτες).
- Να κάνει παύσεις όταν αλλάζει το θέμα μιας συζήτησης και να τονίζει τα θέματα συζήτησης, έτσι ώστε τα άτομα με κώφωση και απώλεια ακοής να μπορούν να παρακολουθήσουν τη συζήτηση. Ενδέχεται να διαβάζουν τα χείλη, οπότε αυτές οι παύσεις θα τους βοηθήσουν να κατανοήσουν ότι η συζήτηση κατευθύνεται σε άλλο θέμα.

7.7.2 Υλικό και μέσα βιβλιοθήκης

Ενδεικτικά:

- Τα DVDs, τα βίντεο που μεταδίδονται ζωντανά και άλλα οπτικά μέσα που ανήκουν στη συλλογή της βιβλιοθήκης ή που προβάλλονται σε προγράμματα της βιβλιοθήκης, χρειάζεται να έχουν κλειστούς ή ανοιχτούς υπότιτλους και διερμηνεία στη νοηματική γλώσσα, όπου είναι εφικτό.
- Το υλικό να είναι διαθέσιμο με ευανάγνωστο περιεχόμενο για άτομα που το χρειάζονται, επειδή

άτομα με απώλεια ακοής μπορεί να έχουν δυσκολίες ανάγνωσης, ανάλογα με τη χρονική στιγμή έναρξης της απώλειας ακοής.

- Παιδικά βιβλία με DVDs, με περιεχόμενο στη νοηματική γλώσσα.
- Ιστοσελίδες και περιεχόμενο στα κοινωνικά δίκτυα γραμμένα με μεγάλες γραμματοσειρές με φόντο αντίθεσης.
- Πόροι όπως διερμηνείς, συστήματα ενίσχυσης ακοής και εξοπλισμός για την υποστήριξη της μεταγραφής ομιλίας σε κείμενο σε πραγματικό χρόνο (Communication Access Real-time Translation - CART) ή άλλες παρόμοιες επιλογές.
- Παρουσιάσεις με μεγάλα, ευανάγνωστα γράμματα, υψηλή αντίθεση και αποφυγή μακροσκελούς κειμένου σε κάθε διαφάνεια. Οι διαφάνειες να συνοδεύονται από απομαγνητοφώνηση.

7.7.3 Υποστηρικτική/προσαρμοσμένη τεχνολογία

Ενδεικτικά:

- **Βρόγχοι Ακοής**, γνωστοί και ως Βρόγχοι Επαγωγής ή Συστήματα Βρόγχου Ακουστικής Συχνότητας (Audio Frequency Induction Loop Systems - AFILS). Από τις επιλογές ενίσχυσης ακοής, οι βρόγχοι ακοής είναι οι πιο φιλικοί ως προς τη χρήση τους. Είναι απλοί, διακριτικοί και αποτελεσματικοί. Τα άτομα απλά αλλάζουν τη συσκευή τους στο πρόγραμμα ακουστικών βρόγχων (telecoil) και λαμβάνουν άμεσα καθαρό ήχο προσαρμοσμένο στα αυτιά τους.

- **Συστήματα Υπερύθρων (Infrared Systems - IR)** που λειτουργούν σαν τηλεχειριστήριο τηλεόρασης με έναν πομπό που στέλνει ομιλία ή μουσική σε δέκτες IR από ένα δημόσιο ηχοσύστημα μέσω υπερύθρων ακτίνων, οι οποίες είναι αόρατες στο ανθρώπινο μάτι.
- **Συστήματα Ραδιοσυχνοτήτων FM** ή Συστήματα Ραδιοφωνικής Συχνότητας υποστήριξης Ακοής, που μεταδίδουν ασύρματα ραδιοφωνικές συχνότητες χαμηλής ισχύος από ένα ηχοσύστημα σε δέκτες FM.
- **Συσκευές ενίσχυσης και εναλλακτικής επικοινωνίας**, όπως πίνακες με εικόνες, ταμπλέτες ή άλλες συσκευές με οθόνες αφής.
- **Ψηφιακή συσκευή ομιλίας AAC / έξυπνα κινητά τηλέφωνα** με εφαρμογές και πίνακες επικοινωνίας που μπορούν να παράγουν ψηφιοποιημένη ομιλία όταν το άτομο πληκτρολογεί μήνυμα ή πατάει σε εικόνες και λέξεις.
- **Λογισμικό μεταγραφής ομιλίας σε κείμενο (Speech-to-text) / αναγνώρισης ομιλίας.**
- Έξυπνα κινητά τηλέφωνα / κάμερες για **επικοινωνία στη νοηματική γλώσσα.**
- Λογισμικό/Προγράμματα για **κλειστούς υπότιτλους.**
- **Ασύρματη σύνδεση** με προβολέα ή τηλεόραση.
- Γραπτά μηνύματα (SMS), πολυμεσικά μηνύματα (MMS) και άλλα προγράμματα για **επικοινωνία μέσω κειμένου.**
- **Μεγεθυντής Κειμένου/Αναγνώστης** για τυφλοκωφά άτομα.

7.7.4 Εξωστρέφεια

Προτρέπεται να:

- **Συνεργαζόμαστε** με συλλόγους και εκπροσώπους της κοινότητας κωφών, βαρήκων και τυφλοκωφών.
- **Δίνουμε τη δυνατότητα** σε εκπροσώπους της κοινότητας κωφών και τυφλοκωφών να προτείνουν νέα προγράμματα και υπηρεσίες για τη βιβλιοθήκη.
- Οργανώνουμε **εκδηλώσεις γνωριμίας** με τη βιβλιοθήκη, τα προγράμματα και τις υπηρεσίες της για κωφούς, βαρήκοους και τυφλοκωφούς.
- **αναδεικνύουμε σημαντικές ημερομηνίες** για την κοινότητα κωφών και τυφλοκωφών με σχετικές δραστηριότητες και ενημερωτικές δράσεις.

7.7.5 Προγράμματα, δραστηριότητες και υπηρεσίες

Ενδεικτικά, προτείνεται:

- Συστηματική **εκπαίδευση του προσωπικού** βιβλιοθήκης για την παροχή καλύτερων υπηρεσιών σε κωφούς, βαρήκοους και τυφλοκωφούς.
- **Μαθήματα νοηματικής γλώσσας** για το προσωπικό και τα μέλη της κοινότητας.
- Διαθεσιμότητα **διερμηνέα νοηματικής γλώσσας** κατά τη διάρκεια δραστηριοτήτων, προγραμμάτων και υπηρεσιών.
- Χρήση **άμεσων μηνυμάτων** (Instant Messaging - IM), γραπτών μηνυμάτων (SMS) ή άλλων ηλεκτρονικών υπηρεσιών πληροφόρησης.
- Ζώνες συνομιλίας και βιντεοκλήσεις (**Chat/video call zones**) στις ιστοσελίδες της βιβλιοθήκης.
- Χρήση κοινωνικών δικτύων και επικοινωνία μέσω αυτών με **νοηματική γλώσσα**.

- **Παρουσίαση διασημοτήτων** από την κοινότητα ή και ευρύτερα που είναι κωφοί, βαρήκοοι ή τυφλοκωφοί.
- **Εκθέσεις έργων** κωφών, βαρήκων ή τυφλοκωφών καλλιτεχνών.
- **Εκδηλώσεις που ευαισθητοποιούν** την κοινότητα για τις ειδικές επικοινωνιακές ανάγκες των κωφών, βαρήκων ή τυφλοκωφών.
- **Παρουσίαση και προβολή** σημαντικού λογοτεχνικού έργου για την κοινότητα των κωφών και τυφλοκωφών.
- **Υποτιτλισμός** των βίντεο στην ιστοσελίδα, το YouTube και τα κοινωνικά δίκτυα της βιβλιοθήκης.
- **Ένταξη** κωφών, βαρήκων ή τυφλοκωφών ατόμων στο προσωπικό της βιβλιοθήκης ή ως εθελοντές.
- Θεατρικά έργα σε **νοηματική γλώσσα**.
- **Πρώθηση της διττής εκπαίδευσης** για κωφά, βαρήκοα ή τυφλοκωφά παιδιά και νέους.

Αναφορές

- World Health Organization. «Deafness and hearing loss.» 2017.
<http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs300/en/>
- Senses Australia. «What is Deafblindness.» 2016.
<https://www.deafblindinformation.org.au/wp-content/uploads/2016/01/what-is-deafblindness-27-6-16.pdf>

7.8 Άτομα με δυσλεξία, διαταραχή ελλειμματικής προσοχής/υπερκινητικότητα (ΔΕΠΥ) ή άλλες μαθησιακές δυσκολίες

Η **δυσλεξία** είναι μια ειδική **μαθησιακή δυσκολία** που έχει νευροβιολογική προέλευση. Χαρακτηρίζεται από δυσκολίες στην αναγνώριση λέξεων με ακρίβεια και ευκολία, δυσχέρεια στην ικανότητα αποκωδικοποίησης και κακή ορθογραφία. Αυτές οι δυσκολίες συνήθως προκύπτουν από προβλήματα στην αναγνώριση ή την επεξεργασία των ήχων της γλώσσας και είναι συχνά αναπάντεχες, δεδομένου ότι το άτομο έχει άλλες γνωστικές ικανότητες και έχει λάβει σωστή διδασκαλία. Δευτερογενείς συνέπειες μπορεί να περιλαμβάνουν προβλήματα στην κατανόηση κειμένου και περιορισμένη αλληλεπίδραση με την ανάγνωση, που μπορεί να εμποδίσουν την ανάπτυξη λεξιλογίου και την απόκτηση γενικών γνώσεων. ([The International Dyslexia Association](#)⁴³, 2002)

Η **Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής/Υπερκινητικότητας - ΔΕΠΥ** (Attention deficit/hyperactivity disorder - ADHD) χαρακτηρίζεται από μια συνεχιζόμενη τάση για αδιαφορία ή/και υπερκινητικότητα-παρορμητικότητα που επηρεάζει την καθημερινή λειτουργία ή την ανάπτυξη του ατόμου. ([National Institute of Mental Health](#)⁴⁴)

Οι μαθησιακές δυσκολίες αφορούν «**διαταραχή** σε μία ή περισσότερες από τις βασικές ψυχολογικές διαδικασίες που εμπλέκονται στην **κατανόηση** ή στη **χρήση της γλώσσας**, προφορικής ή γραπτής. Αυτή η διαταραχή μπορεί να εκδηλωθεί με δυσκολίες στην ακρόαση, στη σκέψη, στην ομιλία, στην ανάγνωση, στη συγγραφή, στην ορθογραφία ή στους μαθηματικούς υπολογισμούς». Ο όρος αυτός δεν

περιλαμβάνει «ένα μαθησιακό πρόβλημα που είναι κυρίως αποτέλεσμα προβλημάτων όρασης, ακοής ή κινητικών αναπηριών, διαταραχών νοημοσύνης, συναισθηματικών διαταραχών ή κοινωνικών, πολιτιστικών ή οικονομικών μειονεκτημάτων». ([Individuals with Disabilities Education Act, IDEA](#)⁴⁵)

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι οι μαθησιακές δυσκολίες, η διαταραχή ελλειμματικής προσοχής ή η δυσλεξία δεν σχετίζονται με το επίπεδο νοημοσύνης και δεν προκαλούνται από προβλήματα όρασης, ελλείψεις στη διδασκαλία, από κοινωνικές συνθήκες ή από έλλειψη κινήτρων. Οι μαθησιακές δυσκολίες μπορεί να έχουν **γενετική αιτία** ή να προκύψουν από **τραυματισμούς ή ασθένειες**.

Σε αυτή την ενότητα, ο όρος «μαθησιακές δυσκολίες» αναφέρεται στη δυσλεξία, τη Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής/Υπερκινητικότητας -ΔΕΠΥ (ADD⁴⁶/ADHD) και άλλες παρόμοιες διαταραχές.

7.8.1 Προσωπικό της βιβλιοθήκης

- Όλο το προσωπικό χρειάζεται να **κατανοεί** τις μαθησιακές δυσκολίες, τον τρόπο που τις βιώνουν οι άνθρωποι και πώς να εξυπηρετούν άτομα με μαθησιακές δυσκολίες.
- Χρησιμοποιούμε **απλή γλώσσα** σε όλες τις μορφές επικοινωνίας: στον ιστότοπο, φυλλάδια, ενημερωτικά έντυπα, αλληλογραφία, σημειώσεις και κάθε άλλο κείμενο.
- Προωθούμε εκδηλώσεις, δραστηριότητες και υπηρεσίες σε προσβάσιμη μορφή ώστε να καλύπτονται οι συγκεκριμένες ανάγκες των ατόμων με μαθησιακές

δυσκολίες. **Αποφεύγουμε** παραγράφους με πολλές πληροφορίες. **Χρησιμοποιήστε** λίστες με κουκκίδες ή αρίθμηση για τη μετάδοση σημαντικών πληροφοριών, έτσι ώστε αυτές να είναι ευδιάκριτες και ευκολότερα κατανοητές.

- Παραμένουμε **υπομονετικοί**. Οι μαθησιακές δυσκολίες δεν είναι εμφανείς και μπορεί να απαιτηθεί περισσότερη υπομονή για να αναγνωρίσουμε τις συγκεκριμένες ανάγκες και τις υπηρεσίες που χρειάζονται.

7.8.2 Υλικό και μέσα βιβλιοθήκης

Ενδεικτικά:

- ευανάγνωστο και εκτυπωμένο υλικό, ειδικό για άτομα με δυσλεξία,
- ηχητικά βιβλία, ηλεκτρονικά βιβλία (e-books) και κόμικς,
- ομιλούντα βιβλία DAISY (Digital Access Information System) με πλήρες κείμενο και ήχο και
- απτικά βιβλία, παιχνίδια και χώροι δραστηριοτήτων για άτομα με ΔΕΠΥ.

7.8.3 Υποστηρικτική/προσαρμοσμένη τεχνολογία

Ενδεικτικά:

- βοηθητικές γραφίδες/γυαλιά,
- οπτικοακουστικός εξοπλισμός,
- προγράμματα υπολογιστών και εφαρμογές, όπως η απομαγνητοφώνηση (μεταγραφή ομιλίας σε κείμενο) και
- σύνθεση ομιλίας (με τη χρήση συνθετών ομιλίας).

7.8.4 Εξωστρέφεια

- **Συνεργαζόμαστε** με οργανώσεις για τις μαθησιακές δυσκολίες προκειμένου να εντοπίσουμε τις ανάγκες των ατόμων με μαθησιακές δυσκολίες και να επικοινωνήσουμε τις εκδηλώσεις μας σε αυτή την κοινότητα.
- **Επικοινωνούμε** με γραφεία εύρεσης εργασίας, σχολεία, υπηρεσίες υγείας, κοινοτικές υπηρεσίες, γραφεία προσβασιμότητας και οργανώσεις που μπορεί να εξυπηρετούν άτομα με μαθησιακές δυσκολίες.
- **Ρωτάμε** τακτικά τα άτομα με μαθησιακές δυσκολίες για τις ανάγκες τους όσον αφορά τις υπηρεσίες της βιβλιοθήκης.
- **Διοργανώνουμε** περιήγηση στη βιβλιοθήκη για άτομα με μαθησιακές δυσκολίες, δίνοντας έμφαση στη συλλογή και τις υπηρεσίες που έχουν σχεδιαστεί για να καλύψουν τις ανάγκες τους.

7.8.5 Προγράμματα, δραστηριότητες και υπηρεσίες

- **Παρέχουμε** έναν χώρο συνάντησης για άτομα με μαθησιακές δυσκολίες.
- **Διοργανώνουμε** μια ομάδα μελέτης για τις μαθησιακές δυσκολίες.
- **Προσκαλούμε** μέλη της κοινότητας σε διαλέξεις της βιβλιοθήκης για τις μαθησιακές δυσκολίες.
- **Προσκαλούμε** άτομα με μαθησιακές δυσκολίες να μοιραστούν τις προσωπικές τους εμπειρίες από το σχολείο, την εργασία και τη ζωή γενικότερα.
- **Προσκαλούμε** διασημότητες με μαθησιακές δυσκολίες να μιλήσουν για τις εμπειρίες τους.

- **Διοργανώνουμε** έναν καφέ με ελεύθερη πρόσβαση (drop-in), παρέχοντας υποστήριξη στη χρήση τεχνολογίας.
- **Ζητάμε** από άτομα με δυσλεξία να κάνουν μια περιήγηση στη βιβλιοθήκη και να εντοπίσουν περιοχές που μπορεί να αντιμετωπίσουν δυσκολία.
- **Διοργανώνουμε** μια λέσχη βιβλίου για άτομα με δυσλεξία αξιοποιώντας βιβλία εύκολα αναγνώσιμα.
- **Σχεδιάζουμε δραστηριότητες** για άτομα με ΔΕΠΥ. Προσφέρουμε αντικείμενα για παιδιά με ΔΕΠΥ ώστε να απασχολούνται κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας. Σχεδιάζουμε μικρής διάρκειας δραστηριότητες για να κρατάμε την προσοχή των παιδιών με ΔΕΠΥ.

Αναφορές

- International Dyslexia Association. «Definition of dyslexia.» 2002 <https://dyslexiaida.org/definition-of-dyslexia/>
- National Institute of Mental Health. «Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder.» 2022. <https://www.nimh.nih.gov/health/topics/attention-deficit-hyperactivity-disorder-adhd>
- Individuals with Disabilities Education Act. «What Are Learning Disabilities.» 1975. <https://ldaamerica.org/advocacy/lda-position-papers/what-are-learning-disabilities/>

Πηγές

- International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). «IFLA Guidelines for Library

Services to Persons with Dyslexia – Revised and extended.,» 2014.

<https://repository.ifla.org/handle/20.500.14598/498>⁴⁷

7.9 Άτομα με νόσο Αλτσχάιμερ και άνοια

Ορισμός της **Άνοιας**: Η άνοια είναι ένα σύνδρομο που χαρακτηρίζεται από επιδείνωση της μνήμης, της σκέψης, της συμπεριφοράς και της ικανότητας εκτέλεσης καθημερινών δραστηριοτήτων. Παρόλο που επηρεάζει κυρίως ηλικιωμένα άτομα, δεν αποτελεί φυσικό ακόλουθο της γήρανσης.

Η νόσος **Αλτσχάιμερ** είναι η πιο συχνή μορφή άνοιας και αντιστοιχεί στο 60-70% των περιπτώσεων. Η άνοια αποτελεί μία από τις βασικές αιτίες αναπηρίας και ανάγκης υποστήριξης για τους ηλικιωμένους παγκοσμίως. Έχει σωματικές, ψυχολογικές, κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις, όχι μόνο στα άτομα που τη βιώνουν αλλά και στις/στους φροντιστές τους, τις οικογένειές τους και την κοινωνία γενικότερα. ([WHO, 2021](#))

7.9.1 Προσωπικό της βιβλιοθήκης

Για την υποστήριξη των μελών της βιβλιοθήκης με άνοια, το προσωπικό της βιβλιοθήκης χρειάζεται να:

- **Μαθαίνει** από επαγγελματίες του χώρου και να συνεργάζεται μαζί τους. Η διεπιστημονική συνεργασία είναι απαραίτητη.
- **Δείχνει υπομονή** και να συνεργάζεται στενά με τα μέλη της οικογένειας και τις/τους φροντιστές.

- **Χαμογελά** και να είναι **φιλόξενο**, να ακούει προσεκτικά, να μιλάει αργά και καθαρά και να προσφέρει βοήθεια όταν το άτομο φαίνεται μπερδεμένο ή αναστατωμένο.

7.9.2 Υλικό και μέσα βιβλιοθήκης

Δημιουργούμε **Κουτιά μνήμης** (Memory boxes) ή **κιτ αναμνήσεων**. Τα κουτιά μπορούν να περιέχουν παιδικά παιχνίδια, μαγειρικά σκεύη, παλιά περιοδικά ή τοπικά αναμνηστικά. Λαμβάνουμε υπόψη ότι οι επισκέπτες και οι επισκέπτριες της βιβλιοθήκης μπορεί να προέρχονται από διαφορετικό πολιτισμικό περιβάλλον και να μιλούν διαφορετικές γλώσσες, επομένως βεβαιωνόμαστε ότι τα κιτ αντικατοπτρίζουν τις ζωές τους. Άλλες ιδέες περιλαμβάνουν:

- ευανάγνωστο υλικό,
- εικονογραφημένα βιβλία και βιβλία με φωτογραφίες,
- βιβλία σχεδιασμένα για ομαδική ανάγνωση,
- μουσική και βίντεο,
- ομιλούντα βιβλία και ηχητικά βιβλία και
- βιβλία που βοηθούν στην προσαρμογή στο τοπικό περιβάλλον.

7.9.3 Υποστηρικτική/προσαρμοσμένη τεχνολογία

Ενδεικτικά:

- Οι **οθόνες υποστηρικτικής τεχνολογίας**, όπως και οι υπόλοιπες οθόνες υπολογιστών, είναι συνήθως ορατές από άλλα άτομα και μπορούν να σχεδιαστούν ή να τοποθετηθούν έτσι ώστε να προστατεύεται η ιδιωτικότητα των ατόμων που τις χρησιμοποιούν κάθε φορά. Η τεχνολογία ανάγνωσης οθόνης και μεγέθυνσης

απαιτεί να ληφθούν υπόψη ο χώρος και ο σχεδιασμός της βιβλιοθήκης, έτσι ώστε να διασφαλίζεται η σωστή οπτική γωνία.

- Λογισμικό και εργαλεία **ενίσχυσης του αλφαριθμητισμού**, για την ανάπτυξη των ικανοτήτων ανάγνωσης και γραφής.
- Λογισμικό αναγνώρισης ομιλίας, το οποίο επιτρέπει στα άτομα να πλοηγούνται και να **παράγουν κείμενο χρησιμοποιώντας τη φωνή τους**.

7.9.4 Εξωστρέφεια

- **Συνεργαζόμαστε** με τοπικούς συλλόγους για το Αλτσχάιμερ και ζητάμε τη συμβουλή τους για τον καλύτερο τρόπο εξυπηρέτησης ατόμων με άνοια ή Αλτσχάιμερ. Ζητάμε να προτείνουν ενδιαφέροντα προγράμματα ή εκδηλώσεις.
- **Προτείνουμε** να οργανώσουμε προγράμματα σε γηροκομεία και μονάδες φροντίδας μνήμης.
- **Προσφέρουμε** συλλογές βιβλίων σε οίκους ευγηρίας ή τους **βοηθάμε να οργανώσουν** τη βιβλιοθήκη τους με συλλογές κατάλληλες για άτομα με άνοια ή Αλτσχάιμερ.

7.9.5 Προγράμματα, δραστηριότητες και υπηρεσίες

Μερικές προτάσεις είναι:

- Οι εκδηλώσεις να **οργανώνονται αποκλειστικά** για άτομα με άνοια και όχι για όλο το κοινό ταυτόχρονα. Η βιβλιοθήκη μπορεί να ανοίξει μια ώρα νωρίτερα για να εξυπηρετηθούν άτομα με άνοια ή Αλτσχάιμερ.

- Ιδανικά, η ομάδα συμμετεχόντων καλό είναι να **μην υπερβαίνει** τα οκτώ άτομα. Ιδανικό θα ήταν αν οι συμμετέχοντες βρίσκονται στο ίδιο στάδιο άνοιας.
- Εάν είναι δυνατόν, **αποφεύγουμε** να συμμετέχουν ταυτόχρονα άτομα που διαμένουν σε οίκους φροντίδας και άτομα που ζουν στα σπίτια τους.
- Πραγματοποιούμε την εκδήλωση κατά τη διάρκεια της ημέρας.
- **Οριοθετούμε χρονικά** την εκδήλωση ή το πρόγραμμα σε 30-40 λεπτά. Εκδηλώσεις μεγαλύτερες σε διάρκεια μπορεί να δυσκολέψουν τους συμμετέχοντες να διατηρήσουν την προσοχή τους.
- Επιλέγουμε έναν **ήσυχο και ήρεμο χώρο** στη βιβλιοθήκη. Οι ήχοι και οι ενοχλήσεις μπορεί να δυσκολέψουν τα άτομα με άνοια.
- **Δίνουμε αρκετό χρόνο** σε κάθε άτομο να συμμετάσχει και να είστε υπομονετικοί.
- **Διατηρούμε οπτική επαφή** και δίνουμε προσοχή στη γλώσσα του σώματος.
- Ενέργειες, όπως η προσφορά καφέ, ζεστών ροφημάτων και αναψυκτικών, μπορούν να προσδώσουν μία ιδιαίτερη **θετική ατμόσφαιρα** στην εκδήλωση.
- **Στέλνουμε την πρόσκληση** για την εκδήλωση απευθείας στο ίδιο το άτομο αν μένει στο σπίτι. Αν όχι, την αποστέλλουμε σε συγγενή ή σε υπάλληλο του οίκου φροντίδας. Στέλνουμε επίσης μία στον τοπικό σύλλογο για την άνοια.
- **Συνεργαζόμαστε** με οργανώσεις για την άνοια, το προσωπικό των ιδρυμάτων και άλλους ειδικούς, όπως θεραπευτές μουσικής ή τέχνης, για την οργάνωση εκδηλώσεων.

- Χρησιμοποιούμε **Κουτιά μνήμης** για διάφορα θέματα ως αφορμή για να ξεκινήσει μια συζήτηση. Διοργανώνουμε έναν καφέ με θέμα τις αναμνήσεις στη βιβλιοθήκη ή σε τοπική μονάδα φροντίδας.
- Διοργανώνουμε μια **λέσχη βιβλίου** για τα άτομα με άνοια, προσφέροντας βιβλία που είναι εύκολα στην ανάγνωση, εφημερίδες και συζητήσεις για τα νέα, προκειμένου να ενισχύσουμε την αλληλεπίδραση και την ενημέρωσή τους.
- Συνδεόμαστε με ή δημιουργούμε **πρεσβευτές ανάγνωσης** (reading ambassadors).
- Διοργανώνουμε **βιβλιοπαρουσιάσεις** από το προσωπικό της βιβλιοθήκης, κάτι που μπορεί να είναι μια ευχάριστη δραστηριότητα και να οδηγήσει σε συζήτηση μεταξύ του κοινού.

Αναφορές

- WHO (World Health Organization) «Dementia.» 2024.
<https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/dementia>
- Bragg, Melvyn. «Read to Care.» χωρίς χρονολογία.
<https://www.liverpool.ac.uk/media/livacuk/iphs/Read,to,Care,with,Melvyn,Bragg-1.pdf>

7.10 Άτομα που ζουν με θέματα ψυχικής υγείας

«**Μια ψυχική** ασθένεια είναι μια ιατρική κατάσταση που διαταράσσει τη σκέψη, τα συναισθήματα, τη διάθεση, την ικανότητα ενός ατόμου να σχετίζεται με άλλους και τη λειτουργία του στην καθημερινή ζωή.

Όπως ο σακχαρώδης διαβήτης αποτελεί διαταραχή του παγκρέατος, έτσι και οι ψυχικές ασθένειες είναι ιατρικές καταστάσεις που συχνά μειώνουν την ικανότητα αντιμετώπισης των συνηθισμένων απαιτήσεων της ζωής.

Σοβαρές ψυχικές ασθένειες περιλαμβάνουν τη μείζονα κατάθλιψη, τη σχιζοφρένεια, τη διπολική διαταραχή, την ιδεοψυχαναγκαστική διαταραχή (obsessive-compulsive disorder OCD), τη διαταραχή πανικού, τη διαταραχή μετατραυματικού στρες (posttraumatic stress disorder PTSD) και την οριακή (μεταιχμιακή) διαταραχή προσωπικότητας.» (National Alliance on Mental Illness, Iowa, 2024)

Ορισμένες επισκέπτριες και επισκέπτες βιβλιοθηκών που εμφανίζουν **σημάδια ψυχικής ασθένειας** (αν και όχι όλοι) μπορεί να επιδείξουν συμπεριφορά που προκαλεί σύγχυση και αναστάτωση και στους πιο έμπειρους επαγγελματίες της βιβλιοθήκης.

Αυτές οι συμπεριφορές μπορεί να περιλαμβάνουν το να περιπλανιούνται άστατα, να έχουν μια δυνατή και ζωηρή συνομιλία με τον εαυτό τους ή, στην περίπτωση ενός ατόμου με ιδεοψυχαναγκαστική διαταραχή (OCD), να ζητούν από το προσωπικό της βιβλιοθήκης να τους δανείζει τα βιβλία με συγκεκριμένο τρόπο.

Η ψυχική ασθένεια μπορεί να **επηρεάσει** τη διάθεση, την **ικανότητα αλληλεπίδρασης** με τους άλλους και τη **γενικότερη καθημερινή λειτουργικότητα** ενός ατόμου.

Είναι σημαντικό να **αποφεύγουμε τις γενικεύσεις** για τα άτομα με ψυχικές ασθένειες. Κάθε ασθένεια εκδηλώνεται με

διαφορετικό τρόπο και κάθε άτομο διαχειρίζεται τη δική του κατάσταση με μοναδικό τρόπο.

Οι αγχώδεις διαταραχές και οι διαταραχές διάθεσης, όπως η κατάθλιψη, οι διπολικές διαταραχές και η σχιζοφρένεια, είναι οι καταστάσεις που το προσωπικό της βιβλιοθήκης έχει μεγαλύτερη πιθανότητα να εντοπίσει.

7.10.1 Προσωπικό της βιβλιοθήκης

Γενικές προτροπές:

- να λαμβάνουμε εκπαίδευση σχετικά με την ψυχική υγεία και τις βέλτιστες πρακτικές για την αλληλεπίδραση με άτομα που αντιμετωπίζουν προκλήσεις ψυχικής υγείας·
- να **εκπαιδευόμαστε** προκειμένου να διαχειριζόμαστε ασυνήθιστες συνομιλίες και να λαμβάνουμε κατάλληλες και σχετικές αποφάσεις·
- να αντιμετωπίζουμε τα άτομα με προκλήσεις ψυχικής υγείας με τον ίδιο **σεβασμό** και προσοχή που δίνουμε σε όλα τα υπόλοιπα μέλη της βιβλιοθήκης·
- να είμαστε **ευγενικοί**· να χρησιμοποιούμε κατάλληλο και αντίστοιχο λεξιλόγιο σε κάθε συζήτηση, λαμβάνοντας υπόψη την εκπαίδευση και την άμεση αλληλεπίδραση με άτομα που αντιμετωπίζουν προκλήσεις ψυχικής υγείας. Εστιάζουμε στη συμπεριφορά και όχι στο άτομο·
- **αποφεύγουμε** να κάνουμε υποθέσεις με βάση τη συμπεριφορά ή την εμφάνιση. Για παράδειγμα, να θυμόμαστε ότι οι χρήστες της βιβλιοθήκης είναι εξίσου πιθανό να μιλούν στο τηλέφωνο όσο και να μιλούν με τον εαυτό τους·
- να **αναπτύσσει** η βιβλιοθήκη **πολιτικές και διαδικασίες** που βοηθούν το προσωπικό της στις

αλληλεπιδράσεις του με το κοινό της βιβλιοθήκης που αντιμετωπίζει προβλήματα ψυχικής υγείας·

- να θέτουμε και να εφαρμόζουμε πρότυπα κατάλληλης συμπεριφοράς·
- να **σεβόμαστε το απόρρητο** κάθε ατόμου που βρίσκεται στη βιβλιοθήκη —να έχετε έναν ιδιωτικό και ασφαλή χώρο για να συνομιλήσει, αν κρίνεται απαραίτητο·
- να **δίνουμε επαρκή χρόνο** για να ικανοποιηθούν οι ανάγκες των μελών της βιβλιοθήκης με δυσκολίες προσανατολισμού·
- να **ενημερωνόμαστε** για το ευρύ φάσμα συμπεριφορών που σχετίζονται με προκλήσεις ψυχικής υγείας·
- να **συμβάλλουμε** στην ανάπτυξη της ευαισθητοποίησης της κοινότητας για την ψυχική υγεία με εκθέσεις, προγράμματα, βιβλία και άλλο υλικό·
- να επιλέγουμε και να προτείνουμε τίτλους για θέματα ψυχικής υγείας με βάση τις ανάγκες και τα αιτήματα της κοινότητας·
- να **αποφεύγουμε** να μοιραζόμαστε περιστασιακές ιστορίες για να εκφράσουμε την κατανόησή μας· αυτό μπορεί να μεταφέρει λάθος μήνυμα και
- να κάνουμε τις συνήθεις συμπεριφορές να φαίνονται λιγότερο απειλητικές, **μαθαίνοντας περισσότερα** για το εύρος των προκλήσεων ψυχικής υγείας και παρέχοντας πληροφορίες για την ψυχική υγεία και τα συμπτώματα στην ιστοσελίδα της βιβλιοθήκης.

7.10.2 Αποτελεσματική επικοινωνία

Γενικές προτροπές:

- Να είμαστε **ευγενικοί**. Όσο είναι δυνατόν, παραμένουμε ήρεμοι και να χρησιμοποιούμε κατάλληλες φράσεις κατά τη συνομιλία·
- να αντιμετωπίζουμε όλα τα άτομα **ισότιμα** και να σεβόμαστε το **προσωπικό απόρρητο**·
- να **προτιμούμε φραστικά** να κάνουμε μία δήλωση, αντί για μία ερώτηση·
- να χρησιμοποιούμε σαφή και αποφασιστική **γλώσσα**, αλλά χωρίς να γινόμαστε επιθετικοί. Αποφεύγουμε τόνο της φωνής ή φράσεις που μπορεί να εκληφθούν ως επικριτικές, ηθικολογικές ή απαξιωτικές εκφράσεις. Προσπαθούμε να μην δείχνουμε θυμό, φόβο, αποδοκιμασία ή αποτροπιασμό·
- όσο το δυνατόν περισσότερο, **να αποφεύγουμε** να είμαστε διστακτικές και διστακτικοί ή αβέβαιες/αβέβαιοι για τον εαυτό μας και
- να θυμόμαστε να **αντιμετωπίζουμε την κατάσταση** και όχι το άτομο. Εστιάζουμε στη μη αποδεκτή συμπεριφορά και όχι στον ίδιο το άτομο. Αντί να λέμε, «Ενοχλείτε τους άλλους επισκέπτες της βιβλιοθήκης», μπορούμε να πούμε: «Η χρήση δυνατής φωνής και το χτύπημα βιβλίων είναι ανεπιθύμητες συμπεριφορές στη βιβλιοθήκη».

7.10.3 Συλλογές και υλικό της βιβλιοθήκης

- Τα άτομα με ψυχικές ασθένειες ενδιαφέρονται για τις ίδιες συλλογές και υλικό με τους υπόλοιπους χρήστες της βιβλιοθήκης. Η βιβλιοθήκη μπορεί να προμηθευτεί μια συλλογή που έχει θέμα την ψυχική υγεία, ώστε το προσωπικό να μπορεί να παραπέμπει άτομα που ενδέχεται να ζητήσουν βοήθεια.

7.10.4 Εξωστρέφεια

Προτρέπεται να:

- **Δημιουργούμε συνεργασίες** με οργανισμούς, επαγγελματίες και άτομα που υπερασπίζονται τα δικαιώματά τους, ώστε να αναγνωρίζουμε και να καλύπτουμε τις ανάγκες των ατόμων με ψυχικές ασθένειες. Συμπεριλαμβάνουμε στις ομάδες προσέγγισης και Συστεγασμένες Μονάδες Φροντίδας (group homes), κρατικά ιδρύματα, κλινικές ψυχικής υγείας και άλλες σχετικές δομές.
- **Εντοπίζουμε** διαθέσιμα υποστηρικτικά μέσα και υπηρεσίες για τα μέλη της κοινότητας με θέματα ψυχικής υγείας, ώστε να μπορούμε να παραπέμπουμε κατάλληλα.
- **Ζητάμε** από τοπικούς και εθνικούς οργανισμούς πληροφορίες για κοινοτικούς πόρους που μπορούν να υποστηρίξουν τα μέλη της κοινότητας με θέματα ψυχικής υγείας.

7.10.5 Προγράμματα, δραστηριότητες και υπηρεσίες

Ενδεικτικά:

- **Προσκαλούμε** ομιλητές στη βιβλιοθήκη που έχουν εξειδίκευση στην ψυχική υγεία.
- **Παρέχουμε** εκθέσεις, προγράμματα και υλικό σχετικά με την ψυχική υγεία.
- **Οργανώνουμε** δημόσιες συζητήσεις που σχετίζονται με την ψυχική υγεία.

- **Προσφέρουμε** χώρο συναντήσεων σε ομάδες που επικεντρώνονται στην ψυχική υγεία.

Βιβλιογραφία

- American Psychiatric Association (APA). «What is mental illness?» 2021.
<https://www.psychiatry.org/patients-families/what-is-mental-illness>
- National Alliance on Mental Illness (NAMI). Iowa (2024). «About mental illness.» <https://namiowa.org/about-mental-illness/>⁴⁸
- Reference and User Services Association (RUSA). (χωρίς χρονολογία). «Mental health issues.» Χωρίς χρονολογία. <https://www.ala.org/rusa/mental-health-issues>
- Network of the National Library of Medicine. «PNR Rendezvous: Serving mentally ill library users: A crash course on controlling clashes.» [video]. February 26, 2021.
<https://www.youtube.com/watch?v=9NOrkgjtWZQ>⁴⁹

Πηγές

- Martin, C. (χωρίς χρονολογία) NIH: National Library of Medicine. Network of the National Library of Medicine. «Caring for the mind: Providing mental health information at your library.» (Video) November 29, 2021. <https://www.nlm.gov/training/class/caring-mind-providing-mental-health-information-your-library-1>⁵⁰
- Underwood, E. Association of College and Research Libraries. «Mental health awareness: Resources for

everyone.» (ACRL): News, vol. 80, no. 10. 2019.

<https://crln.acrl.org/index.php/crlnews/article/view/24042/31759>

7.11 Άτομα με Γνωστικές Αναπηρίες ή Διαταραχή του Φάσματος του Αυτισμού

Η **διανοητική αναπηρία** είναι μια κατάσταση που χαρακτηρίζεται από σημαντικούς περιορισμούς στη διανοητική λειτουργία και στην προσαρμοστική συμπεριφορά, οι οποίοι εμφανίζονται πριν την ηλικία των είκοσι δύο ετών και συνεχίζονται καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής. Η διανοητική λειτουργία—η νοημοσύνη—αναφέρεται στις γενικές πνευματικές ικανότητες, όπως η μάθηση, η σκέψη και η επίλυση προβλημάτων.

Η **Διαταραχή του Φάσματος του Αυτισμού (ΔΑΦ)** είναι μια αναπτυξιακή αναπηρία που προκαλείται από αλλαγές στον εγκέφαλο. Ορισμένα άτομα με ΔΑΦ έχουν προσδιορισμένη αιτία, όπως μια γενετική διαταραχή. Άλλες αιτίες παραμένουν άγνωστες. Οι επιστήμονες θεωρούν ότι πολλοί παράγοντες του ΔΑΦ αλληλεπιδρούν μεταξύ τους, επηρεάζοντας τους πιο συνηθισμένους τρόπους με τους οποίους αναπτύσσονται οι άνθρωποι.

Τα άτομα με ΔΑΦ μπορεί να συμπεριφέρονται, να επικοινωνούν, να αλληλεπιδρούν και να μαθαίνουν με τρόπους διαφορετικούς από τους περισσότερους άλλους ανθρώπους. Συχνά, τίποτα σχετικά με την εμφάνισή τους δεν τους ξεχωρίζει από τους άλλους ανθρώπους. Οι ικανότητες των ατόμων με ΔΑΦ μπορεί να διαφέρουν σημαντικά. Για παράδειγμα, κάποια άτομα με ΔΑΦ μπορεί να έχουν ανεπτυγμένες δεξιότητες επικοινωνίας, ενώ άλλα μπορεί να

είναι χωρίς λεκτική επικοινωνία. Ορισμένα άτομα με ΔΑΦ μπορεί να χρειάζονται βοήθεια στην καθημερινή τους ζωή, ενώ άλλα μπορούν να εργάζονται και να ζουν με ελάχιστη ή καθόλου υποστήριξη. ([Centres for Disease Control⁵¹](#))

Η ενότητα του οδηγού αυτού αναφέρεται στην κάλυψη αναγκών ατόμων:

- με **διανοητική αναπηρία** και
- ατόμων με **αυτισμό** που έχουν **περιορισμένη λειτουργική ικανότητα**.

7.11.1 Προσωπικό βιβλιοθήκης

Γενικές προτροπές:

- Να είμαστε σε θέση να **επικοινωνούμε** αποτελεσματικά με άτομα με γνωστικές αναπηρίες, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες τους στην επικοινωνία.
- Να **επικοινωνούμε απευθείας** με το άμεσα ενδιαφερόμενο άτομο, εάν είναι δυνατόν, και όχι με τις/τους φροντιστές τους.
- Να παρέχουμε **ατομική υποστήριξη**, όπως ξεναγήσεις στη βιβλιοθήκη.
- Να είμαστε **ευέλικτοι** και να αποφεύγουμε την κριτική σε συμπεριφορές που τραβούν την προσοχή, και, εφόσον είναι αναγκαίο, να παρέχουμε έναν ιδιωτικό χώρο για ηρεμία.
- Εάν ένα μέλος της βιβλιοθήκης έχει **δυσκολίες μνήμης**, να καταγράφουμε ή να ηχογραφούμε ό,τι συζητείται, ώστε να μπορεί να το χρησιμοποιήσει αργότερα ως σημείο αναφοράς.

- Να παρέχουμε υποστηρικτική τεχνολογία **σύμφωνα με τις ανάγκες**.

7.11.2 Φυσικός χώρος βιβλιοθήκης

Γενικές προτροπές:

- Να παρέχουμε έναν **ήσυχο και αναπαυτικό χώρο** στη βιβλιοθήκη.
- Να παρέχουμε **σαφή σήμανση** (για παράδειγμα, τουαλέτα, χώρος με ησυχία, σιντριβάνι).
- Να **τροποποιήσουμε το χώρο** της βιβλιοθήκης:
 - για να είναι πιο άνετος και
 - για να ανταποκρίνεται στις αισθητηριακές ανάγκες των επισκεπτών και επισκεπτών της βιβλιοθήκης.

7.11.3 Υλικό και μέσα βιβλιοθήκης

Ενδεικτικά:

- Ευανάγνωστα μέσα και υλικά, διατηρώντας **την ισορροπία μεταξύ ευκολίας κατανόησης και περιεχομένου** για ενήλικες.
- Ταινίες, βίντεο και μουσική για την **ενεργοποίηση του ενδιαφέροντος** του κοινού.
- Υλικά για χειροτεχνία για **δημιουργική έκφραση**.

7.11.4 Τεχνολογία

Ενδεικτικά:

- λογισμικό μεταγραφής κειμένου σε ομιλία (**Text-to-speech software**),
- διαχειριστής κωδικών πρόσβασης (**Password manager**),

- διακόπτης για ενεργοποίηση/απενεργοποίηση υπότιτλων (**Toggle to turn captions on/off**) και
- Βιβλία **DAISY** ⁵²

7.11.5 Εξωστρέφεια

Γενικές προτροπές:

- Επικοινωνούμε με οργανισμούς που εκπροσωπούν άτομα με αναπτυξιακές αναπηρίες και τις/τους φροντιστές τους, **και ζητάμε καθοδήγηση** για το πώς να εξυπηρετούμε καλύτερα τα συγκεκριμένα άτομα.
- Επικοινωνούμε με δομές φιλοξενίας για άτομα με αναπτυξιακές αναπηρίες και τα **προσκαλούμε** στα προγράμματα της βιβλιοθήκης.
- **Προβάλλουμε** τις υπηρεσίες που προσφέρουμε σε αυτήν την ομάδα μέσω των επικοινωνιακών μας καναλιών.

7.11.6 Προγράμματα, δραστηριότητες και υπηρεσίες

Ιδέες:

- **Ώρες αφήγησης** με ευανάγνωστα βιβλία με περιεχόμενο για ενήλικες ή δραστηριότητες χειροτεχνίας,
- ευκαιρίες για **εθελοντική εργασία** στη βιβλιοθήκη και
- **ξεναγήσεις** στη βιβλιοθήκη για να βοηθήσουν τις επισκέπτριες και τους επισκέπτες να αισθάνονται άνετα στον χώρο.

Βιβλιογραφία

- American Psychiatric Association. «What is Intellectual Disability.» 2023. <https://www.psychiatry.org/patients->

families/intellectual-disability/what-is-intellectual-disability⁵³

- Centres for Disease Control and Prevention. «What is autism spectrum disorder?» (2022).
<https://www.cdc.gov/ncbddd/autism/facts.htm>⁵⁴
- Loftus, Y. «Is autism a cognitive disorder?» Autism Parenting Magazine. 23
- December 2021.
<https://www.autismparentingmagazine.com/autism-cognitive-disorder/>

Πηγές

- Nord, Leslie Lea. «Reaching Out: Library Service to the Developmentally Disabled.» Public Libraries Online, January 5, 2015.
<https://publiclibrariesonline.org/2015/01/reaching-out/>
- Dimensions: Autism Friendly Environments. «Autism Friendly Libraries: Tips for Library Staff and Volunteers». χωρίς χρονολογία.
<https://www.ascel.org.uk/sites/default/files/uploads/public/Dimensions%20autism%20friendly%20libraries%20top%20tips.pdf>⁵⁵

7.12 Άτομα που δεν μπορούν να έρθουν στη βιβλιοθήκη / κατ' οίκον παράδοση⁵⁶

Η αποστολή της βιβλιοθήκης είναι να παρέχει ποιοτικές υπηρεσίες σε όλα τα μέλη της κοινότητας. Αυτό περιλαμβάνει άτομα με αναπηρίες που είναι «**κατ' οίκον καθηλωμένα**» (homebound) και δεν μπορούν να επισκεφθούν τη βιβλιοθήκη μόνα τους.

Ο όρος «κατ' οίκον καθηλωμένο άτομο» ορίζεται ως η αδυναμία απομάκρυνσης από την κατοικία, είτε προσωρινά είτε μόνιμα, λόγω ασθένειας, ατυχήματος, αναπηρίας ή άλλων κινητικών δυσκολιών.

Η βιβλιοθήκη μπορεί να προσφέρει υπηρεσίες «κατ' οίκον παράδοσης» για άτομα που είναι κατ' οίκον καθηλωμένα, συμπεριλαμβανομένων όσων διαμένουν σε δομές φροντίδας. Εξατομικευμένες επισκέψεις στο σπίτι από βιβλιοθηκονόμους ή εθελοντές της βιβλιοθήκης μπορούν να φέρουν μια ποικιλία επιλογών και υπηρεσιών απευθείας στην κατοικία των ενδιαφερομένων.

Η κατ' οίκον παράδοση μπορεί να προσφέρεται σε μέλη της κοινότητας όλων των ηλικιών, από παιδιά έως ηλικιωμένους. Αυτή η υπηρεσία μπορεί να βοηθήσει οικογένειες με σοβαρά άρρωστα παιδιά να αξιοποιήσουν τις συλλογές της βιβλιοθήκης. Για παράδειγμα, μπορεί να είναι ο μοναδικός τρόπος για πρόσβαση σε παραμύθια και ιστορίες. Επιπλέον, η κατ' οίκον παράδοση μπορεί να υποστηρίξει άτομα που βρίσκονται σε κατάσταση απομόνωσης, επιτρέποντάς τους να χρησιμοποιήσουν τις υπηρεσίες της βιβλιοθήκης.

7.12.1 Προσωπικό της βιβλιοθήκης

Γενικές προτροπές:

- Ξεκινάμε με μια επίσκεψη στο σπίτι του ατόμου για να ανακαλύψουμε τα ενδιαφέροντά του, τα χόμπι του και τις προτιμήσεις του στη λογοτεχνία και τους συγγραφείς. **Αφιερώνουμε χρόνο** για να γνωρίσουμε το άτομο, ενώ, αν είναι απαραίτητο, συναντάμε και συγγενείς ή φροντιστές.

- Συχνά, το ίδιο προσωπικό της βιβλιοθήκης που παρέχει υπηρεσίες σε άτομα με αναπηρίες εντός του κτιρίου της βιβλιοθήκης προσφέρει επίσης υπηρεσίες κατ' οίκον παράδοσης και διαθέτει την **απαραίτητη γνώση και άνεση** για την παροχή αυτών των υπηρεσιών.
- Όλο το προσωπικό της βιβλιοθήκης καλό είναι να είναι **εξοικειωμένο** με αυτή την υπηρεσία και να αισθάνεται άνετα παρέχοντας πληροφορίες γι' αυτήν.
- Η υπηρεσία κατ' οίκον παράδοσης καλό είναι να διασφαλίζει ότι το επωφελούμενο κοινό θα **νιώθει ασφάλεια**, όπως και το προσωπικό της βιβλιοθήκης. Τα «κατ' οίκον καθηλωμένα» άτομα ενδέχεται να ανησυχούν για το ότι θα επιτρέψουν σε έναν άγνωστο να εισέλθει στο σπίτι τους, ενώ το προσωπικό μπορεί να αισθάνεται παρόμοια ανησυχία για την επίσκεψη σε ένα άγνωστο περιβάλλον.

7.12.2 Υπηρεσίες παράδοσης

Ενδεικτικά:

- Το υλικό μπορεί να **παραδοθεί** από το προσωπικό της βιβλιοθήκης ή από έναν εθελοντή που παραλαμβάνει το υλικό από τη βιβλιοθήκη.
- Μπορεί να είναι ευπρόσδεκτο κατά περίπτωση, εάν το υπεύθυνο άτομο για την παράδοση έχει τον χρόνο να **συζητήσει** για τα βιβλία.
- Εάν είναι δυνατόν, οι **περίοδοι δανεισμού** να είναι μεγαλύτερες από τη συνήθη περίοδο δανεισμού που προσφέρει η βιβλιοθήκη.

- Οργάνωση **τακτικών επικοινωνιών** με το «κατ' οίκον καθηλωμένο άτομο» για να προσδιορίσουμε ποιες συλλογές και ποιο υλικό χρειάζεται, καθώς και το κατάλληλο χρονικό διάστημα για την παροχή τους. Η υπηρεσία κατ' οίκον παράδοσης προτείνεται να προσφέρει όλο το διαθέσιμο υλικό της βιβλιοθήκης.

7.12.3 Δραστηριότητες, προγράμματα και υπηρεσίες

Μερικές ιδέες:

- Εάν η μετακίνηση αποτελεί δυσκολία, η βιβλιοθήκη μπορεί να προσφέρει βοήθεια για τη **διοργάνωση μεταφοράς** προς τη βιβλιοθήκη για τη συμμετοχή σε προγράμματα.
- Μια **διαδικτυακή λέσχη βιβλίων** μπορεί επίσης να είναι μια εξαιρετική επιλογή. Αυτό ίσως απαιτεί επιπλέον βοήθεια για τη χρήση του υπολογιστή και της σύνδεσης στο διαδίκτυο. Το προσωπικό της βιβλιοθήκης, συγγενείς, φροντιστές ή τοπικοί οργανισμοί και σύλλογοι ενδέχεται να μπορούν να βοηθήσουν.
- **Πρεσβευτές ανάγνωσης** που να διαβάζουν δυνατά το υλικό σε άτομα που είναι αναγκασμένα να μείνουν στο σπίτι. Η βιβλιοθήκη, μαζί με τους εθελοντές, μπορεί να προβεί στις διευθετήσεις.

7.12.4 Εξωστρέφεια

Επαφές για να προσεγγίσουμε πιθανά μέλη της κοινότητας για παράδοση στο σπίτι:

- συγγενείς και φροντιστές,

- προσωπικό φροντίδας στο σπίτι, νοσοκομεία, κέντρα υγείας, υπηρεσίες παράδοσης γευμάτων,
- οργανισμοί για διάφορες καταστάσεις υγείας,
- σύλλογοι ηλικιωμένων, οργανισμοί για ηλικιωμένα άτομα,
- εφημερίδες, τοπικό ραδιόφωνο,
- ιστοσελίδα δήμου, ιστοσελίδα της βιβλιοθήκης και άλλες σχετικές ιστοσελίδες και
- προσωπικό του δήμου που συνδέεται με άτομα που είναι κατ' οίκον καθηλωμένα.

7.12.5 Ψηφιακή ανάπτυξη και υποστηρικτική τεχνολογία

Προτείνεται η **αξιοποίηση νέων λύσεων** που προσφέρει η ψηφιακή ανάπτυξη (μέσω ψηφιακών εργαλείων και εφαρμοσμένων τεχνολογιών), καθώς και η υποστηρικτική τεχνολογία, ώστε οι επωφελούμενοι πολίτες και το προσωπικό της βιβλιοθήκης να μπορούν να επικοινωνούν. Μερικά παραδείγματα περιλαμβάνουν τις πλατφόρμες Zoom και Teams ή καλωδιακή τηλεόραση.

Πηγές

- ASGCLA (ALA) (χωρίς χρονολογία). «Ideas and models for offering programs,» An excerpt from «101 Ideas for Serving the Impaired Elderly,» an Association of Specialized, Government, and Cooperative, Library Agengies (ASGCLA) publication that is out of print. <http://www.ala.org/asgcla/resources/101ideasserving>⁵⁷

Παράρτημα Α: Γλωσσάρι

Αυτό το παράρτημα διαθέτει ορισμούς συχνά χρησιμοποιούμενων όρων σχετικά με την προσβασιμότητα. Διατίθεται ως ένα γρήγορο εργαλείο αναφοράς, χωρίς την πρόθεση της πλήρους κάλυψης σχετικών όρων. Η κάθε βιβλιοθήκη ανάλογα με τις ανάγκες της κοινότητας που υποστηρίζει μπορεί να προσθέσει και άλλους σχετικούς όρους.

Accessibility - Προσβασιμότητα: Η δέσμευση για να καταστούν προσβάσιμες οι πληροφορίες, οι πόροι, οι ιστότοποι, το φυσικό περιβάλλον, οι μεταφορές, η επικοινωνία και άλλες πτυχές της καθημερινής ζωής με την άρση των εμποδίων και την προσφορά ενός ευρέος φάσματος ευκαιριών και συνδέσεων.

Adaptive technology - Προσαρμοσμένη τεχνολογία: «Οι προσαρμοσμένες τεχνολογίες αναφέρονται σε ειδικές εκδόσεις υφιστάμενων τεχνολογιών ή εργαλείων, που συνήθως χρησιμοποιούνται από άτομα με αναπηρία, όπως περιορισμούς στην όραση, την ακοή και την κινητικότητα.» Παραδείγματα προσαρμοσμένης τεχνολογίας περιλαμβάνουν μεγεθυντικούς φακούς οθόνης και λογισμικό ανάγνωσης οθόνης. Με άλλα λόγια, η προσαρμοσμένη τεχνολογία λειτουργεί ως «προσθήκη» σε μια υπάρχουσα τεχνολογία που βοηθά τα άτομα με αναπηρία να έχουν πρόσβαση στην εν λόγω τεχνολογία ([Assistive Tech](#), 2015⁵⁸). Κατά συνέπεια, η **προσαρμοσμένη τεχνολογία** αποτελεί υποσύνολο της **υποστηρικτικής τεχνολογίας**. Αναφέρεται συχνά στην πρόσβαση στην ηλεκτρονική και πληροφοριακή τεχνολογία ([Dakota Center for Independent Living](#)⁵⁹, χωρίς χρονολογία).

Alternative text (alt text) - Εναλλακτικό κείμενο: «Alt text, μερικές φορές γνωστό ως «alt attributes» ή «alt descriptions», είναι κείμενο (σε HTML ή άλλο γραπτό, ηλεκτρονικό μορφότυπο) που χρησιμοποιείται για να μεταφέρει το περιεχόμενο ή τη λειτουργία της εικόνας σε λογισμικό ανάγνωσης οθόνης. Το κείμενο Alt χρησιμοποιείται επίσης στη θέση μιας εικόνας σε περίπτωση σπασμένων συνδέσμων εικόνων ή ανεπαρκούς εύρους ζώνης για τη φόρτωση εικόνων» ([Towson University](#)⁶⁰, χωρίς χρονολογία).

Alzheimer's disease - Νόσος Αλτσχάιμερ: Βλέπε [Άνοια \(Dementia\)](#)

Assistive technology - Υποστηρικτική τεχνολογία: Η υποστηρικτική τεχνολογία είναι ένας γενικός όρος που συχνά συγχέεται με την προσαρμοσμένης τεχνολογία. Ορίζεται ως «κάθε αντικείμενο, τμήμα εξοπλισμού, υπηρεσία ή σύστημα προϊόντων, συμπεριλαμβανομένου του λογισμικού, που χρησιμοποιείται για την αύξηση, διατήρηση, υποκατάσταση ή βελτίωση των λειτουργικών ικανοτήτων των ατόμων με αναπηρία ή για την ανακούφιση και αντιστάθμιση των βλαβών, των περιορισμών δραστηριότητας ή των περιορισμών συμμετοχής». ([Dakota Center for Independent Living](#), χωρίς χρονολογία).

Attention deficit/hyperactivity disorder (ADHD) - Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής/Υπερκινητικότητας (ΔΕΠΥ): Η ΔΕΠΥ είναι ένα συνεχιζόμενο μοτίβο απροσεξίας ή/και υπερκινητικότητας-παρορμητικότητας που παρεμβαίνει στη λειτουργικότητα ή την ανάπτυξη. ([National Institute of Mental Health](#)⁶¹ - USA)

Autism spectrum disorder (ASD) - Διαταραχή του φάσματος του αυτισμού (ΔΑΦ): Μια αναπτυξιακή αναπηρία που προκαλείται από διαφοροποιήσεις στην εγκεφαλική λειτουργία. Ορισμένα άτομα με ΔΑΦ έχουν μια γνωστή αιτία, όπως μια γενετική κατάσταση. Άλλες αιτίες δεν είναι ακόμη γνωστές. Οι επιστήμονες πιστεύουν ότι πολλαπλές αιτίες της ΔΑΦ δρουν από κοινού για να αλλάξουν τους πιο κοινούς τρόπους ανάπτυξης των ανθρώπων.

Braille - Κώδικας Μπράιγ: «Ο κώδικας Braille είναι ένα σύστημα από ανάγλυφες κουκίδες που μπορούν να διαβαστούν με τα δάχτυλα από τυφλούς ή άτομα με περιορισμένη όραση ο κώδικας Μπράιγ δεν είναι γλώσσα. Αντίθετα, είναι ένας κώδικας με τον οποίο πολλές γλώσσες - όπως τα αγγλικά, τα ισπανικά, τα αραβικά, τα κινέζικα και δεκάδες άλλες- μπορούν να γραφτούν και να διαβαστούν». ([AFB, American Foundation for the Blind](#)⁶² - USA)

Braille Display, Refreshable - Οθόνη Braille, ανανεώσιμη - εναλλακτικά αναφέρεται και ως τερματικό ή πινακίδα Braille: «Μια ανανεώσιμη οθόνη Braille είναι μια περιφερειακή συσκευή που επιτρέπει σε τυφλά ή άτομα με προβλήματα όρασης να αλληλεπιδρούν με έναν υπολογιστή. Μια πινακίδα Braille χρησιμοποιεί το κώδικα Braille που χρησιμοποιούν οι τυφλοί για να διαβάσουν. Οι υπερυψωμένες κουκκίδες σχηματίζουν δυναμικά το κείμενο στο οποίο ο αναγνώστης περνάει με το δάχτυλό του για να το διαβάσει» ([techopedia](#)⁶³, χωρίς χρονολογία).

Braille Ready Format (BRF) - Έτοιμος μορφότυπος Braille: «Το BRF είναι ένα ηλεκτρονικό αρχείο κειμένου που

έχει μεταγραφεί σε κώδικα Braille. Χρειάζεται εξειδικευμένο λογισμικό ή υλισμικό για να ανοιχτεί και να διαβαστεί» ([Bookshare](#)⁶⁴, χωρίς χρονολογία).

Captioning - Υποτιτλισμός: Γνωστός και ως κλειστός (close) υποτιτλισμός και υποτιτλισμός σε ζωντανό/πραγματικό χρόνο. Για τα άτομα που είναι κωφά ή βαρήκοα, η λεζάντα είναι ένα κείμενο στην οθόνη που παρέχει τις ακριβείς λέξεις που λέγονται δυνατά καθώς εκφωνούνται. Οι λεζάντες μπορεί να δημιουργούνται από υπολογιστή ή από άνθρωπο. Λόγω των κοινών και συχνών σφαλμάτων στη λεζάντα που παράγεται από υπολογιστή, συνιστάται η λεζάντα σε πραγματικό χρόνο, εφόσον είναι δυνατόν και οικονομικά εφικτό, ιδιαίτερα για προγράμματα που απευθύνονται ειδικά σε Κωφά ή βαρήκοα άτομα.

Cochlear implant (CI) - Κοχλιακό εμφύτευμα (CI): Το κοχλιακό εμφύτευμα είναι μια ηλεκτρονική συσκευή που εμφυτεύεται χειρουργικά και λειτουργεί διεγείροντας άμεσα τις λειτουργικές ακουστικές νευρικές ίνες στο εσωτερικό αυτί. Τα κοχλιακά εμφυτεύματα μετατρέπουν τα ηχητικά κύματα σε ηλεκτρικά ερεθίσματα και τα μεταδίδουν στο εσωτερικό αυτί, παρέχοντας σε άτομα με σοβαρή έως βαθιά απώλεια ακοής, τη δυνατότητα να ακούν ήχους και ενδεχομένως καλύτερη κατανόηση της ομιλίας χωρίς ανάγνωση των χειλιών. ([Hearing Loss Association of America](#)⁶⁵)

Cognitive disability - intellectual disability - Γνωστική αναπηρία/διανοητική αναπηρία: Οι γνωστικές αναπηρίες ή οι διανοητικές αναπηρίες ορίζονται ως δυσκολίες ή περιορισμοί όσον αφορά τη νοητική λειτουργία ή τις κοινωνικές δεξιότητες.

Communication Access Real-time Translation (CART) – Επικοινωνούμενη μετάφραση σε πραγματικό χρόνο: «Μια τεχνική υπηρεσία που μπορεί να παρασχεθεί επιτόπου ή εξ αποστάσεως. Οι υπηρεσίες CART παρέχουν την άμεση μεταγραφή προφορικού λόγου σε κείμενο με τη χρήση στοιχειοθετικής μηχανής, φορητού υπολογιστή και λογισμικού πραγματικού χρόνου. Το κείμενο που παράγεται από την υπηρεσία CART μπορεί να εμφανιστεί στην οθόνη του υπολογιστή ενός ατόμου, να προβληθεί σε οθόνη, να συνδυαστεί με μια παρουσίαση βίντεο για να εμφανιστεί ως υπότιτλος ή να διατεθεί με άλλο τρόπο χρησιμοποιώντας άλλα συστήματα μετάδοσης και προβολής.» ([Washington State Department of Social and Health Services](#)⁶⁶, χωρίς χρονολογία).

DAISY (Digital Access Information System): DAISY σημαίνει (D) Ψηφιακά (A) Προσβάσιμο (I) Πληροφοριακό (SY) σύστημα. Το πρότυπο DAISY/NISO είναι η προδιαγραφή του ψηφιακού ομιλούντος βιβλίου για τη δημιουργία προσβάσιμου ψηφιακού περιεχομένου για άτομα με δυσκολίες ανάγνωσης, όπως δυσλεξία, τύφλωση, χαμηλή όραση και άλλους τύπους εντυποαναπηρίας. Πρόκειται για ένα πρότυπο πολυμέσων που υποστηρίζει την παραδοσιακή παρουσίαση εικόνων και κειμένου, ήχου, πλοήγησης στο περιεχόμενο και κινούμενης εικόνας. Έχει αναπτυχθεί και συντηρείται από το [DAISY Consortium](#)⁶⁷, έναν διεθνή μη κερδοσκοπικό οργανισμό μελών που ιδρύθηκε το 1996. Τρία είδη βιβλίων DAISY είναι ευρέως διαδεδομένα παγκοσμίως: τα ηχητικά βιβλία με δυνατότητα πλοήγησης, τα βιβλία με μόνο κείμενο και τα ηχητικά βιβλία πλήρους κειμένου (full-text audiobooks).

Deaf - Κωφοί: Οι Κωφοί αναφέρονται σε άτομα που συνήθως δεν μπορούν να αξιοποιήσουν την εναπομένουςά τους ακοή και χρησιμοποιούν τη νοηματική γλώσσα ως κύριο τρόπο επικοινωνίας. Αυτή η ομάδα ανθρώπων είναι πολιτισμικά Κωφοί και χρησιμοποιεί το κεφαλαίο «Κ» όταν γράφει τον όρο. Ωστόσο, οι άνθρωποι που είναι ακουσολογικά κωφοί (χρησιμοποιώντας το μικρό «κ») χρησιμοποιούν την υπολειμματική τους ακοή με χειλεανάγνωση, με ενισχυτικές τεχνολογίες, ακουστικά βαρηκοΐας ή κοχλιακά εμφυτεύματα και άλλες τεχνολογίες υποβοήθησης της ακοής. Ο όρος κωφός θα πρέπει πάντα να χρησιμοποιείται ως προσδιορισμός - για παράδειγμα, άνθρωποι που είναι Κωφοί, άνθρωποι που είναι κωφοί και κωφοί άνθρωποι. ([Hearing Loss Association of America](#))

Deafblindness - Τυφλοκώφωση: «Τυφλοκώφωση είναι μια συνδυασμένη βλάβη της όρασης και της ακοής τέτοιας σοβαρότητας που είναι δύσκολο για τις εξασθενημένες αισθήσεις να αντισταθμίσουν η μία την άλλη. Δύο αισθητηριακές βλάβες πολλαπλασιάζουν και εντείνουν τον αντίκτυπο η μία της άλλης, δημιουργώντας μια σοβαρή αναπηρία, η οποία είναι μοναδική από την κάθε μία ξεχωριστή αναπηρία» ([World Federation of Deafblind](#)⁶⁸)

Dementia - Άνοια: Ένα σύνδρομο κατά το οποίο παρατηρείται εξασθένηση της μνήμης, της σκέψης, της συμπεριφοράς και της ικανότητας εκτέλεσης καθημερινών δραστηριοτήτων. Αν και η άνοια επηρεάζει τους ηλικιωμένους, δεν αποτελεί φυσιολογικό μέρος της γήρανσης. Η νόσος Αλτσχάιμερ είναι η πιο κοινή μορφή άνοιας και μπορεί να ευθύνεται για το 60-70% των περιπτώσεων.

Dyslexia - Δυσλεξία: «Η δυσλεξία είναι μια ειδική μαθησιακή δυσκολία που έχει νευροβιολογική προέλευση.

Χαρακτηρίζεται από δυσκολίες στην ακριβή ή/και ευχερή αναγνώριση λέξεων και από ανεπαρκείς ικανότητες ορθογραφίας και αποκωδικοποίησης» ([The International Dyslexia Association](#)⁶⁹, 2002).

Easy-to-read materials/texts - Ευανάγνωστα

υλικά/κείμενα: Τα ευανάγνωστα υλικά είναι μια μορφή προσβάσιμων πληροφοριών. Βοηθούν να διασφαλιστεί ότι οι γραπτές και ψηφιακές πληροφορίες είναι πιο απλές στην κατανόηση και πιο προσιτές στα άτομα με μαθησιακές δυσκολίες. Είναι γραμμένα με καθημερινές απλές λέξεις, μεγαλύτερα γράμματα και σύντομες προτάσεις. Σε κάθε σελίδα υπάρχουν γραμμές κειμένου (lines of text), ενώ συχνά το κείμενο συνοδεύεται από επεξηγηματικές εικόνες. Το ευανάγνωστο περιεχόμενο περιλαμβάνει απλές και ξεκάθαρες ενέργειες και απλούστερες λέξεις που όμως είναι κατάλληλες ηλικιακά για ενήλικες.

Τα ευανάγνωστα κείμενα προσαρμόζονται για ομάδες-στόχους που έχουν ειδικές δυσκολίες ανάγνωσης, για παράδειγμα, λόγω διανοητικής ή νευροψυχιατρικής αναπηρίας ή λόγω άνοιας. Τα ευανάγνωστα κείμενα μπορούν επίσης να απευθύνονται σε νέους αναγνώστες ή σε αναγνώστες που είναι νέοι στη γλώσσα του κειμένου.

EPUB: Η προδιαγραφή EPUB είναι ένα πρότυπο μορφής διανομής και ανταλλαγής για ψηφιακές εκδόσεις και έγγραφα. Το EPUB ορίζει ένα μέσο αναπαράστασης, συσκευασίας και κωδικοποίησης δομημένου και σημασιολογικά εμπλουτισμένου περιεχομένου του Παγκόσμιου Ιστού -

συμπεριλαμβανομένων HTML5, CSS, SVG, εικόνων και άλλων πόρων - για διανομή σε μορφή ενός αρχείου. Οι δημοσιεύσεις EPUB μπορούν να μεταφορτωθούν και να διαβαστούν με τη χρήση smartphones, tablets, ηλεκτρονικών αναγνωστών και υπολογιστών.

Graphic novels - Γραφιστικά μυθιστορήματα (κόμικς): Τα κόμικς είναι ολοκληρωμένες ιστορίες, που αφηγούνται μέσω συνδυασμού κειμένων και εικαστικών σε ένα πλήρες αφηγηματικό τόξο (αρχή, μέση και τέλος), που εκτείνονται σε πολλά είδη και είναι σχεδιασμένα για ένα ευρύ κοινό αναγνωστών διευρυμένου ηλικιακού εύρους.

Hard of hearing - Βαρηκοΐα: Είναι ένας περιγραφικός όρος που χρησιμοποιείται για τη διάκριση μεταξύ ατόμων με απώλεια ακοής, για παράδειγμα, κωφών και βαρήκων. Οι άνθρωποι συχνά χρησιμοποιούν τον όρο βαρήκοι για να περιγράψουν τον εαυτό τους, ανεξάρτητα από το ακουολογικό επίπεδο της απώλειας ακοής. Συνήθως, οι άνθρωποι που χρησιμοποιούν υπολειμματική ακοή, ενίσχυση ή τεχνολογία υποβοήθησης της ακοής και δεν χρησιμοποιούν τη νοηματική γλώσσα ως κύριο τρόπο επικοινωνίας θεωρούν τους εαυτούς τους βαρήκοους και όχι κωφούς. ([Hearing Loss Association of America](#))

Hearing loop - Βρόγχος ακοής: Οι βρόγχοι ακοής παρέχουν ένα μαγνητικό ασύρματο σήμα που μπορεί να λάβει ένα ακουστικό βαρηκοΐας.

Homebound - Κατ' οίκον καθηλωμένο άτομο: Περιορισμός ενός ατόμου στην κατοικία, είτε προσωρινά είτε μόνιμα, λόγω ασθένειας, ατυχήματος, αναπηρίας ή άλλων προβλημάτων κινητικότητας.

Identity-first language - Γλώσσα με έμφαση στην

ταυτότητα: Γλώσσα στην οποία η έμφαση δίνεται στην αναπηρία - για παράδειγμα, άτομο με αναπηρία, κωφό άτομο, τυφλό άτομο. Ορισμένες ομάδες προτιμούν αυτή την προσέγγιση. Είναι πάντα καλύτερο η εξυπηρέτηση να αναπτύσσεται με βάση τον αυτοπροσδιορισμό του επωφελούμενου κοινού. (βλέπε, [person-first language / γλώσσα με έμφαση στο άτομο](#))

Inclusion (in classrooms) - Ένταξη (στις τάξεις):

Στις τάξεις χωρίς αποκλεισμούς, τα παιδιά με αναπηρία περιλαμβάνονται στις γενικές τάξεις και απομακρύνονται προσωρινά μόνο εάν δεν υπάρχει η απαραίτητη στέγαση. Στα παιδιά παρέχεται υποστηρικτική τεχνολογία και εκπαιδευμένο προσωπικό για τη διασφάλιση της ισότητας.

Learning disabilities - Μαθησιακές δυσκολίες:

«Διαταραχή σε μία ή περισσότερες από τις βασικές ψυχολογικές διεργασίες που σχετίζονται με την κατανόηση ή τη χρήση της γλώσσας, προφορικού ή γραπτού λόγου, η οποία διαταραχή μπορεί να εκδηλώνεται με την ατελή ικανότητα να ακούς, να σκέφτεσαι, να μιλάς, να διαβάζεις, να γράφεις, να συλλαβίζεις ή να κάνεις μαθηματικούς υπολογισμούς». Ο όρος αυτός δεν περιλαμβάνει «μαθησιακό πρόβλημα που είναι κυρίως αποτέλεσμα οπτικής, ακουστικής ή κινητικής αναπηρίας, διανοητικής αναπηρίας, συναισθηματικής διαταραχής ή περιβαλλοντικής, πολιτιστικής ή οικονομικής μειονεξίας».

Mainstreaming (in schools) - Ενσωμάτωση (στα σχολεία):

Ενσωμάτωση σημαίνει ότι τα παιδιά με αναπηρίες βρίσκονται κυρίως σε ξεχωριστά μαθησιακά περιβάλλοντα (που μερικές φορές ονομάζονται «τάξεις ειδικής αγωγής»), αλλά

περιλαμβάνονται στις γενικές τάξεις για συγκεκριμένα μαθήματα. Εάν χρειάζεται και είναι δυνατόν, τα συνοδεύει ένα άτομο υποστήριξης.

Marrakesh Treaty - Συνθήκη του Μαρακές: «Η Συνθήκη του Μαρακές, η οποία είναι υπό τη διοικητική εποπτεία του WIPO, διευκολύνει την παραγωγή και τη διεθνή μεταφορά ειδικά προσαρμοσμένων βιβλίων για άτομα με τύφλωση ή προβλήματα όρασης. Αυτό το επιτυγχάνει με τη θέσπιση μιας σειράς περιορισμών και εξαιρέσεων από την παραδοσιακή νομοθεσία περί πνευματικής ιδιοκτησίας». ([WIPO](#), χωρίς χρονολογία).

Mental health issues - Θέματα ψυχικής υγείας: «Τα νοσήματα ψυχικής υγείας είναι καταστάσεις υγείας που περιλαμβάνουν αλλαγές στο συναίσθημα, τη σκέψη ή τη συμπεριφορά (ή συνδυασμό αυτών). Οι ψυχικές ασθένειες συνδέονται με άγχος και/ή προβλήματα λειτουργικότητας σε κοινωνικές, εργασιακές ή οικογενειακές δραστηριότητες.» ([American Psychiatric Association](#)⁷⁰, χωρίς χρονολογία).

Online accessibility - Διαδικτυακή προσβασιμότητα: «Η διαδικτυακή προσβασιμότητα αναφέρεται στην ικανότητα των ατόμων να έχουν πρόσβαση με άλλο τρόπο στο περιεχόμενο του Διαδικτύου, ανεξάρτητα από τις φυσικές δυσκολίες (όπως οπτικές ή κινητικές) που μπορεί να τα εμποδίζουν να έχουν πρόσβαση σε αυτό.» ([Kennesaw State University](#)⁷¹, χωρίς χρονολογία).

Optical Character Recognition (OCR) - Οπτική αναγνώριση χαρακτήρων: OCR είναι μια τεχνική αναγνώρισης εικόνας κατά την οποία οι υπολογιστές

αναγνωρίζουν χειρόγραφους ή μηχανογραφημένους χαρακτήρες ([ScienceDirect](#)⁷², 2019).

Person-first language - Γλώσσα με έμφαση στο άτομο:

Γλώσσα στην οποία η έμφαση δίνεται στο άτομο και όχι στην αναπηρία. Για παράδειγμα, «άτομο με αναπηρία» αντί για «ανάπηρο άτομο». Ορισμένες ομάδες προτιμούν αυτή την προσέγγιση. Είναι πάντα καλύτερο η εξυπηρέτηση να αναπτύσσεται με βάση τον αυτοπροσδιορισμό του επωφελούμενου κοινού. (Βλέπε [Identity-first language / Γλώσσα με έμφαση στην ιδιότητα](#))

Personal Librarian - Η Προσωπική / Ο Προσωπικός

βιβλιοθηκονόμος: είναι μια συγκεκριμένη υπηρεσία που μπορεί να παρέχει η βιβλιοθήκη, διευκολύνοντας τα μέλη της κοινότητας να χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες της. Πρόκειται για βιβλιοθηκονόμους με επιπλέον προσόντα που σχετίζονται με τη δυσλεξία ή άλλες αναπηρίες ([IFLA](#), 2015⁷³).

Print disability - Εντυποαναπηρία: «Η εντυποαναπηρία

είναι μια μαθησιακή, σωματική ή οπτική κατάσταση που εμποδίζει ένα άτομο να διαβάσει συμβατικά έντυπα τεκμήρια» ([Centre for Equitable Library Access](#)⁷⁴, χωρίς χρονολογία).

Screen magnifier - Μεγεθυντικός φακός οθόνης: Μεγεθύνει τις εικόνες, το κείμενο και άλλα στοιχεία στην οθόνη.

Screen reader - Πρόγραμμα ανάγνωσης οθόνης:

Υποστηρικτική τεχνολογία που μετατρέπει το κείμενο και άλλα στοιχεία που εμφανίζονται στην οθόνη σε ομιλία ή σε κώδικα Braille.

SEN (Special Educational Needs) - Ειδικές Εκπαιδευτικές

Ανάγκες: «Οι ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, που συχνά

αναφέρονται ως 'SEN' ή 'SEND' (Special educational needs and disabilities / Ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και αναπηρίες), είναι ένας όρος που χρησιμοποιείται για να περιγράψει μαθησιακές δυσκολίες ή αναπηρίες που δυσκολεύουν ένα παιδί να μαθαίνει σε σύγκριση με παιδιά της ίδιας ηλικίας. Ορισμένα παιδιά μπορεί να έχουν SEND λόγω ιατρικής πάθησης ή αναπηρίας- άλλα παιδιά μπορεί να έχουν SEND χωρίς διάγνωση ή αναπηρία» ([KIDS](#)⁷⁵, χωρίς χρονολογία). Λόγω της αυξανόμενης δυσαρέσκειας για τον όρο «ειδικές ανάγκες», προτείνεται η χρήση του όρου «παιδιά με αναπηρία» όταν γίνεται αναφορά συγκεκριμένα για παιδιά, αντί για SEN ή SEND.

Special needs - Ειδικές ανάγκες: Ένας όρος που χρησιμοποιείται για να περιγράψει τις πληροφορίες και τους πόρους που χρειάζονται τα άτομα με αναπηρία. Αυτός ο όρος προτιμάται από ορισμένους και απορρίπτεται από άλλους, οπότε συνιστάται να υπερισχύει ο δόκιμος όρος από την ίδια την κοινότητα που εξυπηρετείται.

Speech synthesizer - Συνθέτης ομιλίας: «είναι μια κατηγορία λογισμικού ή ηλεκτρονικού εξοπλισμού (hardware) που μετατρέπει κείμενο σε τεχνητή ομιλία.» ([University of Kansas, Department of Special Education](#)⁷⁶, χωρίς χρονολογία).

Total blindness - Ολική τύφλωση: Η ολική τύφλωση είναι η πλήρης έλλειψη αντίληψης του φωτός και της μορφής και καταγράφεται ως «NLP», συντομογραφία του «no light perception» / καμιά αντίληψη φωτός» ([American Foundation for the Blind](#)⁷⁷, χωρίς χρονολογία).

United Nations Sustainability Goals - Στόχοι

βιωσιμότητας των Ηνωμένων Εθνών: «Η Ατζέντα 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, που υιοθετήθηκε από όλα τα κράτη μέλη των Ηνωμένων Εθνών το 2015, παρέχει ένα κοινό σχέδιο για την ειρήνη και την ευημερία των ανθρώπων και του πλανήτη, τώρα και στο μέλλον. Στο επίκεντρό της βρίσκονται οι 17 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης (Sustainable Development Goals - SDGs), οι οποίοι αποτελούν επείγουσα έκκληση για δράση από όλες τις χώρες - αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες - σε μια παγκόσμια εταιρική σχέση.»

<https://sdgs.un.org/goals>

Universal design (UD) - Καθολικός σχεδιασμός⁷⁸: Ο

σχεδιασμός των προϊόντων και των περιβαλλόντων ώστε να μπορούν να χρησιμοποιηθούν από όλους τους ανθρώπους, στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό, χωρίς να απαιτούν προσαρμογή ή εξειδικευμένο σχεδιασμό. Ένα παράδειγμα Καθολικού σχεδιασμού είναι μια ράμπα στη θέση των σκαλοπατιών.

Visual impairment - low vision - Οπτική αναπηρία /

χαμηλή όραση: Είναι η μείωση της όρασης που δεν μπορεί να διορθωθεί με τα συνήθη γυαλιά ή τους φακούς επαφής και μειώνει την ικανότητα ενός ατόμου να εκτελεί συγκεκριμένες ή όλες τις εργασίες. Περιλαμβάνει: (1) την αδυναμία να βλέπει κανείς εικόνες καθαρά και ευδιάκριτα, (2) την απώλεια οπτικού πεδίου, (3) την αδυναμία αντίχνευσης μικρών αλλαγών στη φωτεινότητα, (4) την αχρωματοψία και (5) την ευαισθησία στο φως.

WAVE (Web Accessibility Evaluation Tool - Εργαλείο

αξιολόγησης της προσβασιμότητας Παγκόσμιου Ιστού):

«Το WAVE[®] είναι μια σουίτα εργαλείων αξιολόγησης που βοηθά τους συγγραφείς να κάνουν το διαδικτυακό τους περιεχόμενο πιο προσβάσιμο στα άτομα με αναπηρίες» ([WAVE](#)⁷⁹, χωρίς χρονολογία).

The Web Accessibility Initiative - WAI - Η Πρωτοβουλία για την Προσβασιμότητα στον Παγκόσμιο Ιστό:

Αναπτύσσει οδηγίες προσβασιμότητας για τον Παγκόσμιο Ιστό, τεχνικές προδιαγραφές και εκπαιδευτικούς πόρους για να βοηθήσει να γίνει ο Παγκόσμιος Ιστός προσβάσιμος στα άτομα με αναπηρίες.

Web Content Accessibility Guidelines (WCAG 2) - Κατευθυντήριες γραμμές προσβασιμότητας περιεχομένου Παγκόσμιου Ιστού:

έχει αναπτυχθεί μέσω του World Wide Web Consortium (W3C) σε συνεργασία με άτομα και οργανισμούς σε όλο τον κόσμο για την παροχή ενός ενιαίου κοινού προτύπου για την προσβασιμότητα του περιεχομένου του διαδικτύου που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των ατόμων, των οργανισμών και των κυβερνήσεων διεθνώς, <https://www.w3.org/WAI/standards-guidelines/wcag/>.

WIPO (World Intellectual Property Organization -

Παγκόσμιος Οργανισμός Διανοητικής Ιδιοκτησίας): «Ο

WIPO είναι το παγκόσμιο φόρουμ για τις υπηρεσίες, την πολιτική, την πληροφόρηση και τη συνεργασία στον τομέα της πνευματικής ιδιοκτησίας. Είναι ένας αυτοχρηματοδοτούμενος οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών, με 193 κράτη μέλη» ([WIPO](#)⁸⁰, χωρίς χρονολογία).

Παράρτημα Β: Ευχαριστίες

Σύμφωνα με τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, οι βιβλιοθήκες, ως δημόσιοι φορείς, υποχρεούνται να εφαρμόζουν την προσβασιμότητα και τη συμπεριληπτικότητα. Αυτό αποτελεί πρόκληση, αλλά και ευκαιρία. Η πρόσβαση στην πληροφόρηση, τη γνώση και την ανάγνωση λογοτεχνίας, μη μυθοπλασίας, ιστοριών και ποίησης επιτρέπει και υποστηρίζει τα άτομα με αναπηρία να ζουν ανεξάρτητα και να συμμετέχουν πλήρως και ισότιμα στην κοινωνία. Ενισχύει το ρόλο των βιβλιοθηκών ως κρίσιμων φορέων για την προώθηση της συμπερίληψης και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Οι παρούσες συστάσεις αποτελούν αναθεώρηση της «[Access to Libraries for Persons with Disabilities Checklist](#)» του 2005. Αναπτύχθηκαν από μια διεθνή ομάδα εργασίας και εμπειρογνώμονες υπό την ευθύνη του **Equitable and Accessible Library Services Section (EALS)** σε συνεργασία με τις **βιβλιοθήκες που υποστηρίζουν άτομα με εντυποαναπηρία**.

Τα μέλη της ομάδας εργασίας

- Misako Nomura (Assistive Technology Development Organization, Japan)
- Heidi Carlsson Asplund (Βιβλιοθηκονόμος, Sweden)
- Nancy Bolt (Nancy Bolt & Associates, USA)
- Editors: Julie Ann Winkelstein (University of Tennessee, USA), Nancy Bolt (Nancy Bolt & Associates, Denver, Colorado, USA)

Συνεργάτες

- Anne Sieberns (German Institute for Human Rights, German)
- Dalia Balcytyté (Lithuanian Library for the Blind, Lithuania)
- Dolores Carungui (National Library of the Philippines, Philippines)
- Man Yi Helen Chan (University of Hong Kong, Hong Kong)
- Maela Rakocevic Uvodic (The City Library of Zagreb, Croatia)
- Ingrid Kallstrom (Swedish Agency for Accessible Media, Sweden)
- Saskia Boets (Luisterpunt Bibliotheek, Belgium)
- Katrin Strindevall (University of Gothenburg, Sweden)
- Knut Michael Nygaard (University of South-Eastern, Norway)
- Jessica Barowitz (University of North Texas, USA)

Σημειώσεις μεταφραστικής ομάδας

1 <https://amelib.seab.gr/archive/item/34639>

2 <https://www.heal-link.gr/>

3 <https://amelib.seab.gr/archive/item/34639>

4 <https://repository.ifla.org/handle/20.500.14598/238>

5

<https://www.un.org/disabilities/documents/convention/convopt>

[prot-e.pdf](#). Πρόσβαση σε μετάφραση και στην ελληνική γλώσσα μέσω της ιστοσελίδας

<https://social.desa.un.org/issues/disability/crpd/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities-crpd>

6 <https://sdgs.un.org/2030agenda>

7 <https://www.ifla.org/units/eals/>

8 <https://repository.ifla.org/rest/api/core/bitstreams/b61e569f-5a90-4a9e-9ceb-de4daef93147/content>

9 <https://www.ifla.Org/g/eals/projects/>

10 <https://www.unesco.org/en/wsis>

11

<https://social.desa.un.org/issues/disability/crpd/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities-crpd>

12 <https://hdl.handle.net/11213/6>

13 <https://www.britannica.com/biography/Ronald-L-Mace>

14 Στο πρωτότυπο ο υπερσύνδεσμος

https://doit.uw.edu/sites/default/files/atoms/files/UD_Instruction_06_15_20.pdf είναι μη λειτουργικός και αντικαταστάθηκε από τη μεταφραστική ομάδα.

15 Ο υπερσύνδεσμος δεν είναι λειτουργικός.

16 Ο υπερσύνδεσμος δεν είναι λειτουργικός.

17 Ο υπερσύνδεσμος δεν είναι λειτουργικός.

18 <https://www.congress.gov/bill/100th-congress/senate-bill/2561>

19 Μετάφραση στην ελληνική γλώσσα της Συνθήκης του Μαρακές στην ιστοσελίδα: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legissum:4333347>.

20 <https://www.wipo.int/en/web/marrakesh-treaty>. Η Συνθήκη του Μαρακές υπογράφηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ελλάδα το 2014:

https://www.wipo.int/wipolex/en/treaties/ShowResults?lang=en&treaty_id=843

21 <https://www.ifla.org/news/ifla-publication-navigating-copyright-for-libraries/>

22

https://www.eifl.net/system/files/resources/201808/getting_started_marrakesh_en.pdf

23 Για την Ελλάδα είναι ο [Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας](https://opi.gr/) (<https://opi.gr/>)

24 Στο πρωτότυπο ο υπερσύνδεσμος

<https://repository.ifla.org/bitstream/123456789/2026/1/ifla-181.pdf> είναι μη λειτουργικός και αντικαταστάθηκε από τη μεταφραστική ομάδα.

25 Στο πρωτότυπο ο υπερσύνδεσμος

https://www.eifl.net/system/files/resources/201808/getting_started_marra_kesh_en.pdf είναι μη λειτουργικός και αντικαταστάθηκε από τη μεταφραστική ομάδα.

26 <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>

27 Ο υπερσύνδεσμος στο πρωτότυπο κείμενο

<https://hbr.org/2017/12/the-case-for-improving-work-for->

[people-with-disabilities-goes-way-beyond-compliance](#) είναι μη λειτουργικός και αντικαταστάθηκε από τη μεταφραστική ομάδα.

28 Η Ομάδα Προσβασιμότητας του ΣΕΑΒ έχει αναπτύξει αντίστοιχους οδηγούς ελεύθερα διαθέσιμους (open access): [Σειρά εγχειριδίων: Πρωτογενής παραγωγή φιλικού περιεχομένου για όλους](#) (<https://amelib.seab.gr/archive/item/38558>).

29 Σημείωση μεταφραστικής ομάδας: Η Ελλάδα έχει επικυρώσει τη Συνθήκη του Μαρακές το [2013](#) (https://www.wipo.int/wipolex/en/treaties/ShowResults?search_what=C&treaty_id=843). Το 2020 με το [Νόμος 4672/2020](#) έγινε προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσία με βάση την [Οδηγία \(ΕΕ\) 2017/1564](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32017L1564>).

30 <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/hq/publications/professional-report/120.pdf>

31 Ο πρωτότυπος υπερσύνδεσμος του πρωτότυπου κειμένου <https://repository.ifla.org/handle/123456789/636> είναι μη λειτουργικός και αντικαταστάθηκε από τη μεταφραστική ομάδα.

32 <https://ncdj.org/style-guide>

33 <https://www.w3.org/WAI/about/groups/agwg/>

34 Για παράδειγμα μέσω εφαρμογών Automatic Speech Recognition (ASR).

35 Ο υπερσύνδεσμος ανακατευθύνει στην τοποθεσία

<https://www.levelaccess.com/compliance-overview/>

36 Δεν έχει γίνει μετάφραση στην ελληνική γλώσσα (τελευταία ενημέρωση: Αύγουστος 2025).

37 Απόδοση του «Professional development staff»· ένας ρόλος που συνήθως δεν απαντάται επίσημα στην ελληνική πρακτική.

38 Ο όρος «community conversations» αναφέρεται σε δομημένες ή ανεπίσημες συζητήσεις, που συχνά πραγματοποιούνται σε τοπικό επίπεδο, όπου τα μέλη της κοινότητας συγκεντρώνονται για να συζητήσουν θέματα, να μοιραστούν απόψεις και να χτίσουν σχέσεις. Αυτές οι συζητήσεις έχουν ως στόχο να προωθήσουν τον διάλογο, να συλλέξουν σχόλια και να ενθαρρύνουν τη συμμετοχή της κοινότητας σε θέματα που αφορούν την περιοχή.

39 <https://www.unicef.org.uk/what-we-do/un-convention-child-rights/>

40 <https://www.unicef.org.uk/wp-content/uploads/2016/08/unicef-convention-rights-child-uncrc.pdf>

41 Ένα παράδειγμα σε εθνικό επίπεδο είναι ο Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών (ΣΕΑΒ) μέσω της [AMELib: μια προσβάσιμη πολυτροπική ηλεκτρονική βιβλιοθήκη για εντυποανάπηρους αναγνώστες](https://amelib.seab.gr/) στο URL <https://amelib.seab.gr/>

42 <https://www.who.int/>

43 <https://dyslexiaida.org/>

44 <https://www.nimh.nih.gov/>

45 <https://www.ed.gov/laws-and-policy/individuals-disabilities/idea>

46 Παλαιότερος όρος: Attention deficit disorder (ADD) - Διαταραχή ελλειμματικής προσοχής

47 Στο πρωτότυπο κείμενο ο υπερσύνδεσμος https://repository.ifla.org/bitstream/123456789/498/1/guidelines-for-library-services-to-persons-with-dyslexia_2014.pdf είναι μη λειτουργικός και αντικαταστάθηκε από τη μεταφραστική ομάδα.

48 Πηγή μη ελεύθερα προσβάσιμη.

49 Πηγή μη διαθέσιμη.

50 Ο υπερσύνδεσμος δεν είναι λειτουργικός.

51 <https://www.cdc.gov/ncbddd/autism/facts.html>

52 Ο μορφότυπος epub είναι ευρέως διαδεδομένος για τις ηλεκτρονικές εκδόσεις των ebooks.

53 Στο πρωτότυπο κείμενο ο υπερσύνδεσμος <https://www.psychiatry.org/patients-families/intellectual-disability/what-is-intellectual-disability> είναι μη λειτουργικός και αντικαταστάθηκε από τη μεταφραστική ομάδα.

54 Ο υπερσύνδεσμος ανακατευθύνει στην τοποθεσία https://www.cdc.gov/autism/about/?CDC_AAref_Val=https://www.cdc.gov/ncbddd/autism/facts.html

55 Στο πρωτότυπο κείμενο ο υπερσύνδεσμος <https://www.ascel.org.uk/sites/default/files/uploads/public/Di>

[mensions%2](#)

[0autism%20friendly%20libraries%20top%20tips.pdf](#) είναι μη λειτουργικός και αντικαταστάθηκε από τη μεταφραστική ομάδα.

56 Διαπιστώθηκαν παροράματα στη σειρά και στην αρίθμηση των υποενοτήτων του 7.12 στο πρωτότυπο έγγραφο. Προβήκαμε σε διορθωτικές ενέργειες, έτσι ώστε να αποκατασταθεί η αύξουσα και πλήρης αρίθμηση των υποενοτήτων.

57 Ο υπερσύνδεσμος δεν είναι λειτουργικός.

58 www.assistivetech.com

59 <https://dakotacil.org/>

60 <https://www.towson.edu/web-guidelines-resources/content-standards-best-practices/alt-text.html>

61 <https://www.nimh.nih.gov/>

62 <https://www.afb.org/blindness-and-low-vision/braille/what-braille>

63 <https://www.techopedia.com/definition/15186/refreshable-braille-display>

64 <https://www.bookshare.org/>

65 <https://www.hearingloss.org/>

66 <https://www.dshs.wa.gov/altsa/odhh/communication-access-real-time-translation-cart>

67 <https://daisy.org/>

68 <https://wfdb.eu/>

69 <https://dyslexiaida.org/>

70 <https://www.psychiatry.org/patients-families/what-is-mental-illness>

71 <https://www.kennesaw.edu/academic-affairs/curriculum-instruction-assessment/digital-learning-innovations/>

72 <https://www.sciencedirect.com/topics/computer-science/optical-character-recognition>

73 Στο πρωτότυπο ο υπερσύνδεσμος <https://repository.ifla.org/handle/123456789/498> είναι μη λειτουργικός με ημερομηνία 2015. Τα πλήρη στοιχεία του πόρου είναι: IFLA Library Services to People with Special Needs Section & IFLA Libraries Serving Persons with Print Disabilities Section (2014). IFLA Guidelines for Library Services to Persons with Dyslexia – Revised and extended. <https://repository.ifla.org/handle/20.500.14598/498>

74 <https://celalibrary.ca/about-us/what-is-a-print-disability>

75 <https://www.kids.org.uk/what-are-send>

76 https://specialconnections.ku.edu/instruction/universal_design_for_learning/teacher_tools/speech_synthesis

77 <https://www.afb.org/blindness-and-low-vision/eye-conditions/low-vision-and-legal-blindness-terms-and-descriptions>

78 Ο όρος universal design είναι γνωστός και ως «design for all» / «σχεδιασμός για όλους» και «inclusive design» / «συμπεριληπτικός σχεδιασμός».

79 <https://wave.webaim.org/>

80 <https://www.wipo.int/about-wipo/en/>